

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ

број 181
24. јул 1997.
цена 7 динара

**НИКОЛА БАРОВИЋ,
ЈУНАК НАШИХ ДАНА**

**ШЕШЕЉЕВА
ДЕМОНОКРАТИЈА**

ИТАЛИЈА 2200 ПТ, ФРАНЦУСКА 6,30 ФРФ, ШВАЈЦАРСКА 6 СФФ, АУСТРИЈА 40 АТС, СР НЕМАЧКА 6,00 ДЕМ, ШВЕДСКА 26 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 НГЛ, ГРИКА 600 ОНД, НОРВЕШКА 26 НОК, ДАНСКА 26 ДКС

С Л О Б О Д Н Е Н О В И Н Е

PARKING SERVIS

Предузеће ПАРКИНГ СЕРВИС основано је 1972. године.

Основна делатност Предузећа је управљање, коришћење и одржавање јавних паркиралишта. Обезбеђује већи број подземних и надземних гаража, бројна отворена јавна паркиралишта, као и службу паука која уклања неприликом паркирана или оштећена возила, а све то с циљем да се rasterете саобраћајнице ради несметаног одвијања и регулисања саобраћаја.

Предузеће пружа и читаву ланету других услуга у теретном и друмском саобраћају. На свом великом инфраструктурном теретном терминалу Предузеће корисницима нуди могућност паркирања, сервисирања и прегледа возила, претовара и експлицитна робе те бројне друге погодности за шпедитере.

јавна паркиралишта

*јавне гараже
затвореног типа*

теретни терминал

сервис и друге услуге

*технички преглед
и осигурање*

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ

Силом на силу

Стр. 8-9

НИКОЛА БАРОВИЋ

**Иза Шешељевог
терора стоји МУП**

Србије

Стр. 12-15

ПРЕДСЕДНИК СРЈ

**Да ли је овај
Милошевић
ванземаљац**

Стр. 16-19

НОВИ ИЗБОРНИ УСЛОВИ

**Окупација
у 29 слика**

Стр. 20-23

РАСПАД ДПС

**Једна странка - два
председника**

Стр. 24-25

СКУПШТИНА НЕУМОРНА

**И судије припремају,
зар не?**

Стр. 28-29

БРАНИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

**Ниш више није
лоповско чудо**

Стр. 31-33

ФЕНОМЕНИ:

МИЛУТИН СТОЈКОВИЋ

**Од Оливера Твиста
до руског академика**

Стр. 34-35

СУЛЕЈМАН УГЉАНИН

**Биро не биро - они
ти изабери**

Стр. 38-40

**КАКО СЕ ФИНАНСИРАЈУ
СТРАНКЕ У СВЕТУ**

**Од парламента до
корупције**

Стр. 50-52

Орао

Седamnaестог јула ове године, уочи рођендана Престолонаследника Александра и на дан кад је стрељан ђенерал Дража Михаиловић, у Скупштини Града Београда освећен је двоглави орао, симбол Града и времена које су појели комунисти. Најављено је да ће почетком септембра орао украсити куполу зграде Градске скупштине, уместо петокраке која је скинута непосредно након победе Коалиције "Заједно" у овом граду.

Грађанима су се потом обратили Вук Драшковић, лидер Српског покрета обнове, вером да је овај чин почетак повратка у будућност и традицији, и Зоран Ђинђић, градоначелник Београда, тврђом да је скидање петокраке представљало крај педесетогодишње владавине комуниста у овом граду.

Ђеваџи

Вест дана гласи да ће наш Сибирски Медвед из Лијеве Ријеке у својству председника државе Срба, Шиптара и Мађара посетити северну престоницу Републике Српске у којој столује некадашња "српска царица", сада у немилости својих дворјана с југа, који су је не само искључили из своје мафијашке партије него јој загорчавају живот постерима Радована Караџића уз медијску халабуку Тохолеве паљанске телевизије. Хоће ли се то заиста догодити и хоће ли наш Сибирски Медвед збиља отићи, макар и на четири ноге, јединој жени у српским земљама која је јавно одбила да се с њим рукује и још ризиковала да закасни и никада не дође на заказани састанак у Београду; изгледа да то више није ствар његовог слободног избора, нарочито после личног увида у тајни списак потенцијалних путника у Хаг којег намерава ових дана да у целости објави "Вашингтон пост" и на коме се његово име и презиме, уз неопходне генералије, налази на челном месту.

По ко зна који пут наш се Сибирски Медвед налази у великом шкрипцу и као пустињска лисица тражи излаз из живог песка у коме се безнадежно увалио чекајући расплет српско-српских сукоба очигледно подстакнути за овакве неприлике у Толстојевој 33. Да ли се тај излаз налази преко Дрине где га у Бања Луци дочекују са свим државничком почастима сазнаћемо крајем недеље, наравно уколико се докторка Мира Марковић не умеша у целу причу и присили га да се одрекне крајишког ђевапа аргументом да је припремљен у антикомунистичкој и колаборацијској кухињи Биљане Плавшић од којег може само да му позли.

Без обзира на могуће дилеме нашег Сибирског Медведа о сврсисходности пута у Бања Луку, логично би било да ипак остане у свом брлогу на својој осматрачници одакле још увек може да контролише свој пешчани сат. Јер ако подржи Плавшићкину антимафијашку кампању са лакоћом може да се сукоби са самим собом будући да корени криминала леже на Дедињу а у Републици Српској досежу само жиле чије путеве знају једино Радован Караџић и Момчило Крајишник. Уколико пак се одлучи да опет не превари Ричарда Холбрука и изврши дејтонско обећање о дефинитивном рашчињавању свог земљака из Шавника Радована Караџића, наравно и партијског друга Ратка Младића, имаће против себе двојицу моћних сведока у функцији тужилаца за сва недела по Босни планирана у Београду због чега је својевремено и проглашен "балканским касапином", осим ако не постоји тајни дипломатски дил о заштити Сибирског Медведа када буде испоручио тражене злочинце са јавних и тајних спискова хашког трибунала. Пут у Бања Луку, дакле, може да издржи само ову опцију, истина непопуларна у изборној години када је већ са неподношљивом лакоћом отписана Република Српска Крајина, Западна Славонија, Срем и Барања, уз толико скршених душа и живота, судбина Караџића и Младића готово да не би ни дотакла Сибирског Медведа а богме и гусларе, нарочито после изјаве пензионисаног генерала ВРС Славка Лисице да тачно зна за коју су суму немачких марака ова двојца продала Купрес и како се трговало српским територијама.

У амбијенту оваквог расула згодно се наместила и Биљана Плавшић, која истина презире Сибирског Медведа али му и олакшава да остане чистих руку бар пред присталицама своје партије када буде одлучио да хеликоптерима СФОР-а Караџића и Младића отпреми у Хаг. У сваком случају таквом акцијом корени криминала не би били посечени будући да му остаје Момчило Крајишник, којег бар привидно мора да помири са Плавшићком у "интересу опстанка Републике Српске", рачунајући на варијанту каснијег обрачуна ово двоје, где би, разуме се, подржао Крајишника и паљанску булументу бивших скојеваца и садашњих бизнисмена.

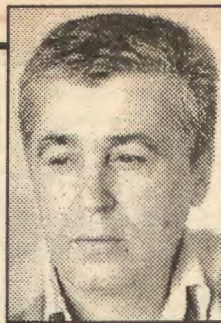
Уствари, уместо државним почастима Биљани Плавшић би најбоље било да Сибирског Медведа дочека пиштаљкама и трубама или са његовим постерима окаченим мачкама о реп, баш онако како су то чинили Бањалучани у времену блокаде на Дрини.

Пропагандни рат севера и југа Републике Српске папирима и медијима, међу људима пре-напрегнутих живаца после четворогодишњег рата, сваког часа може да пусти крв једној и другој страни. Био би то најтрагичнији расплет српско-српских несрећа у јубиларној години владања нашим судбинама осмоседничких пучиста.

ЉБогољуб ПЕЧИЋИЋ

Пропагандни рат севера и југа Републике Српске папирима и медијима, међу људима пре-напрегнутих живаца после четворогодишњег рата, сваког часа може да пусти крв једној и другој страни. Био би то најтрагичнији расплет српско-српских несрећа у јубиларној години владања нашим судбинама осмоседничких пучиста.

Хладни тушеви за врућу јесен

Људи ће ускоро стићи и на Марс, јер је цип-сонда Патфајндер, очигледно, претходница и тог скорог новог и великог искорака цивилизације, а ми се, и даље, судећи по идејама које нас окупирају и по разним рововима у којима чекамо будућност, понашамо као да смо пали с Марса.

Тврдне високих функционера левице да је наша држава три у оку новог светског поретка далеко су, наравно, од истине и разума, између осталог и зато што нови светски поредак има неке крупније историјске задатке од бављења овим просторима, али, на жалост, као и све ксенофобичне измишљотине, постижу одређене политичке ефекте.

Нови светски поредак, који је, узгред, због дефинитивног краја биполарности света, најбоље што се планети десило у овом веку, још дуго ће, у интерпретацијама левичара и ксенофобичара, бити баук за неупућене.

Подстицање колективне параноје, уз стално и перфидно разарање индивидуалне свести, као основни механизам деловања тоталитарних идеологија, не може се у посткомунистичком раздобљу и у сложеном амбијенту транзиције, зауставити преко ноћи.

У застрашивању народа су, уосталом, по правилу, најупорнији и највештији они који му се, после, када га довољно застраше и отупе му рефлексе и инстинкте, лако наметну за чувара.

Несхватљиво је, зато, што фамозни нови светски поредак и у делу опозиције добија негативне предзнаке, с готово истом аргументацијом као и на левици.

Испоставља се, и овде, на жалост, да су у политици најопаснији они који имају неопрезне или глупе противнике.

Укнину кукавичлук, на Палама лоповлук.

Многи српски националисти, на жалост, и даље, гледају у те две коте српске истине као у светиње.

Неке заразне болести су, заиста, фатално неизлечиве.

Предизборне кампање су, чак и у најразвијенијим и најстабилнијим земљама с демократском традицијом и с високом политичком културом, фестивали лажи.

Ко хоће да зна шта лепо му се, као грађанину, сигурно неће догодити, треба само да слуша оно што му у предизборним кампањама нуде и гарантују претенденти на власт.

С олако датим обећањима суочавају се, уосталом, ових дана, и Британци, и Французи, а и Американци, јер и Тони Блер, и Лионел Жоспен, па и Бил Клинтон, нескривено и уз свакодневне доказе, одустају од многих решења, нарочито у социјалним сферама, ватрено пропагираних у борби за гласове.

И код нас се, дабоме, у предизборним кампањама масно лаже, понекад и знатно атрактивније и убедљивије него у развијеном свету, али су наше лажи те врсте, углавном, ћорци без икаквих ефеката.

Људи су овде, наиме, пре свега због драстично преживљених искустава с политичким обећањима, али и због убедљиве црне стварности, дубоко свесни да им, бар у наредних неколико година, политика и политичари неће донети никакав бољитак и да је стрпљење у трпљењу, уз чекање да ход историје одради своје, једино што им остаје.

Учестали разговори о косовском проблему, у којима, за сада, и са српске и са албанске стране, учествују, углавном, јавне личности с малим или никаквим реалним утицајем на политичке центре моћи у Београду и у Приштини, неће ни за милиметар померити тај проблем ка некаквом расплету.

У злим временима, уз зле или неразумне

националне и државне вође и уз неодговорне националне елите, када су путање историје испреpletане попут змија у змијарнику, размишљања људи добре воље и очуваног разума у сусрету са збиљом не вреде пребијене паре.

Разговори о косовском проблему су, ипак, и овакви какви се воде, уз све лимите и уз необавезујући симпозијумски карактер, корисни и охрабрујући.

Ти разговори, наиме, самом својом учесталашћу, сигнализирају да ће Косово ускоро постати тема дијалога и оних београдских и приштинских политичких формација у чијим су рукама могућа трајна или бар трајнија решења најкомпликованијег балканског питања.

Реч је, просто, о својеврсном припремању јавности за дуге и неизвесне, али нужне и неизбежне, преговоре "главних играча", који се, пре свега због појачаних притисака међународне заједнице, не могу више одлагати у недоглед.

Најзначајнији домет сусрета људи добре воље са српске и са албанске стране је, свакако, још увек стидљиво али и видљиво, релативизовање максималистичких опција.

Уз српски став да је Косово део Србије и да око тога нема погађања, сада се, и са српске стране, помиње могућност да Косово буде специфична федерална јединица у савезној држави, а уз албански став да је за Албанце једина алтернатива независно Косово, помињу се и нека друга виђења.

Све су то, наравно, необавезни и необавезујући пробни балони, али у земљи у којој око сваког озбиљнијег проблема најлакше лете главе, и лет пробних балона је, у прилазима косовском проблему, некаква утеха.

Учестали разговори о Косову су, дакле, без обзира што их воде они који су далеко од одлучујућих центара моћи у Београду и у Приштини, прва степеница ка правим расправама.

Ову земљу ће из кризе, изгледа, како ствари сада стоје, извести изборни апстиненти, али тек када се стекну услови, којих тренутно нема на виду, да одустану од апстиненције.

Као што је у унутарстраначким сукобима тренутни однос снага у странци увек важнији и од најчвршћих аргумената, тако је и у међустраначким сукобима од аргумената важнији и пресуднији однос снага у најширој јавности.

Невоља је, наравно, што су, често, у одређивањима или навијањима, и страначка већина и већина јавног мњења на погрешној страни.

Санкције можда и јесу, у ширем смислу, утицале на ескалацију криминала, јер је и пун месец у тој ствари неки фактор, али је криминал у застрашујућим размерама, какав је код нас видљив на сваком кораку, ипак немогућ без високог државног покривања, па и стимулисања, криминалаца.

Левица је, зна се, кроз историју и данас, "најинтернационалистичкија" политичка формација, готово до завереничких размера, а планетарна солидарност је њена основна филозофија.

Само су, можда, у том погледу, масони истрајнији и успешнији од левичара.

Како је, онда, могуће да је ЕУ против режима у Србији, узме ли се у обзир да су у њених тринаест од петнаест чланица, дакле у апсолутно идеалном односу снага у корист Београда, на власти левичарске владе?

Одговор је, бар у свету, добро знан и понављан је у разним приликама.

Српски режим, на име, по мишљењу и ставовима свих модерних левих партија, спада у малу групу оних паралевичарских режима који, почивајући на најцрњим тоталитарним узорима и кокетирајући због голе власти и са најцрњим десничарима,

само брукају и компромитују аутентичне модерне леве идеје.

Пољопривреда је, по свим проценама и релевантним сагледавањима реалних националних и државних тачки ослонца, наш најдрагоценији ресурс и стратешка полуга нужног и могућег привредног опоравка и успона.

Око тога нема спорења и та чињеница је, уз нека општа места о демократији и људским правима и слободама, присутна у свим страначким и другим програмима.

У пракси се, међутим, управо пољопривреда, захваљујући социјалистима, разара на најперфиднији начин.

Главни извозници пољопривредних производа, рецимо малина, нису фирме из комплекса аграра, већ су то, како се и ових дана чује, фирме попут "Југопетрола", "Прогреса" и "Симпа", које с пољопривредном производњом немају никакве везе.

Вођарством, просто, управљају, али само код остваривања профита, столари и нафташи.

Ситуација с пшеницом је још парадоксалнија и трагичнија.

Мада у нашој земљи већ пола века постоји предузеће "Гранекспорт", основано да би извозило овај производ, извоз пше-

нице је у рукама такозваних министарских фирми.

Монополи у пословима с вештачким ђубривом су посебна прича.

У таквој ситуацији, која би у свакој нормалној средини била скандал првог реда за државне комисије и државна тужилаштва, полагање нада у пољопривреду је јалов посао.

Захваљујући потенцијалима изван политике (природни ресурси, стручни кадрови, појачан проток међународног капитала, старт од нуле) ми бисмо за неколико година могли да се готово сензационално одбацимо с дна и да постанемо једна од најпросперитетнијих европских земаља, али ће нас у томе, изгледа, онемогућити управо политички потенцијали (странке без визија, доминација националистичке идеологије, ретроградне институције) и гурнути нас у још дубљу провалију.

Што је више политичких, националних, социјалних и моралних хладних тушева, а доживљавамо их свакодневно, све смо ближи врућој јесени.

На силу силом

Био је ту и када су мене тукли и хайсили, био је са мном и када су ме аболирали, ту је увек када од мене неко тражи адвокатску помоћ, а нема новца, једноставно не размишљам која ћу звати, зна се да је то само Баровић, и поред толиких адвоката у мојој странци и околини. Сигурна сам да је и у случају Барбалић сам понудио своје услуге, јер је једноставно човек који нећестано истерује правду и брани људе, бранећи тако најбоље и свој народ и државу.

Тв-дуел Шешел-Баровић неочекивано се претворио у централни политички догађај у напетом предизборној атмосфери, предсказујући могуће трагичне догађаје у овом бастиону диктатуре зла и неправде.

Физички нежан, али људски и политички снажнији од свих наших Шешела, Баровић је у том дуелу и речју и делом симболично, али и претећи, показао шта мисле и шта су спремни да ураде многи људи у данашњој Србији, којима је политички, духовни и физички терор владајуће партије и њених савезника постао неподношљив. Чини се да је пао сваки праг толеранције, да је нестало наде у промене, страха од јачег и паничне потребе за миром по сваку цену, па је сасвим изврстан сукоб народа и власти, уколико се настави селекцијом владајуће породице које свакодневно подгрева бес и у најмирнијој кући.

Баровићев прасак беса и просута вода на два пута већег и јачег Шешела, са свих телохранитељима испред студија, и батине које је затим добио, на мучки и кукавички, српски начин, по систему пет на једнога, ослободио је и ојуначио свакога од нас који мислимо исто као и он, па верујем да ће отпор који је пружио једноставно постати модел понашања свих људи који се боре за промену, желе нормалан живот у својој земљи, а не могу до тога доћи обичним, мирним, путем, на изборима или политичким деловањем у опозицији. Силом на силу, па макар и безнадежно, са унапред очекиваним поразом, једини је, чини се, излаз и спас за све нас, за народ и за државу целу.

У ситуацији у којој је био, као адвокат породице којој је отет стан док је била на годишњем одмору; слушајући како лидер једне значајне политичке странке и могући будући шеф државе јавно урушава све

до животињског прага, и децу, и породицу, и нацију, и веру, и гробове, Баровић је могао учинити само оно што је и учинио, све друго би било пристајак на легитимност тих ставова, сугерисање пасивности и склањање од проблема ради чувања сопственог мира. Гледајући емисију, очекивала сам баш такав крај, јер знам да, иако ретки, постоје још увек људи какав је Баровић, који ће без страха кренути и на пушчане цеви, да сачувају неке људске вредности и заштите достојанство и основна права људи, без којих ни живот нема смисла. Знам да је невероватно, идеално, као из бајке, али је истинито сасвим да је Баровић адвокат и човек који цео свој животни и радни век брани све оне који су прогањани од власти, по било ком основу, од политичких до националних разлога, и то увек сасвим бесплатно и о сопственом трошку. Кад год некога ухапсе, застраше, одузму му посао или право на документа, кретање, истерају га из стана или државе, увек је ту Баровић. Сам дође, јури по судовима, затворима, међународним организацијама, пружа пуну помоћ и подршку која се може пружити у том тренутку, и једноставно у овим временима отимачине, криминала, корупције и наплаћивања народне несреће, делује нестварно, као са друге планете, или као чудом преживели примерак одавно изумрле врсте људи у овој земљи. Био је ту и када су мене тукли и хапсили, био је са мном и када су ме аболирали, ту је увек када од мене неко тражи адвокатску помоћ, а нема новца, једноставно не размишљам кога ћу звати, зна се да је то само Баровић, и поред толиких адвоката у мојој странци и околини. Сигурна сам да је и у случају Барбалић сам понудио своје услуге, јер је једноставно човек који нећестано истерује правду и брани људе, бранећи тако најбоље и свој народ и државу.

Знајући све то, знала сам и да ће Шешел

добити оно што је од њега добио, јер, на једноставно, Баровић није могао сварити толику количину фашизма и нељудске бездушности коју је Шешел пред њим просипао, занесен подршком владајуће партије и њеном пасивношћу над кршењем закона и људских права у држави Земун. Учинио је Баровић, заправо, исто оно што и његов отац некада давно, када је, такође као адвокат, бранио Милована Ђиласа у процесима које је против њега у оно мрачно време комунистичког терора покренула држава и цела комунистичка партија Југославије. Због те одбране, и многих других, отац Баровић је изгубио главу, убила га је државна безбедност нешто касније, казнивши тако за пример другима његову храброст да брани правду у време неправде. Син Никола, срећом, није убијен, али јесте пребијен, и његове повреде су доказ да се у овој земљи мало тога променило од давних времена Ђиласове побуне до данас. Једина промена је да има све више Ђиласа, али Баровић је и даље само један.

Иначе, цео случај, који је деловао фасцинантно и невероватно, јер иако се од Шешела очекивало све што је учинио, од Баровића није ни део онога што је и рекао, и учинио, подсетио ме на скоро исту ситуацију у којој сам се нашла 1991. године, за свечаним ручком поводом преноса посмртних остатака владике Николаја Велимировића из Америке у село Лелић крај Ваљева. Беспомоћна пред провалом примитивизма, фашизма и личних увреда које сам трпела од функционера СДС-а, Караџићевог пратиоца на прослави, учинила сам нешто што нисам ни сањала да ћу икада учинити и што је, верујем и сада, био одговор примерен изазову, ударила сам човека флашом вина у главу, желећи да затворим прљава уста која су нећестано избацивала све веће и теже речи. И затворила сам их, али и отворила лавину коментара, изненађења и неодобравања мог поступка. Слична реакција постоји понегде и на Баровићев отпор Шешелу, кроз увреде или просуту воду на његову главу, у којој се, као и у мом случају, његов поступак и понашање процењује као примитивизам, недоличан њему и образовању које има. Мислим да је то сасвим погрешна оцена једног у суштини витешког поступка, донкихотовског стила, који би тако разумео и подржао цивилизовани демократски свет, али не инфериорна политичка чаршија Београда и Србије, заробљена у дилеме комунистичке трпељивости свега и свачега без отпора и побуне. Зато су нама нормалне свађе и сукоби, чак до физичких, у парламентима демократског света, док сличне сцене у нашем парламенту изазивају пуританско згражавање и осуду. Демократију, међутим, могу донети само сукоби, отпори и супротстављање свему што мирише на неправду, диктатуру или угрожавања основних људских права, што знају и чине, за сада, само ретки људи, неке политичке партије и невладине организације. Још увек то, на

жалост, делује тужно, због мале подршке у народу и усамљености таквих људи и акција, али, док њих има, има и наде да ће промена бити.

Усамљени борци и чувари традиционалних људских вредности које полако нестају у обесмишљеном и несигурном животу данашње Србије, Баровићевог калибра, ретки су били и у предратној Србији, када је, чини нам се, ипак било нешто боље него данас, судећи бар по томе да су нам амбасадори у свету били Дучић, Андрић, Црњански, Ракић и други велики интелектуалци. Из тог времена постоји слична прича о Дучићу, коју је забележио Црњански.

Срео га је једног дана, каже, на улици, ужурбаног и упитао где иде.

-Идем у Министарство, да министру иностраних послова опалим шамар, због једне недолучне изјаве, рекао му је Дучић, што Црњански, наравно, није поверовао, мислећи да је у питању шала. Међутим, у сутрашњим новинама прочитао је под насловом "Скандал у Министарству", да је Јован Дучић, песник и амбасадор, ушао у министрову канцеларију и заиста му опалио шамар, како је и рекао Црњанском. За многе је то био скандал, за Дучића нормално понашање и прави одговор на увреду, као и данашњи Баровићев водени удар на Шешелја.

***

У сенци сусрета Шешел - Баровић, потпуно се сакрио један много већи политички скандал у Савезном парламенту. Бирао се нови шеф заједничке државе Југославије, а њега нигде није било, ни у парламенту, ни у штампи, ни на пригодној конференцији за новинаре, ни на државној телевизији, да се обрати народу и каже шта тај избор доноси, као што је то обавеза сваког државника у свету. Није био ни председник државе Црне Горе у парламенту, није било ни као пре четири године, ничега што је нормално у таквим приликама, било је само вишечасовног одлагања седнице због натеривања посланика да изгласају Милошевића за председника, па када је и то постало сумњиво, штампани су на брзину специјални гласачки листићи без могућности да било ко заокружи "против", јер је на листићу просто било само његово име. Заузет тим машинацијама, преварама и облагивањима посланика, Милошевић је заборавио шта му је главни посао, заборавио је на народ који треба да представља као председник Југославије и вероватно љут због оспоравања његове кандидатуре, отишао кући да пије виски. Његов изостанак са седнице Савезне скупштине и са медија након избора нико није ни приметио, ни коментаришао, чак ни независна штампа, све нам

је то постало нормално, јер смо прећутно прихватили реалност да је он власник и народа и државе и да може да ради шта хоће, па зато овако и пролази све што он у својој пожаревачко-црногорској глави смисли и уради.

Нажалост да се у том Савезном парламенту није нашао ниједан Баровић или Дучић да око његовог насилног изгласавања за председника Југославије направи неки већи скандал, каквог би сигурно било у сличној ситуацији у сваком парламенту демократских земаља Европе и света. Велики опозиционари радикали, на челу са војводом Шешелјем, ћутали су као рибе, умирени неким Милошевићевим препаратом за опозицију, који он ефикасно користи већ седам година у сличним приликама, а даје разним корисницима. Радикали су стални конзументи, просто зависници од тог средства, јер су увек у сличним и важним приликама одржали Милошевића на власти, иако су формално против њега, а то средство уживају веома често са кратким прекидима и демократе. Једино се употребом тог препарата из фирме Милошевић - Марковић може објаснити њихов седмогодишњи "опозициони" рад против опозиције, а у корист Милошевића и владајуће партије. На првим изборима 1990. године, када је бојкот био договорен у целој опозицији, Мићуновић је одустао од њега и пристао на изборе, а за њим и цела опозиција. 1991. године нису подржали деветомартовске демонстрације, затим су шуровали са Милошевићем док је Вук био у затвору, 1992. године нису ни подржали, ни учествовали на седмодневним протестима Видовданског сабора, на изборима те исте године нису хтели да уђу у коалицију ДЕПОС, која је основана ради заједничке победе, 1993. године нису подржали протест 1. ју-

на, када смо Вук и ја ухапшени, већ су дали подршку социјалистима изјавом: "Добили су што су заслужили", и проценом Ђинђића да је тај протест вратио опозицију пет година уназад. Затим су исте године ступили у предизборну кампању са СПС-ом, а Ђинђић се рекламирао у кампањи као будући премијер у коалиционој влади, добио новац и све привилегије у медијима од СПС-а. Током 94. и 95. године подржавали су ратну политику СПС-а, и заједно са њима и Караџићем радили против мировног споразума, а када је Милошевић уз притисак међународне заједнице и подршку СПО-а потписао Дејтонски споразум, издали су одмах своју политику и Ђинђић је изјавио како он и не познаје Караџића и да га осуђује због рата и злочина у њему. 1996. године је напослетку та странка ушла у Коалицију "Заједно", учинивши претходно током њеног стварања све што може против Српског покрета обнове, заузела је незаслужено добру позицију у коалицији и отела од Српског покрета обнове и одборничке мандате, и власт по градовима где нису имали ни гласаче ни одборе, и место градоначелника Београда. Од завршетка избора и заузимања позиција власти у Београду и осталим великим градовима Србије до данас, та странка и не ради ништа друго, него у корист Милошевића и владајуће партије разбија опозицију, њену снагу и могућу победу на изборима. Милошевићев препарат за разблаживање опозиције очито има јако дејство и ко га једном проба стално га ужива, па је стратешки важно за Српски покрет обнове да никада не буде намамљен у тај комунистички вртлог, из којег, очито, изласка нема, судећи по демократима и радикалима, који су увек за Милошевића спремни.

Бојкот!?

Да није тужно, било би смешно. Јер, сем неким чудом усьешној бојкота избора у пролеће 1992, сви досадашњи покушаји бојкотовања избора од стране српске (обавезно иде придев "демократске" како би се по сваку цену од Шешеља разликовали) опозиције, завршавали су се начин описан Радовановом мудролијом. Пред саму предају листа, опозиција би, напиме, пронашла већ неки разлог зашто одустаје од бојкота и излазила би на изборе.

Милан БОЖИЋ

београдском жаргону сада заменили народне пословице а употребљиви су у скоро свакој прилици.

За ову, "бојкотну", пала ми је на памет антологијска Радованова реченица којом он описује свој "херојски" приступ породичном рату његове фамилије са знаменитим Вилотићима који су симбол сваког зла и непријатељства. Радован, цитирам по сећању па ћете ми опростити ако сам штогод додао или одузео, вели: "Овде наши, тамо њихови, између нас брисан простор; гледамо се мрко. А, онда, јуриш! ... На њихову страну"

Да није тужно, било би смешно. Јер, сем неким чудом успешног бојкота избора у пролеће 1992., сви досадашњи покушаји бојкотовања избора од стране српске (обавезно иде придев "демократске" како би се по сваку цену од Шешеља разликовали) опозиције, завршавали су се начин описан Радовановом мудролијом. Пред саму предају листа, опозиција би, напиме, пронашла већ неки разлог зашто одустаје од бојкота и излазила би на изборе.

Најчешћи, ако не и искључиви "издајник", је била Демократска странка која је, предвођена увек претерано опрезним Мићуновићем, закључивала да су СПО-ови позиви на бојкот сувише радикални и ризични и да "ко тражи веће изгуби из вреће". Стога је она прва "повлачила ногу", а онда ни СПО-у, а о боранији од малих странака и да не говоримо, није пре-

остајало ништа друго него да изиђу на изборе. Тако је било на најважнијим, првим парламентарним изборима, децембра 1990. када је "невиност" и изгубљена и када је бојкот једино имао пуни, стратешки смисао јер је могао да спречи да се формира српска квазипарламентарна сцена која је дала легитимитет режиму. Све касније претње бојкотом су имале само тактички карактер јер су се сводиле на покушај да се, ако је бојкот успешан, издејствују поновљени избори под бар нешто побољшаним условима. Тако се бојкот пролећних избора 1992. показао успешним, али не сам по себи већ пре свега захваљујући огромном покрету који је направио СПО и који је кулминирао Видовданским сабором после чега је режим дао поновљене изборе крајем године. Истина ни ти избори нису одржани под битно бољим условима, али је понављање бар било знак слабости режима и спремности на уступке која, опет због Демократске странке која није имала довољно чврстине и упорности да истраје, нису до краја искоришћени.

Следеће двоје избора, 1993. и 1996. је прошло без икаквих трзавица па чак и без помисли на бојкот. Очигледан разлог лежи у смени на врху ДС. Јер, док је Мићуновић још и кокетирао са остатком опозиције и показивао, макар и неискрену, жељу да сарађује и кобајаги бојкотује изборе, новом лидеру, Ђинђићу то није ни падало на памет. Странку је поставио као предузеће и све је мерио аршином успеха.

Ономе ко добро памти овај след догађаја може, зато, најновији "ентузијазам", ДС да бојкотује изборе изгледати сасвим необично. Јер, можемо се са правом запитати, шта се то изменило од прошлогодишњих до ових избора или, још тачније, шта се то изменило у последњих неколико недеља?

Неке ствари су очигледне. Распала се коалиција ЗАЈЕДНО и сада су СПО и ДС, у такмичењу на националној политичкој сцени бар супарници ако не и противници.

Док је коалиција постојала СПО је инсистирао, веровало се на обострану корист, да се "пробој фронта", остварен Гонзалесовим извештајем и успехом зимских демонстрација што боље искористи.

Околности су биле, ако не повољне, а оно бар најповољније до сада. Режим је био уздрман, присиљен да призна да је ухваћен у крају и врати натраг узето. Преостао је, дакле, само следећи корак, тј. даља примена Гонзалесовог извештаја који је инсистирао да у другој фази, власт и опозиција, кроз демократски дијалог за Округлим столом консензусом договоре изборне услове, пре свега оне који се тичу медија и изборних закона. Било је јасно да је у борби за Округли сто претња бојкотом избора озбиљно оружје. Требало је режим ставити пред алтернативу: или Округли сто и примена друге фазе Гонзалесовог извештаја или бојкот избора.

Овај предлог СПО-а, очигледно природан и логичан, није међутим био прихваћен. Уместо тога, ДС је почела да се бави оспоравањем Вукове кандидатуре, трагањем за "српским Хавелом" и у потпуности је занемарила изборне услове.

И, сада, о гле чуда, на једном сасвим споредном случају ДС почиње да се бави бојкотом избора!

Јер, руку на срце, то што је режим скупштинским насилем променио изборну геометрију и са 9 повећао број изборних јединица на 29 - исто, уосталом као прошле године на савезном нивоу - не може се сматрати "неравноправним изборним условима". Коначно, ако је за њега 29 изборних јединица и за мене је 29 изборних јединица. То што већи број њему више одговара друго је питање. Са друге стране, ДС је потпуно занемарила суштину неравноправности тамо где су учествујуће стране заиста неравноправне а то су медији и могућност контроле над изборним процесом поготову над изборним комисијама и судовима.

Поврх свега, посланици ДС су се вратили у српску скупштину да се тобоже боре да се нови закон о изборним јединицама не усвоји. То што се нису изборили иако је режим применио најобичније процедурално насиле, мањи је проблем. Уосталом ко је очекивао да ће се актуелна власт коректно понашати и допустити да седница скупштине траје месецима, у најмању руку је глуп. Већи проблем је, међутим, што су, вративши се у скупштинске клупе, посланици ДС уништили све претпоставке за Округли сто. Јер док смо били ван скупштине и инсистирали на Округлом столу читав пројекат је имао смисла. Враћањем у скупштину, у, како то наши преобучени комунисти воле да кажу "институције система", управо смо пристали на њихово насиле и, што је озбиљнији проблем, пристали да изборне услове договарамо не консензусом за Округлим столом већ скупштинским прегласавањем. Како то прегласавање изгледа најбоље су се уверили посланици ДС које су со-

цијалисти, када им је досадило да слушају њихове говоранице, једноставно избацили са седнице.

Е, сада, када су добили по носу и уверили се колико је глупо било враћати се у скупштину, демократи су у глас заграјали: "Бојкот!, Бојкот!". Чак су и окупили, уз себе ДСС и ГСС и још десетак фантомских странака које су заједно са њима, тобоже "одлучиле" да бојкотирају изборе као да је уопште важно да ли те странке на изборе излазе или не.

Ипак, шта је прави разлог овог закаснелог бојкота?

Зашто је ДС - остале странке са великом списком ни не рачунам оне су ту само да би се мало усликале и објавиле се да постоје - сада објавио бојкот а није му пало на памет да се тиме бави када су претпоставке за бојкот биле много јаче?

Бојим се да је одговор веома једноставан и прозаичан.

Он гласи: Умањити Вуку шансе да постане председник.

Јер, оно што је извесно, после избора Милошевића за савезног председника, јесте да ћемо за два месеца имати председничке изборе у Србији. Што се избора за српску скупштину тиче они могу али и не морају да буду истовремено са председничким. Најидеалнија позиција за ДС је да буду раздвојени. У том случају, "бојкот" се може "потрошити" на председничким изборима, односно о Вуковом трошку, да би се касније, када власт тобоже да неке уступке, изишло на парламентарне изборе. Према томе, најповољније за ДС би било да бојкотирају председничке изборе на којима ионако не учествује и тиме "чисте савести" каже својим бирачима да не гласају за Вука не моравши при томе да напада или критикује Вука и тако се компро-

митије. Иза тога, када дођу парламентарни избори, може се измислити неки разлог због кога су се услови променили или смислити неки "патриотски" разлог ако се косовска или босанска ситуација искомликује.

Главни проблем овог сценарија је раздвајање председничких и парламентарних избора. Очигледно је да је, бар за сада, владајућим социјалистима веома стало да избори буду истовремено јер рачунају да парламентарном изборном кампањом мало подигну свог још увек непознатог али, извесно је, знатно слабијег него што је некада био Милошевић, кандидата. Управо зато су демократи и ушли у скупштину рачунајући да ће процедуралном опструкцијом од неколико месеци развући доношење закона о изборним јединицама. Како су социјалисти били решени да на изборе не излазе по постојећем систему са 9 изборних јединица онда је било јасно да не могу скупштину распустити све док траје расправа јер би наставно да важни стари закон.

Међутим, сада, најуривањем демократа са седнице и изгласавањем закона ствари су се озбиљно промениле. Сада социјалисти могу да распусте скупштину и иду на превремене парламентарне изборе што, ако се деси, значи да демократи морају и стварно да избојкотирају изборе ако желе да умање Вукове изборне шансе.

Признајем, веома тежак избор. Да бисте спречили конкурента да се не докопа председничког места морате и сами да се одрекнете седења у српском парламенту бар за неко време. Остаје да се види да ли ће се ДС заиста држати прокламованог бојкота или не. Мислим да знам одговор.

РОМАН О СРБИЈИ

БОЖИДАР ТОДОРОВИЋ

**О ПОСРТАЊУ
СРБИЈЕ У
ДОБА
ТИТОВИХ
НАСЛЕДНИКА**

Поузећем на тел: 011/ 452-609
(од 8-10h), 032/ 44-054,
или на адресу: Хаџи Рувимова 2, 11010 Београд

ЦЕНА 45 ДИНАРА

НИКОЛА БАРОВИЋ,
ЖРТВА ЗЕМУНСКИХ ЦРНОКОШУЉАША

Иза Шешељевог терора стоји МУП Србије

Тв-дуел између београдског адвоката Николе Баровића и лидера СРС Војислава Шешеља окончан је тешком поворедама овог првог. Међутим, иако Шешељ у свом маниру од случаја и прави сирдачину, чини се да поука о увежбавању фашизма у Србији, и то под очигледним патронатом режима у Србији, није била никада очигледнија.

Александар ЦВЕТКОВИЋ

Формални повод за телевизијски дуел између Вас и Војислава Шешеља на БК Телевизији био је "случај Барбалић" тј. избацавање једне земунске породице из стана који је до тада користила. Можете ли, пошто вам Ваш саговорник то није дозволио у емисији, у најкраћем да изнесете све релевантне правне аспекте онога што се назива радикалском кампањом запоседања "празних општинских станова" на територији поменте београдске општине?

Споменули сте, а и јавност је највише упозната са, како сте рекли, "случајем Барбалић". Тих дана, поред Барбалића, мени се за правну помоћ обратило још неколико породица. Међутим, има на десетине и десетине идентичних случајева које раде моје колеге. Они су заправо сви исти у својој правној природи. Да би лаици одмах разумели, ради се о томе да се радикалска општинска власт у Земуну користи да би се људи насилно и неправно избацивали из њихових станова. Реше-

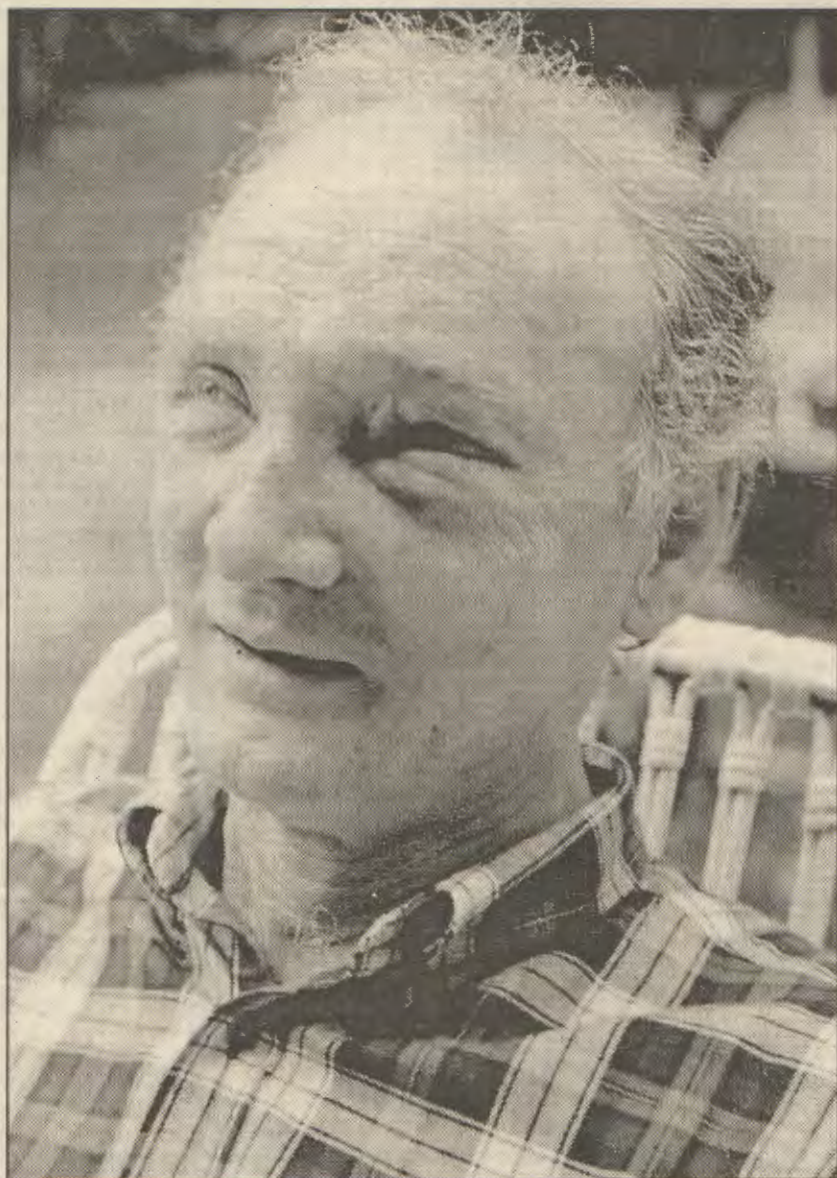
ња која доноси општина Земун имају само једну везу са законом - и то је веза са Кривичним законом Србије, односно сва она

садрже кривична дела фалсификовања службене исправе, јер решења нису донета у законској процедури ни у законској

форми и састоје се од нетачних и фалсификованих, односно просто речено измишљених чињеница. Та решења, осим кривично-правне везе, где је починиоц радикалска администрација у Земуну, јесу апсолутно ништавна и представљају писани траг о насиљу које Радикална странка спроводи над грађанима Земуна. Већина људи који су дошли под удар радикала јесу породице за које се може рећи да нису српског порекла, или су мешовите. Мада, нису искључени ни Срби - ваљда, кад понестане Хрвата, Словака или породица које имају мешовит национални састав, онда су добри и Срби који не одговарају политичком погледу на свет Војислава Шешеља.

Како је то у пракси изгледало?

Изгледа да је технологија упадања у туђе станове развијена тако што се групи која, по тврђењу комшија, не само у Барбалићевом већ и у случају других станова, проваљује у станове и која је по правилу наоружана, тог дана када креће у акцију,

истог дана издаје и тај папир на коме се напише да је општинско решење, односно изда се та фалсификована службена исправа. И након тога се у стану оставља лице на које то фалсификована службена исправа гласи. Са њим остају и наоружана лица који спречавају власника или носиоца станарског права да уђе у свој стан. Док све то траје, обично најближе комшије виде да неко проваљује у стан и позову полицију, што је и нормално у таквим случајевима. Међутим, када полиција чује за адресу, очигледно координисана са овим бандитима послатим из општине она обично комшијама каже: "А шта се то вас тиче, када није у питању ваш стан". Јасно је да у сличним ситуацијама полиција одмах дође и интервенише. Када се несрећни носилац станарског права или власник врате и оду у полицију да то пријаве, полицајци дођу у стан и након десет минута изађу да би саопштили исељењем да се не ради о "непознатим особама", јер ти људи имају личне карте, па према томе не могу их избацили из стана и упуте оштећеног грађанина на тужбу суду. Наравно, ради се о чистом цинизму, јер "непозната особа" у смислу закона је свако ко није члан породичног домаћинства. А то да ли неко има личну карту или је нема, питање је да ли се идентитет неког лица може утврдити или не може. Најчешће свако такав има личну карту и ако се његов идентитет може утврдити то није знак да он није починилац неког кривичног дела. У овом случају сви који су упали у станове учинили су кривично дело против неповредивости стана. Наравно, они су истовремено морали да учине и кривично дело уништења туђе имовине, самим тим што разбијају врата и, наравно, уз већ поменуто кривично дело фалсификовања службене исправе. У појединим случајевима учине и друга кривична дела.

Из онога што се тренутно догађа у Земуну евидентно је да полиција чини кривично дело злоупотребе службеног положаја нечињењем, неспречавањем извршиоца кривичног дела.

ТРЕНИРАЊЕ ФАШИЗМА

Како се незванично чује, специфичност земуних догађања представља и притисак на браниоце легалних корисника општинских станова?

Колегама које су такве предмете радиле од јануара до сада, и пред управним и пред судским органима, и уредно пријављивали вршење свих ових кривичних дела - готово по правилу се догађало да их полиција позива на информативне разговоре, са питањем кога они то заступају, и од њих се захтевало да повуку своје кривичне пријаве! Такво понашање је, такође, вршење тешког кривичног дела. Нечувено је, бар до сада било, да неко зове адвоката и захтева од њега да повуче кривичну пријаву, или да не заступа одређену странку. И да се то чини путем информативних разговора у просторијама полиције. Било је неких

бандита који прете телефоном, али никада се нису користили државни механизми за теко нешто.

Поред Барбалићевих какви су други примери Ваших клијената?

Поред породице Барбалић, могу да наведем пример дечака од шеснаест година, који се по одлуци земуноског Центра за социјални рад налази се у другој породици која га подиже, пошто је остао без родитеља у осмој години живота. Дечко се зове Иван Илијев. Њему су упали у стан на коме је први носилац станарског права био његов деда, после смрти деде његова мајка, а када је мајка умрла носилац станарског права постао је он. Наравно, он ни тада а ни сада, као малолетник, није могао да живи сам у свом стану, али је његово станарско право (па и право на откуп тог стана) према важећим прописима било у потпуности неспорно. Међутим, општина је у један део стана убацила неког припадника МУП. И оно што не постоји од јануара 1959. године - формирала тзв. сустанарски однос, па половину стана продала том полицајцу. Мора се признати да су у случају деце без родитеља радикали мало пажљивији - узимају само пола стана а не цео.

Када су и да ли су притисци из МУП престајали?

Као што сам рекао, колеге су биле изложене притиску полиције до тренутка када су донесена судска решења којима се налаже лицима која су насилно ушла, уз помоћ општине и локалне полиције, у станове да се морају иселити, дакле до тренутка док нису почели да долазе судски извршитељи. До тада је све изгледало да је овај низ принудних незаконитих исељавања можда некаква спрега на локалном нивоу, између радикала и локалних полицајаца. Без обзира што ми знамо да је полиција субординисана и да је тако организована да постоји хијерархијска надлежност. Не постоји нека посебна надлежност општинских или градских, они су организовани као војска. Али, после ситуација у којима полиција одбија да на захтев суда и судских извршитеља да асистенцију да би се спровела судска одлука, постало је сасвим јасно да министарство стоји иза Шешелевог насиља, односно да је Шешел и његова Радикална странка само инструмент терора који се спроводи у Земуну, и да иза свега стоји Министарство унутрашњих послова. А самим тим и влада Србије и њен председник. Заправо, терор који је на делу у Земуну само је "огледно добро" како то треба да изгледа у будуће и на другим местима.

Да ли сте Ви били у прилици да питате надлежне у ОУП Земун шта то они раде?

Јесам. Питао сам их зашто не пружају асистенцију судском извршитељу. И ту сам чуо невероватно објашњење: да полиција разматра судске одлуке, а онда она одлучује да ли треба поступити по њима или не?! То отприлике значи да је полицајац тај који себи даје за право да се сматра

нечим и вишим од Врховног суда Србије. Судске одлуке се не могу разматрати у смислу да ли ћете их извршити или не ако се зову извршним, него ћете по њима поступити. Вероватно није далеко тренутак у Србији када ће, као што сам виђао у ратним зонама током распада Југославије, полицајци одбијати да неког притворе или пусте из притворе, и поред судског налога. Полиција ће, дакле одлучивати, а суд неће ни постојати, осим у формалном смислу.

То би, по свему судећи, могло да представља и део неког ширег плана?

Очигледно је да овде управа Републике, и то један њен ресор, једна њена служба, заправо одбија послушност једном од облика државне власти, и то судске власти, која је поред парламентарне и управне један од три стуба који носе државу. Моја је претпоставка да се овде уједно врши "техничка проба" како ће изгледати суд који планира садашњи СПС-режим да формира, тзв. Апелациони суд. Након онога што се догађало, да су многе судије разоткриле крађу на локалним изборима, очигледно се дошло на идеју да се формира специјалан, Апелациони суд. Тако би Врховни суд изашао из јурисдикције, а судијама (који су стекли сталност избора, па су многи од њих почели да се понашају као независни од режима) би се одлуке попут ових у Земуну лакше могле понизити.

Ово што полицајци раде техничка је проба како ће радити тај Апелациони суд а вероватно ће исти полицајци бити бирани за судије, пошто већ имају праксу у томе како не поштовати судске одлуке.

И КОМПИЈЕ МОГУ ДА ФАЛСИФИКУЈУ

Прича, према овоме што сте рекли, превазилази оквире самосталног радикалског дивљања?

Сасвим је јасно да је потпуно беспреметно бавити се самим Шешелем, неком је потребно да се Радикална странка експонира а посао се заправо ради за режим у Србији. Напокон се показало да Српска радикална странка није политичка организација, већ "неконтролисана група" - у рукама Социјалистичке партије Србије. Они су на располагању разним полицијским и другим службама СПС режима у Србији. Ако је посматрамо шире СРС је једна наказа узгајана од СПС и светски познато име те наказе јесте - фашизам. У Земуну се, да не окошимо, испробава фашизам. У изборној години, таквим пуцањем и "пуштањем" радикала на грађане, ниподаштавањем и неосигуравањем елементарних права (више не причамо о људским, грађанским, политичким правима... осим голог живота човек има право и да негде станује, што није било довођено у питање више ни у феудалним системима) сви ће схватити где се налазимо. Претпоставка је многих да СПС то смишљено ради да би се показао као умерена алтернатива нечему што се зове СРС. Наспрам

њих, поручују они, и ми овакви какви смо, добри смо да за нас гласате. То је само једна од шпекулација зашто се све ово догађа у Земуну.

Шта се најчешће фалсификује у спорним решењима надлежних органа СО Земун?

Најчешће је то тобожња чињеница да неко свој стан не користи. У случају породице Барбалић речено је да они у свом стану не бораве дуже од пет година. Међутим, син Ивана Барбалића, Дарио, иде у обданиште у истој тој улици, а од следеће школске године уписан је и у школу у тој истој улици. При том и сви људи који ту станују, а то није велика зграда, има девет станова, кажу недвосмислено да се породица Барбалић све време налазила у помешаном стану. Стицајем околности, Барбалићи су станари са најдужим "стажом" у тој згради. Мајка Ивана Барбалића, Даница, живи у том стану од 1946. године. Први следећи станар (од оних који су и данас на тој адреси) је, рецимо, дошао 1953. године. Тако је било све од њиховог одласка на годишњи одмор. (Једна госпођа из суседног стана је чак рекла да је њој остало месо у "фризу" код породице Барбалића, јер у њеном није било места у том тренутку. И то месо је избачено на улицу, са свим стварима породице Барбалић приликом упада у њихов стан).

Шта се са тим стварима догодило, о томе сте покушали нешто више да кажете у емисији на БК Телевизији, али сте били онемогућени Шешељевим бучним упадицама?

Десетак дана по упаду у стан све ствари из стана Барбалића избачене су на улицу, а потом је дошао камион у који су потоварене и одвезене. Заправо нико не зна шта је било са стварима. Судићи по понашању председника општине Земун изгледа да су све ствари однете у неке просторије које контролишу радикали и да је тамо вршена

преметачина по стварима, па су на основу папира који су пронађени (то се лепо видело у емисији на "БК") прављене фалсификоване фотокопије. Једно од индикативних питања једне Ваше колегинице било је: "Шта кажете на то што су радикали данас рекли, да је Барбалић члан ХДЗ-а?" Ја сам одговорно да је то чист фалсификат и да Иван Барбалић није члан ниједне странке. Радикали се више никад нису појавили са тим, а баш су ми Барбалићеве комшије рекле да ако треба да се фалсификује, они би могли на ласер-принтеру да му направе "оригиналну" чланску карту СРС. Као да они то не знају, а то су овом човеку управо и урадили.

Шешељ је у студију махао хрватским пасошем...

Сама књижица је оригинална. Ја је, право да вам кажем, нисам ни загледао, да ли је то туђи пасош у који је стављена слика детета, а можда и јесте пасош Дарио Барбалића. У сваком случају, отац Иван Барбалић је југословенски држављанин, а мајка Даница и хрватски држављанин. Малолетно дете, по законима већине европских држава, где спадају и ове две (Србија и Хрватска), може бити држављанин и једне и друге државе. А како су му и деда и прадеда живели у Земуну, у коме је Дарио Барбалић и рођен, ни технички се није могло догодити да он не буде држављанин СРЈ.

Вратимо се grubим повредима закона од стране председника општине Земун... Он је између осталог у дуелу са Вама навео да је Општина уложила жалбу на судско решење о извршењу. Ви сте тврдили, пак, да таква жалба није дозвољена. Зашто?

Постоји нешто што се зове извршни поступак. Да би то било свим читаоцима препознатљиво рецимо овако: када се појави судски извршитељ то значи да су све могуће жалбе на само решење прошле - иначе судски извршитељ не би био пред

вратима и тражио асистенцију полиције. У тој фази једноставно није предвиђено да се то решење било чиме може зауставити. Шешељ из пропагандних разлога жели да у јавност створи утисак да се код њих поштује процедура и одлука суда. То, наравно није тачно, демантује га и полиција која каже да "разматра" да ли ће поступити по судском налогу или неће.

Мислим да је овакав маневар председника општине Земун смишљен да би се "покрили" налогодавци и полиција.

НАСТАВИТИ РАЗОТКРИВАЊЕ

Оно што је до сада сваком ко пажљивије прати јавне наступе Војислава Шешеља морало да падне у очи јесте његово агресивно потезање интимних података о политичким противницима и њиховој породици. Има ли то председник земунске општине приступ и тамо где обични грађани немају, рецимо неким тајним архивама МУП, СДБ и слично?

Пре бих рекао да се њему и његовој "неконтролисаној групи" која се представља као политичка организација, када од режима добију радни задатак, спремају материјали и техника који су потребни за извршење тог задатка. Тиме се обезбеђује сва логистичка подршка служби, пре свега полицијских, да би задатке које су добили могли да реализују.

На све који су се поводом "случаја Барбалић" огласили противљењем Шешељ је "рафално" сасуо оптужбу да припадају "ушашком лобију" у Београду. У нека нормалнија времена ово не би било вредно помена, али данас...

Када ме је једна Ваша колегиница питала како коментаришем изјаву Шешеља да сам "ушашки адвокат", ја сам јој одговорио да је тачно да сам ја бранио господина Шешеља пре десетак година, али да ми он тада није рекао да је ушаша. Нико од мојих клијената досад ми је није рекао да је ушаша. Ако је Шешељ ушаша, шта је ту је, али то није рекао тад, па нисам ни знао да браним ушашу.

Али, ако се узме у обзир да то за већину грађана Србије није баш комплимент, може ли се Шешељева "прозивка" третирати као облик кривичног дело раширивања мржње на верској или националној основи, с обзиром да је код дотичног то некакав синоним за грађане "несрбе" или "неквалитетне" Србе?

У зависности од контекста могло би се наћи елемената за кривично дело које помињете. Оно где је то најочигледније јесте тренутак у коме он на БК Телевизији маше хрватским пасошем детета, и тврди да на основу тога дете не може да иде у обданиште на територији "његовог", "радикалског" (и сличне глупости) Земуна. То је већ чист облик изазивања расне, верске и националне мржње. Показује се да ни деца нису од њега заштићена.

Шта Ви мислите: који је "кључ" за отгонетање толике мржње Војислава Шешеља према људима који су му пома-

Кад туку шефа странке...

У делу јавности постоји отворена бојазан од прекидања истражних радњи и евентуалног кривичног поступка и пре него што би био започет - због неспремности очевидаца напада на Вас да о томе сведоче (из страха од одмазде радикала). Како Ви процењујете тренутно стање?

У овој ситуацији није чак ни потребно да буде сведока. Последнице су видљиве, место је видљиво. Уосталом, људи из "БК" су звали полицију у "БК" а не на "Газету". Чак и да није било ниједног сведока, а био је господин водитељ емисије који је седео преко пута мене, а и они из суседне просторије видели су које ушао. Па, људи на ходнику који су том тренутку пролазили... Али, све и да нема никог ко је ама баш ништа видео, нема значаја у овом поступку. Ја сам се тиме бавити нећу. То је ингеренција јавних институција, да ли ће оне радити свој посао или неће. Међутим, могу само да вас подсетим да је у овој земљи претучен шеф једне странке, Српског покрета обнове, који се зове Вук Драшковић. Претучена је и његова супруга, госпођа Даница Драшковић. Претучен је, и држан неколико дана на тортури, шеф једне мање странке (али то ништа не мења на ствари) у Призрену, Сезаир Шаипи. Због тога ме не би чудило да и овде режим извршава и да не уради ништа. То зависи од политичке процене а не од права. Да има права не би претходно ни било могуће да Барбалићи, Илијев (или госпођа са тромесечном бебом која је изашла да купи пелене а затекла улезе у свом стану) и многи други буду избачени на улицу.

Овде се ради о томе да ли ће систем који се служи "неконтролисаним групама" са фашистичким методама, остати или неће.

гали у данима и годинама када је као политички и друштвени изопштеник из Босне стигао у Србију?

Ја сам то као тезу прецизно артикулисано први пут чуо од Горана Свилановића, пре неко вече, у току тзв. "округлог стола" на РТС-у. Мислим да код Војислава Шешеља постоји крајња аморалност и не игра никакву улогу да ли он неког познаје, и да ли је тај неко учинио нешто у одређеним тренуцима за Шешеља. У склопу те аморалности гледа се само оно што је у том тренутку употребљиво да би се дошло до циља, који је задат Извршиоцу од Службе. Ако се у свему томе нађу и људи који су у неком тренутку помагали, није битно, већ се само ради о људима који су маркантнији у јавном животу па тиме и чешће на удару Службе. Или је то макар приметније него када се удари на људе који живе неке дискретније животе.

Како процењујете реалност изгледа грађанске иницијативе да се Шешељ трајно одстрани са политичке сцене, а за почетак да му се ускрати право на кандидатуру за председника републике?

Најреалнијим ми се чини да ми сви који знамо шта јесте Радикална странка наставимо са њеним разоткривањем. Велики број људи нису информисани или су заглушени пропагандом. Не видим другог пута осим оног којим су кренули, рецимо, Горан Свилановић, или Анђелко Трпковић из СПО, или Срђа

КУЛМИНАЦИЈА ТВ ДУЕЛА: ТРЕНУТАК КАДА ЈЕ НИКОЛА БАРОВИЋ РЕАГОВАО ВОДОМ НА ШЕШЕЉЕВЕ УВРЕДЕ. ОДМАЗДА ЈЕ УСЛЕДИЛА ИЗА СЦЕНЕ.

Поповић из ДС... Или представник ДСС, који је рекао шта мисли али је остао у студију...

Форме су различите, али је важно људи-

ма ставити до знања да се са таквима као што је Војислав Шешељ више неће комуницирати.

СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ: КРОЗ ИГЛЕНЕ УШИ ДО САВЕЗНОГ ПРЕСТОЛА

Чаушеск уов телеграм за шминкање мртваца

"Биће од свега тога вајде, јер ће постојати велика навала, као што су својевремено биле занимљиве велике експедиције организоване долином Амазона. Хватали су нека племена, и ледали шта раде, ја на основу тога истражува ми камено доба и историју. Захваљујући нашим комунистима, то ће бити једина иривредна ирана која ће нас можда сачувати", каже писац Душан Ковачевић

Ружица РАНИТОВИЋ ЈОВИЋ

Ако је онај ко прибегне насилној, тајно припремљеној, промени власти - пучиста, онда је Слободан Милошевић на савезни престо дошао као иглено-ухо-увлакач. Сви су знали да ће проћи, али ником није било јасно како ће пронаћи ту рупу. Пронашао ју је, и сада је срећан човек, али то је већ крај приче, а ми би требало да се вратимо на почетак, где нас чека један други - луцки ман.

Милутин Стојковић је у уторак 15. јула под кровом савезног парламента изјавио за себе да је срећан човек, и одмах то образложио. Њему је, на име, припала част да "у овом историјском тренутку за СРЈ образложи предлог СПС да се за председника СРЈ изабере Слободан Милошевић. Зашто је све Милутин Стојковић срећан? Прво зато што је са "Слободаном Милошевићем уставно и државно обједињена Србија кренула одлучно путем демократије", зато што су "успостављене функције федерације", "донет Устав СРЈ", "настављен континуитет југословенске државности". Да не говоримо о томе колико је срећи господина Милутина допринело то што су "принципијелношћу, издржљивошћу и дипломатским умећем изналажена најбоља решења на унутрашњем и спољном плану, као и у процесу вођења мировних преговора за решавање кризе на просторима претходне Југославије"... И пошто је све тако, "Милошевић је гарант политике мира и стабилности на Балкану", а он, Милутин срећан је и зато што га, као шефа посланичког клуба СПС-а у Већу грађана Савезне скупштине сада зна још неко ван фамилије, пријатеља и познаника.

СЛОБА ИБЕРАЛЕС

Али, није Милутин само срећан, он је и важан. Поврх подробно образложене кандидатуре Слободана Милошевића, и све снаге аргумената која уз њу иде, он ствар није пропустио случају. Тако су при гласању, за не дао Бог, посланици СПС-а уредно прилази-

ли свом шефу, и пред њим, односно на његово одобравање заокруживали једног јединог предложеног кандидата - Милошевића Слободана. Исто толико је важан био и Љубиша Ристић, који је у име своје партије контролисао ЈУЛ-овско гласање.

Ван егзалтације у србијанској владајућој гарнитурџи, ДПС је у складу са одлуком Главног одбора препоручио својим посланицима да подрже предлог за избор Слободана Милошевића, све због "коалиционих односа двеју владајућих партија", како рече шеф посланичког клуба ДПС-а Жељко Штурновић у очекивању да ће председник СРЈ вршећи своју функцију у оквиру уставних овлашћења (сиц!), допринети јачању уставности и законитости, о међународном положају СРЈ да и не говоримо.

МИЛУТИН СТОЈКОВИЋ:
Што водем Слобу

Живко Шокловачки је испред ЈУЛ-а говорио о "очувању земље од ратног вихора", док је Чедомир Мирковић заступајући посланички клуб Нове демократије рекао да је Милошевић политичар који зна да понуди одговоре на битно нове ситуације и непредвиђене изазове", и у том контексту помињао чак "политичко визионарство". Недељко Шиповац је онда причао о томе како Кандидата Војвођани просто обожавају.

И све би се тако, лепо, и привело крају, да опозиција није почела да закера. Тако је Драган Шоћ (Народна странка Црне Горе) рекао да садашње активности Кандидата потврђују све супротно од онога што су представници владајуће леве коалиције рекли, Ласло Јожа (Савез војвођанских Мађара) је набрајао чак пет негативних резултата политике Слободана Милошевића, а пет разлога да за њега не гласа навео је и Јусуф Каламперовић испред Социјалдемократске партије Црне Горе. Новак Килибарда је истакао да Милошевић "ниједан крупан проблем није решио", његов страначки колега Предраг Дрецул је нешто приговарао због доласка на чело СРЈ "на мала врата", док је Сређе Михајлов (Коалиција "Војводина") очекивао да добије биографију јединог кандидата..."

Добро је те Кандидат није био ту - само би се за цабе живцирао.

На крају је кандидат и утврђен као такав, те је Веће грађана успешно обавило свој задатак на трећој ванредној седници - у првом полувремену. А у другом је одржана и четврта седница, и док дланом о длан - ето председника СРЈ!

У Већу република Савезне скупштине - исто. Горица Гајевић је испред СПС-а причала о државничкој и дипломатској способности Слободана Милошевића, док је Милан Гајевић у име ДПС-а суво објаснио да је подршка кандидату последица одлуке Главног одбора ДПС-а од 23. јуна... Све чарску атмосферу квариле су демократе Зоран Ђинђић и Боривоје Радић критички се осврнувши на предложеног, док се Сава Ђурђевац из Народне странке, слеп и глув за важност тренутка бајвио тривијалностима попут пословника, закона и Устава приликом наврат-нанос заказивања (неколико сати пре одржавања) четврте ванредне седнице Већа република ради избора председника. Ђурђевац је још рекао: "Мислите ли да ћете тиме што њега доводите на чело државе успети да промените светска правила игре, и да ће Исте Ривер прећи у Толстојеву 33?"

На тајном гласању Милошевић је од 33 посланика Већа република добио 29 гласова. И тако је било оно што мора бити - Слободан Милошевић је постао председник СРЈ. Све је на крају штимало, и сем посланика опозиције, који су се, као натуршчици сувише удубили у улогу, комад је одигран како ваља. Од Горице Гајевић која мало повишеним тоном попут пионирке на првој ђачкој приредби декламовала о "интересу народа и свих грађана" до "срећног Милутина", ствари су ишле као по

лоју, само се опозиција мало занела, па преодирала - да су се у свом једу којим случајем њени представници побили са супротном страном, како то ових дана лако бива, не би ту било крви. Просу би се кечап, како то раде са оне стране целулоидне траке.

РЕАЛНИ СЛОБА

Кандидат С.М. је одлучио - ако је већ све представа, онда то не мора бити реалистички опус. Нека буде - драма апсурда. Законски рок за избор је истицао, док је коалициона веза СПС-ДПС убрзано хлапила, а **Ђукановић** у свом кочоперењу стигао, као Наполеон, до Москве. А онда су Црногорци заказали седницу републичке скупштине за 22. јул, са могућношћу да се подршка **Милошевићевој** кандидатури озбиљно доведе у питање... Истог дана када је **Момир Булатовић** на Чакору лио сузе за 13. јулом, **Милица Пејановић-Ђуришић** изјавила је за "Стандард": "Уколико дође до ескалације кризе унутар Демократске партије социјалиста Црне Горе, и подршка кандидатури Милошевића може бити доведено у питање".

Онда је **Милошевић** за 24 сата обавио све: предао кандидатуру, изабран за председничког кандидата, и - постао председник. И док су професор др **Павле Николић** и **Слободан Вучетић**, судија Уставног суда Србије, устврдили да је избор председника СРЈ био правно нерегуларан, **Милица Пејановић-Ђуришић** се, као председница ДПС-а и прави актер ове Државе театра, присетила да је била обавеза посланика ДПС-а да гласају за предлог СПС-а, јер је тако одлучио Главни одбор странке. И након промена у ДПС-у, каже **Милица**, све претходне одлуке важе, премда се, опет, она и ограђује - њена партија ни на који начин није била упозната да ће се избор председника СРЈ обавити истог дана.

Сад, да ли је **Слободан Милошевић** срећан што су телефони, пејџери, и свака електронска пошта на релацији ДПС - његови савезни посланици, одједном затајили, или **Милица** хоће да загази у воду а да не покваси ноге - нека одгонетају докони, а **Ђуришићева**, **Ђукановић** и **Маровић** то никако нису. Тако **Пејановић-Ђуришић** одмах изјављује да скупштинска расправа о **Милошевићевој** кандидатури на предлог црногорске опозиције "губи на актуелности", па верује да ће председник Скупштине **Светозар Маровић** у вези с тим "обавити консултације са представницима парламентарних странака". **Светозар Маровић** се у датој ситуацији није збунио, него је филозофски изјавио да је "Слободан Милошевић наша реалност, а будућност несумњиво припада демократским правилима, отвореном друштву, радикалним реформама", итд, па је помињао и воз будућности, наглашавајући, као и сваки добар кондуктер, да и **Милошевић** може у њега да уђе... И **Маровића** је, пак, избор савезног председника изненадио - јер је уместо 23. и 24. јула, обављен ненајављено, па сад у односу на иницијативу опозиције да се у

ГОРИЦА ГАЈЕВИЋ: А што ја водем Слобу

црногорском парламенту расправља о кандидату за председника СРЈ - "осјећа одређену нелагодност".

Онда је два дана касније **Мило Ђукановић** опет рекао да ДПС није дала сагласност за непланирани избор председника СРЈ, већ је СПС добила подршку неких других партија (сиц!) и обезбедила могућност да се закаже нова седница и изабере **Слободан Милошевић**. Овај потоњи, чак, хоће да га ухапси, али њега, **Ђукановића** штити светско јавно мњење!

СВЕ СМАНДРЉАНО

Шта се то десило од понедељка до уторка, када је **Слободан Милошевић** угледао шансу да протрчи до савезног престола (сад или никад!) сазнаћемо, као што се то дешава у трилер-драматургији, у даљем току приче. Тада већ и **Момира Булатовића** неће морити неизвесност око тога да ли су се **Слоба** и **Мило** спанђали или нису.

"Пред нама је ново блиставо поље за једну политику која ће тријумфовати до коначног пада", иронично је прокоментарисао **Милошевићев** избор високотиражни атински лист "Елефтеротиџа", дан пошто су Грци читав догађај једноставно прећутали. **Николас Бернс**, портпарол америчког Стејт департмента, изјавио је да **Милошевић** није имао противкандидата "зато што је аутократа и не воли конкуренцију". "Милошевић и његови сарадници обогатили су се на рачун великог дела српског народа у једној диригованој привреди, која није реформисана од пре пада Берлинског зида", рекао је **Бернс** на конференцији за штампу, напоменувши да у **Милошевићевој** екипи владају "као апаратници политбироа", и закључио: "То је, дакле, врло тужна прича".

Бица и **Рака** се, међутим, не слажу са **Бернсом**. Зашто тужна? Ово је весела прича! Зато су се два народна посланика **Добривоје Будимировић-Бица** и **Радован Радовић-Ра-**

ка на вест о избору **Слободана Милошевића** за председника СРЈ у клупама Народне скупштине Србије запевала: "Слободане, Слободане, ти си комуниста, волимо те, волимо те ко Исуса Христа".

Сва домишљања шта иза овог председничког избора стоји, ко се с ким договорио, па - шта ће сад то значити за политичко стање у земљи и њен положај у свету, па опомене опозиционих првака, па посланичка секирација - трице су и кучине у односу на наступ ова два веселника. Једино они су се понашали долично ситуацији: представа мора да иде! Чак и кад је, како каже **Бернс**, врло тужна прича.

"Мени је све то изгледало, с једне стране комично, с друге стране тужно. Колико због тога што је све учињено наврат-нанос да ни сами учесници нису сасвим знали шта ће све да се деси", каже за ново председниковање **Слободана Милошевића** историчар **Милан Ст. Протић**, и додаје: "Смандрљано је то што пре, и одговара стабилности и карактеру државе на чије чело Милошевић долази, а одговара и његовом укупном схватању политике. С друге стране, тужно је зато што ћемо још извесно време морати да трпимо једног тако неодговорног човека на челу савезне државе. Све заједно, то је смејурја од парламента, у којем су посланици и министри изгледали смуњено и смешно у избору човека који чак није био ни присутан. Остаће то забележено као један од најспецифичнијих и истовремено најувредљивијих избора председника неке државе, дакле, свих њених грађана, и надам се да се таква врста избора више никада неће поновити. За **Милошевића** или било ког другог".

Избор председника државе је крупан догађај у сваком народу, и у сваком политичком поретку, па захтева велику пажњу, не само политичких чинилаца, већ и читаве јавности, каже **Протић**. Овога пута, сматра он, имали смо све насупротив томе, тако да чак ни

МИЛАН СТ. ПРОТИЋ:
Све смандрљано

они који из све снаге навијају за Милошевића и његову партију, нису у томе видели неки значајан и велики догађај, иако су се упорно трудили да га таквим прикажу. То је, пак, додатно деловало комично, поготово оне уводне напомене о томе колико је то историјски тренутак, и колико је он историјска личност.

Актери су дакле, остали политички, али поље политике је одавно напуштено. У овом конкретном случају, каже **Милан Ст. Про-**

тић, сви су се већ помирили с тим да ће Милошевић бити председник савезне државе. Али... "Сам чин, смандрљавање и промена дневног реда, па збуњеност црногорских посланника, па збуњеност СПС-ових посланика - све је то показивало како они схватају и на који начин организују парламент, савезни или републички, свеједно. Ту се као на длану видело да од озбиљног политичког система, а камоли од озбиљног демократског, парламентарног система, у овој земљи још увек нема ништа, и неће бити догод су они ти који диригују политичким догађајима", каже Протић.

ТЕЛЕГРАМ ОД ЧАУШЕСКУА

Ако је све игра - да ли су се глумци уморили? "Имам утисак да је и СПС-овим представницима све теже да са пуним уверењем говоре о томе, јер су прошле године, много искуства су и они сами прошли, њихов некадашњи ентузијазам, заслепљеност Милошевићевим ликом и делом је мало посутао. Све то сад изгледа прилично дроњаво, а Милошевић је спао на то да му слово држи Горица Гајевић, и још неки немушти посланици СПС-а који не могу људски реченицу да саставе. Овог пута нису имали времена да им то неко лепо уобличи, па да они то неколико пута прочитају и увежбају - дакле, све се свело на једну импровизовану фарсу, где нико од присутних није веровао у то што говори, него је само одрађивао партијски задатак", сматра Милан Ст. Протић.

"Затворио се круг", каже Радомир Рељић и помиње Радоја Домановића, и "Страдију" у којој живимо. "Сви су и даље на истим позицијама. Деведесета још траје, ево 7 година. Догодило се то први пут у бројању времена. Апсолутно не може да се покрене ништа, и биће тако још 700 година", износи своје утиске о нашој политичкој ситуацији познати сликар и академик, а о избору Милошевића за савезног председника каже: "То су партијски аутоматизам, и њихове кадровске игре, и знад свега једна свирепа лукавост да се опстане на власти, јер му је то дато на Осмој седници. Највише сам резигниран због тога што је Србија још увек посткомунистичка земља. То доводи човека до неке туге. Све земље напредују, како у економском, тако и у цивилизацијском погледу, а Србија стоји у месту. И тоне у све

гори примитивизам. Три дана "Политика" објављује телеграм-честитке Милошевићу поводом избора".

Ко честита Милошевићу? Рељић каже да не зна. "Можда Чаушеску", смеје се, јер "култ је идентичан. Да један озбиљан политичар, па макар био и комуниста, допусти то себи - може значити само да се осећа врло несигурно", додаје Рељић. С друге стране, такво понашање у Србији није уопште чудно: сваком трећем човеку овде је идеал да буде полицајац, или да потказује, па кад се узме у обзир још и полицијска снага којом Милошевић располаже - он може да се одржи још дуго.

У вези са гужвом насталом око Милошевићеве кандидатуре постоје, прича Душан Ковачевић, драмски писац, одређене историјске паралеле. Када је Јосип Броз Тито био по трећи пут предлаган за народног хероја (наравно, он није знао за то) месец дана нико ништа није радио, људи су се држали за главу и питали: хоће ли Скупштина то прихватити, јер - већер хероја овај народ у својој историји није имао. Све војводе заједно нису имале одликовања колико је он имао - за годину дана. И онда је неким чудом он добио одликовање, мада постоје подаци да се доста бранио од то-

ДУШАН КОВАЧЕВИЋ:
Није са овог света

га да му га дају, јер га, наводно, није заслужио. На крају је одликовање прихватио, и народу је лакнуло - певале су се песме и играло козарачко коло у сред Београда.

ДРАМСКИ ЛИК

Душан Ковачевић каже да је изненађен тиме што је Слободан Милошевић постао председник Југославије, јер по Жабалском уставу он се бира - самоизбором, што значи да га не бира народ, него он бира самог себе. "Сматрао сам да ће Милошевић да седне и размисли - да ли да предложи себе", истиче он, и напомиње: "Тако да сам стрепео, као и већина људи у Југославији, да ли ће он предложити себе или неког свог противкандидата. И после дуге дилеме од једно 15 минута - он је, ипак, предложио себе, јер је схватио да нема никог бољег у Југославији, и да је он легитимни наследник Јосипа Броза Тита, који му је, вероватно те ноћи шапнуо да је он прави човек за то". Можда би он предложио неког другог да се то није догодило, и зато је дошло до оног славља, оне цике, вриске и певања о "Слоби комунисти" у

Скупштини Србије. Тако је Слоба дошао на место председника Југославије, а о каквој се државној сили ради најбоље говори податак да се на последњем попису становништва за Југославију изјаснило - 80.000 људи. Значи, он је председник 80.000 грађана који су се изјаснили као Југословени, док под његовом владавином није - 7,5 или 8 милиона људи, образлаже Ковачевић, и додаје да се избор у савезној скупштини одвијао по старој народној причи: "Ево ти једно јаје, па бирај које ћеш!" И они су од једног јајета одабрали баш - Слобу!

Да ли је Слободана Милошевића створио баш Душан Ковачевић у тренуцима драмског надахнућа, па му је овај у једном тренутку измакао - и ево га, већ годинама, на најважнијим државним функцијама? "Литература је једна врста метафоре, и прелази из реалног у иреални свет, међутим - ово како он влада и шта ради, нормалан човек не може да замисли, не може да напише", каже Ковачевић, и додаје: "Он поступа као човек који је превазишао обичну људску машту. Све се граничи са зонама сумрака, или трећим димензијама, које су нама непознате. Није искључено ни да се постави питање - да ли је он уопште са земље? Можда је дошао из свемира, па је то што ради примерено нама непознатим цивилизацијама".

Када све ово не би било трагикомично, и када бисмо били нешто разумнији, објашњава Душан Ковачевић, дошли бисмо до закључка да нам се ово не би дешавало да Србија није била под комунистима, и да наш спас од овога нису ни трећа република, ни четврта република, него повратак на оно што смо изгубили 1918. године. Сем Србије као монархије, све остало су промене које се у литератури зову - шминкање мртваца. На овај предлог многи се хватају за главу, јер схватају да је то једина суштинска промена у Србији. А док се то не деси - имаћемо четврти избор, пети избор, шести избор једног истог човека.

Да ли је иронија постала наша последња одбрана? Душан Ковачевић који се њоме служи као хирург скалпелом, каже да ако је ишта чувало мало здраве памети овом народу и под другим окупацијама ("јер ово јесте у правом смислу окупација!") била је то иронија, нека врста подсмеха, који је супериоран у односу на зло. И на тој одступници он каже: "Док се свет бави озбиљним пословима, ми остајемо негде у 16. или 17. веку, и служићемо људима као могућност за путовања у прошлост. Организоваће се експедиције, долазиће овамо аутобуси и показиваће нас туристима као народ који живи попут онога у 16. и 17. веку. Писаћемо длетом и чекићем, и имати племенског вођу који ће се с времена на време - самоизабирати". Биће од свега тога вајде, јер ће постојати велика навала, као што су својевремено биле занимљиве велике експедиције организоване долином Амазона. Хватали су нека племена, и гледали шта раде, па на основу тога проучавали камено доба и праисторију. Захваљујући нашим комунистима, каже Ковачевић, то ће бити једина привредна грана која ће нас можда спасти.

Па, где је, одједном, нестало Слободан Милошевић? Ено га, вратио се у драму Душана Ковачевића, као - председник СРЈ!

РАДОМИР РЕЉИЋ:
Затворио се круг

ДА ЛИ ЈЕ ОВАЈ МИЛОШЕВИЋ ВАНЗЕМАЉАЦ

Ми, група грађана затечена избором новог председника СРЈ, упућујемо

АПЕЛ

средствима јавног информисања и целокупној демократској јавности

да учине све како би се на време расветлио овај немио догађај и предупредиле нежељене последице, и то не само по нашу земљу него и по светску заједницу и људску цивилизацију у целини.

Наиме, слушајући образложење кандидатуре "за избор Слободана Милошевића за председника Савезне Републике Југославије", и то са говорница Народне скупштине Србије и Савезне скупштине, чули смо, између осталог, и да је поменути Слободан Милошевић

1. личност са највећим УГЛЕДОМ и АУТОРИТЕТОМ у Србији и Југославији,
2. да је претходно огромном већином гласова биран на ДЕМОКРАТСКИМ изборима за председника Србије,
3. да је захваљујући ЊЕГОВОМ ангажовању, ПРИНЦИПИЈЕЛНОЈ и РЕАЛНОЈ политици, остварено државно јединство Србије,
4. да је наша земља конституисана на ПРИНЦИПИМА ВИШЕСТРАНАЧКЕ ДЕМОКРАТИЈЕ, ТРЖИШНЕ привреде, као ГРАЂАНСКА држава, уз пуно поштовање РАВНОПРАВНОСТИ,
5. да је сачуван МИР и СТАБИЛНОСТ,
6. да је реорганизована Југославија као федерална држава РАВНОПРАВНИХ република,
7. да су ДЕФИНИСАНЕ и да се РЕАЛИЗУЈУ темељне ЕКОНОМСКЕ и ПОЛИТИЧКЕ РЕФОРМЕ чији је циљ НАПРЕДАК и РАЗВОЈ СВИХ ГРАЂАНА,
8. да се захваљујући његовим ПОТВРЂЕНИМ политичким и државничким вредностима СРЈ, на принципима СЛОБОДЕ, САМОСТАЛНОСТИ и НЕЗАВИСНОСТИ, УЧВРШЋУЈЕ, РАЗВИЈА и АФИРМИШЕ у свету као ФАКТОР СТАБИЛНОСТИ, САРАДЊЕ и РАЗУМЕВАЊА на РАВНОПРАВНИМ основама, те да се као ДЕМОКРАТСКА ДРЖАВА УКЉУЧУЈЕ у СВЕТСКЕ и ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИОНЕ процесе,
9. да је МУДАР,
10. да је ДОБАР,
11. да је ПАМЕТАН,
12. да је ТОЛЕРАНТАН итд.

Апсолутно подржавајући избор човека који поседује ОВАКВЕ квалитете, с нестрпљењем смо ишчекивали тренутак када ћемо да упознамо тог Слободана Милошевића који ће да нас извуче из јаме у коју нас је гурнуо његов општепознати имењак. Међутим, убрзо смо схватили да би, уместо Слободана Милошевића који је најављиван, за председника СРЈ могао бити протурен "онај" Слободан Милошевић који има сасвим супротне "квалитете" - ДИКТАТОРА, АНТИДЕМОКРАТЕ, МАНИПУЛАТОРА и ПОЛИТИЧКЕ и ДРЖАВНЕ ШТЕТОЧИНЕ.

Да ли је фигура коју (ћемо да) гледамо на функцији председника СРЈ ПРАВИ или АЛЖНИ Слободан Милошевић можемо да судимо само на основу визуелних и површних индиција, па апелујемо на демократску јавност да ништа не препусти случају. Сад је, наиме, јасно да се у образложењу кандидатуре могло говорити искључиво о ВАНЗЕМАЉЦУ, јер такав човек у Србији још није рођен, а понајмање је то Слободан Милошевић којег сви добро знамо и на својој кожи осећамо. Исто тако, ако је тај нови Слободан Милошевић заиста ВАНЗЕМАЉАЦ, ред је да се тај цивилизацијски догађај подели са целокупном светском заједницом.

У нади да ће БИЋЕ на челу СРЈ ускоро бити раскринкано, позивамо још једанпут медије и јавност да не подлегну хистерiji и да овај случај истерају на чистац!

Група грађана из Београда

Окупација у 29 слика

Насилним изласавањем неколико припремних и основних изборних закона социјалисти су унапред украли њедесетак њосланичких места. А моли су и свих 250. А нису. Толико су добри. А моли су бити и бољи да је њопозиција остала доследна својој идеји о обавезујућем округлом столу о свим изборним условима.

Ружица РАНИТОВИЋ ЈОВИЋ

Изборни закони који се ових дана брже боље усвајају као непосредни увод у нове изборе сећају се Извештаја **Фелипеа Гонзалеса** као лањског снега. А у том документу шефа мисије ОЕБС-а обнародованом у време када су "шетачи" по цичи зими тражили назад своје гласове, истог дана када су "спортисти" интервентне бригаде београдског СУП-а премлаћивали демонстранте на Теразијама, писало је јасно у којим је градовима победила Коалиција "Заједно" и затражено од власти да се поштује изборна воља грађана. Надаље, тачком 2. Извештаја сугерисан је дијалог између власти и опозиције у виду **округлог стола**, којим би се заједнички утврдили услови за предстојеће изборе. **Фелипе Гонзалес** је позвао **Слободана Милошевића** да искористи шансу која му је пружена, уведе "праву демократију" и интегрише земљу у међународну заједницу. Што се изборног система тиче, упркос неким критикама на рачун његовог функционисања, речено је да је он, ипак, омогућио да буде показана већинска воља грађана СРЈ. Иако је у супротном стављено у изглед враћање економских санкција, европским посредницима је од почетка било јасно да власт у Србији њихов извештај неће прихватити баш као "Оче наш".

Ту одмах се огласио и **Милан Милутиновић** са већ чувеним "лончићима", инсинуирајући како Комисија ОЕБС-а због краткоће времена није могла да схвати изборну рашомонијаду коју су социјалисти у Србији приредили.

До које мере је спреман на дијалог са опозицијом режим **Слободана Милошевића** показаће током јануара и фебруара премлаћивањем демонстраната на улицама Београда и других "побуњених" градова у Србији. У признавању недвосмислен-

них упута Комисије ОЕБС-а о победи Коалиције "Заједно" у 13 градова у Србији и граду Београду, ишло се пак један корак напред два корака назад, са сваким градом, и сваким одборником који се морао посебно искамчити, да би се почетком фебруара коначно признало све. Пре тога се, ипак, покушало са разбијањем демонстрација огромном полицијском силом, и пошто се побуњено грађанство ни после бруталности на Бранковом мосту није смирило - признати су наводи из **Гонзалесовог извештаја**, а не, како је званично објављено, резултати локалних избора. Добра воља српских властодржаца исцрпљена је својеврсном правничком ујдурмом званом лекс специјалис, и - то је било све.

НЕСКРИВЕНЕ МАНИПУЛАЦИЈЕ

Чекајући "моментално и потпуно поштовање новембарских избора из **Гонзалесовог извештаја**", **Нилс Патерсен** је као председавајући Министарског савета ЕУ средином јануара пред Сталним саветом ОЕБС оценио да политичка ситуација у СРЈ споро еволуира, да су "уступци опозицији чињени корак по корак у ствари која би требало да је само механичко претварање резултата у одборничка места", и да то "једноставно није начин да се понаша у овој ситуацији". Страни дипломати се тих дана питају зашто је **Милошевић** уопште звао комисију ОЕБС-а ако нема намеру да призна њене налазе, и долазили до закључка како покушава да добије на времену. ОЕБС га у томе није могао спречити, јер, констатовано је на поменутој седници Сталног савета, ово тело "нема извршну власт нити механизме да некога приволи да испуни оно што се од њега тражи, или препоручује", што "посебно важи за СРЈ која није чланица те организације". **Нилс Петерсен** том приликом позива ОЕБС да одбаци формализам, и учини све

за даљу демократизацију СРЈ. "Ова криза има везе са тешкоћама у демократизацији. Без демократизације слободних медија, независних судова, измена у изборном закону, нема ни излаза из ове ситуације", напомиње дански дипломата, и додаје: "У дијалог мора бити укључена политичка опозиција, о чему је писмом обавештен **Милан Милутиновић**".

Међутим, онај који говори о "лончићима" изгледа не добија страну пошту, док режим "купује време", и чека да се демонстранти повуку са улица. Пошто су изборни резултати из новембра 1997. године признати, а пиштаљке утихнуле, на сцену је ступила најпре **Радмила Милентијевић**, на основу чега се већ могло претпоставити у ком правцу ће ићи даља разрада **Гонзалесовог извештаја**. Госпођица Рада је ту одмах "откачила" две ставке - демократизацију медија и дијалог са опозицијом. Уместо да државни медији буду доступнији опозицији, а независнима се побољша положај, новим Законом о информисању је учињено све супротно, док су од траженог дијалога са опозицијом уприличене панел дискусије пред камерама РТС-а којима су присуствовали представници свих других, само не релевантних опозиционих странака. Панел од кога се, како рече **Вук Драшковић**, прави намештај, није направио ништа, сем што је режим кобајаги показао вољу за политичким дијалогом.

У Коалицији "Заједно" су рекли да неће тако да се играју, те да се једино озбиљно може разговарати о **Округлом столу власти и опозиције**, на коме би се договором дошло до демократских услова за следеће изборе, што би тек онда значило да је демократизација кренула са мртве тачке. У ту сврху **19. фебруара** је закључен споразум Коалиције "Заједно" о заједничком наступању на предстојећим председничким и парламентарним изборима у Србији у коме се каже да ће "по преузимању власти у општинама и градовима у којима је дошло до изборне крађе, Коалиција "Заједно" бити спремна на политички дијалог са актуелним властима". Тај дијалог Коалиција је спремна да води "само у форми Округлог стола, чије ће седнице бити директно преношене преко државне телевизије, у коме ће учествовати само парламентарне странке заступљене у Скупштини Србије и чији ставови морају бити обавезујући за све учеснике, односно њихове представнике у скупштинама или извршној власти". При том се захтева да се на Округлом столу расправља само о ограниченом броју политичких питања неопходних за равноправну изборну утакмицу, а то су: изборна законска регулатива и успостављање слободних државних и парламентарних медија, договор о датуму избора, као и утврђивање одговорности за полицијски терор и изборну крађу.

И док **Милошевићев** режим наставља са "разулареном кампањом ксенофобије" коју још у време доношења **Гонзалесовог извештаја** примећује "Монд", коалиција

"Заједно" показује да "Опозиција хоће дијалог, док власт тражи кавгу", како је још крајем децембра писао бриселски "Соар". Већ 5. марта Вук Драшковић, Зоран Ђинђић и Весна Пешић састављају Предлог за организовање Округлог стола о условима за демократске изборе за Скупштину Србије и за Председника Републике. У Предлогу се каже да учесници Округлог стола могу бити искључиво парламентарне странке у Скупштини Србије, и да се број страначких представника утврђује сразмерно снази сваке партије која се исказује бројем посланичких мандата у скупштини Србије. Ставови се утврђују консензусом, а кад се он не постигне двотрећинском већином, а јавност рада Округлог стола обезбеђује се директним телевизијским преносима и слободним приступом осталих медија. Као теме за расправу предложени су: **отвореност државних медија и уравниожен приступ парламентарних странка у њима, доношење Закона о финансирању политичких странака, нови изборни закон, време одржавања избора, као и утврђивање свих неопходних механизма контроле изборног поступка, укључујући посматраче ОЕБС-а.** Такође, чланице Коалиције сматрају неопходним установљење посебног суда који би одлучивао о свим приговорима везаним за изборе. На крају се напомиње да "од закључивања споразума о свим наведеним питањима за Округлим столом до заказивања избора мора протећи најмање три месеца".

ШТА САЊА РАКА

Владајућа гарнитура на ове предлоге одговара ћутањем, Радмила Милентијевић приређује пријеме, шпарта Србијом и говори о новом, "најлибералнијем" могућем Закону о информисању, а у јавности се "шушка" о припреми нових изборних закона. Озбиљна у својим намерама Коалиција "Заједно" у оквиру свог Председничког савета доноси 14. априла Споразум, којим јасно каже да ће "учествовати на предстојећим председничким и парламентарним изборима у Србији само уколико буду обезбеђени демократски услови за њихово одржавање", а у складу са њеним Предлогом о организовању Округлог стола. У борби за демократске услове и победу на изборима, каже се, Коалиција ће затражити подршку свих демократских снага Србије, а уколико режим одбије демократски дијалог са парламентарном опозицијом, позваће грађане на демонстрације и организовати анти-

изборну кампању и блокаду избора. О овоме су обавештене све парламентарне странке у Скупштини Србије, као и - Слободан Милошевић, Драган Томић и Мирко Марјановић.

У време када је Гонзалесов извештај донет, америчка администрација је од Милошевића затражила безусловно испуњавање свих препорука у њему изнетих, за претривши му враћањем у потпуну међународну изолацију. После више од шест месеци, када је сасвим јасно да српском властодршцу Гонзалес више ни не пада на памет, **Николас Берис**, портпарол Стејт департамента, каже, после фарсе од његовог избора за председника СРЈ, да је Милошевић врло значајна особа у спровођењу Дејтонског споразума, и да ће САД наставити разговоре с њим. У то време већ су припремљени за усвајање или, пак, усвојени - Закон о информисању, Закон о трансформацији друштвене својине, За-

бање ванредних скупштинских седница кога се ових дана латио Драган Томић. Како се седница посвећена Закону о локалној самоуправи отегла због бројних амандмана демократа, председник Скупштине ју је просто ставно у замрзивач, и почео нову седницу. Тако су трчећи усвојена два закона: о финансирању странака и о избору народних посланика, што су демократе некако пустиле улажући (за први) "само" 70 амандмана, а онда је дошао на ред Закон о изборним јединицама. На њега су посланици Демократске странке уложили 1857 амандмана, читаве пакете штампаног текста, којих, како рече Радван Рака Радовић, "има таман довољно да убијем три демократе". Како је од сва четири члана колико их закон укупно има, споран само један - онај о повећању броја изборних јединица са 9 на 29, творци амандмана су се морали баш упети да их смисле у толиком броју, па се највећи број њих

кон о локалној самоуправи, док је сет од три изборна закона само чекао да социјалисти за њега подигну руке... Нема дилема, дакле, у ком правцу иде "демократизација" у Србији.

Не само доношење пакета од три изборна закона пет минута до дванаест што је само по себи недопустиво, него и њихов садржај, са образложењем који уз све то иде, говоре нам да су социјалисти поново продисали пуним плућима, што значи да ће тек сада показати своју праву ћуд. Доношењем нових изборних закона, кажу они отворено, има задатак да спречи националну катастрофу, што ће рећи - да опозиција дође на власт.

Да су изборни закони тако "врући" па не могу више чекати ни часка говори и тум-

односио само на лексичке измене. Онај најспорнији члан, пак, који је изазвао највећи револт укупне демократске јавности - повећање броја изборних јединица на 29, чини, сматрају демократе, закон изузетно штетним, јер се, како је то рекао Слободан Гавриловић (ДС) "највећи цензус од 5 одсто који познаје савремени свет, повећава чак и преко 12 одсто. А када количник буде 2,5 пута већи од цензуса, ту више нема пропорционалног система". Овим решењем, напомиње Гавриловић, влада крши и своје опредељење и договор постигнут за округлим столом 1992. године.

ТОМИЋ ГОНИЧ

Док у једној изборној јединици према овом закону, један мандат вреди и до

25.000 гласова, у другој вреди само 1000 до 2000 гласова. Тако Космет који има најмање бирача, добија највише посланика, при чему се не зна, како су наводиле демократе у скупштинској расправи, ни колико је тамо бирачко тело. Образлажући своје амандмане демократе су у расправи наводиле примере како сецањем и прекрајањем изборних јединица социјалисти покушавају да фалсификују изборну вољу грађана, али будући да је ту биле и неизбежних напуштања теме, па се дискусија одужила, Драган Томић се унервизио. Уплашен да преко потребан нови Закон о изборним јединицама не буде приготовљен тек за изборе после четири године, одлучио је да се амандмани обједине у четири групе, што значи да се расправа води по члановима. Настала је тако јурњава по спратовима скупштинског здања, између сала у којима су заседали Административни и Законодавни одбор и скупштинске сале. Општа узрујаност се на седници Административног одбора претворила у атмосферу "чаше ломим, руке ми кржаве"

незадовољни што нису добили реч неки посланици Демократске странке су оштро протестовали ломећи флаше и чаше. Касније је скупштинска Управа констатовала да је том приликом поломљено 10 полукристалних чаша и три кристалне пепељаре, док присутни новинари кажу да се на овом одбору точило само у пластичне и кафанске чаше од два децилитра.

Демократе су својом амандманском опструкцијом доиста изнервирале председника Скупштине, па је на крају он преобимну расправу скраћивао простим избацивањем посланика из сале! Поступак је био једноставан: Томић би прво опомену посланика због прекорачења времена дискусије, потом му је након друге опомене одузимао реч искључивањем микрофона, и пошто би посланик настаивао са говором скупштинска већина је изгласавала искључивање са седнице. Како се овај није удаљавао са говорнице, председник Скупштине је давао "пет минута паузе", фоторепортери би бивали удаљени из скупштинске сале, а инкриминисани посланик је у пратњи обезбеђења напуштао скупштинску салу. Тако је избачено 10 демократа, а разјарени Томић је изјавио: "Ако буду недисциплиновани

избацићу све посланике ДС из сале"! За то време социјалисти су сложено "радили": увежбано су дизали руке и одбацивали један по један амандман демократа. Била је то напорна гимнастика, али, вредело је - Закон о изборним јединицама је усвојен.

У финишу опозиционе странке стављају се у услове "узми или остави". Социјалисти који будуће изборе третирају као кафанско бекријање, наручили су пиће и музику, па коме одговара, нека седне за сто, али он **округао неће бити**.

Представници опозиционих странака које су у јуну потписале споразум о минимуму изборних услова саопштили су пре неколико дана своју одлуку о бојкоту предстојећих избора. Поред представника Демократске странке, Демократске странке Србије, Демократског центра и Грађанског савеза Србије састанку су се придружили и челници Српске либералне странке, Саборне народне странке, Странке самосталних привредника, Српске народне обнове, Народне радикалне странке

условима потписане још пре неколико месеци. СПО ће се о бојкоту изјаснити другом приликом, каже Ковачевић и истиче да су неке опозиционе странке **учествовањем у раду парламента дале легитимитет СПС-у "за доношење закона који представља подлогу за нову изборну крађу"**. Награда за то је грубо избацивање посланика Демократске странке из парламента, што СПО најоштрије осуђује, рекао је Ковачевић, и нагласио да би СПС-у било далеко теже "да учини то што је учинио да су се и друге странке **придржавале потписаних захтева за округлим столом"**.

КОЈИ ГОНЗАЛЕС

Социјалисти су одрадили треће заседање Скупштине, па мирно могу да се врате на пресекочу друго. А уколико одлуче да раде и у августу - биће нових закона до миле воље. Долазећи у скупштинско здање Драган Томић буквално претрчава простор од кола до врата, све избегавајући новинаре. А кад га они у трку, ипак, ухвате, одговара да "не зна", ни да ли ће парламентарни и председнички избори бити у исто време, ни да ли ће председнички избори бити крајем септембра... Датум одржавања избора скрива се као коначна клопка за опозицију. А то што је Коалиција "Заједно" још 19. фебруара предложеним Споразумом тражила да се датум одржавања избора утврди заједнички, за Округлим столом - ко те пита! То су неки лањски снегови! А Гонзалес... Ко је поменуо Гонзалеса?

Непосредно наслонен на одредбе тачке 2. Гонзалесовог извештаја, Споразум Коалиције "Заједно" о заједничком наступању на предстојећим изборима, и њиховом уљуђивању договором са влашћу за Округлим столом, давао је шансу да и ово друштво "плишано еволуира". Округли сто је временом постао "нашоше", а они који су прво тражили све, ушанчили су се код "минималних услова". За партију у којој седе Бица и Рака то је већ - и више од шансе.

и Уједињене народне странке. После усвајања закона о промени броја изборних јединица, а у складу са ранијим споразумом о минимуму изборних услова представници десет опозиционих странака донели су одлуку о покретању **антиизборне кампање**. На поменутом састанку 10 опозиционих странака речено је да "власти у Србији још увек нису испоштовале другу тачку Извештаја комисије ОЕБС-а која их обавезује на организовање округлог стола са опозицијом, а у вези са изборним условима".

На позив Српском покрету обнове да се прикључи бојкоту 10 опозиционих странака, портпарол Иван Ковачевић изјавио је да његова странка не прихвата закон о промени броја изборних јединица, и при том се позвао на споразуме о изборним

СКУПШТИНА СРБИЈЕ

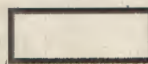
Инсистирање социјалиста на повећању броја изборних јединица за парламентарне изборе у Србији, и коначну реализацију ове намере, могуће је тумачити на различите начине. Поготово кад се има у виду симулација коју су извели новинари "Српске речи" упрошћавајући ствар до максимума. Дакле, према тој симулацији (апсолутни број гласова по општинама за четири највеће странке, из парламентарних избора 1993, прилагођен новој подели на 29 изборних јединица)

1. социјалисти би добили осам додатних мандата у односу на постојеће стање
2. радикали би добили седам додатних мандата,
3. СПО би изгубио један мандат (али пошто је на претходним изборима био у коалицији, реално би добио један или два мандата),
4. демократи би изгубили 11 мандата.

Из овога следи да социјалисти очекују аутоматски најмање апсолутну већину (због чега су све и радили), али и да им не смета "рачунско напредовање" радикала као потенцијалних и увек актуелних коалиционих партнера. Јасно је и зашто је Шешељ одмах пристао на 29 изборних јединица, јер му је распоред гласова по изборним јединицама такав да добија. Јасно је и зашто су демократи престали са бојкотом Скупштине Србије па су залегли амандманима против 29 изборних јединица. Испада да једино СПО има стабилно бирачко тело у било којој варијанти.

Узгред, ако се у игру уведе комбинација СПО+ДС као евентуална коалиција на предстојећим изборима, рачун каже да је добитак коалиције у односу на збир појединачних резултата свега 2-3 гласа.

Све је ово, наравно, само површан "рачун" јер занемарује бројне локалне особености, мање странке, нове коалиције, пребеге и слично. Али, о томе детаљније у следећем броју.

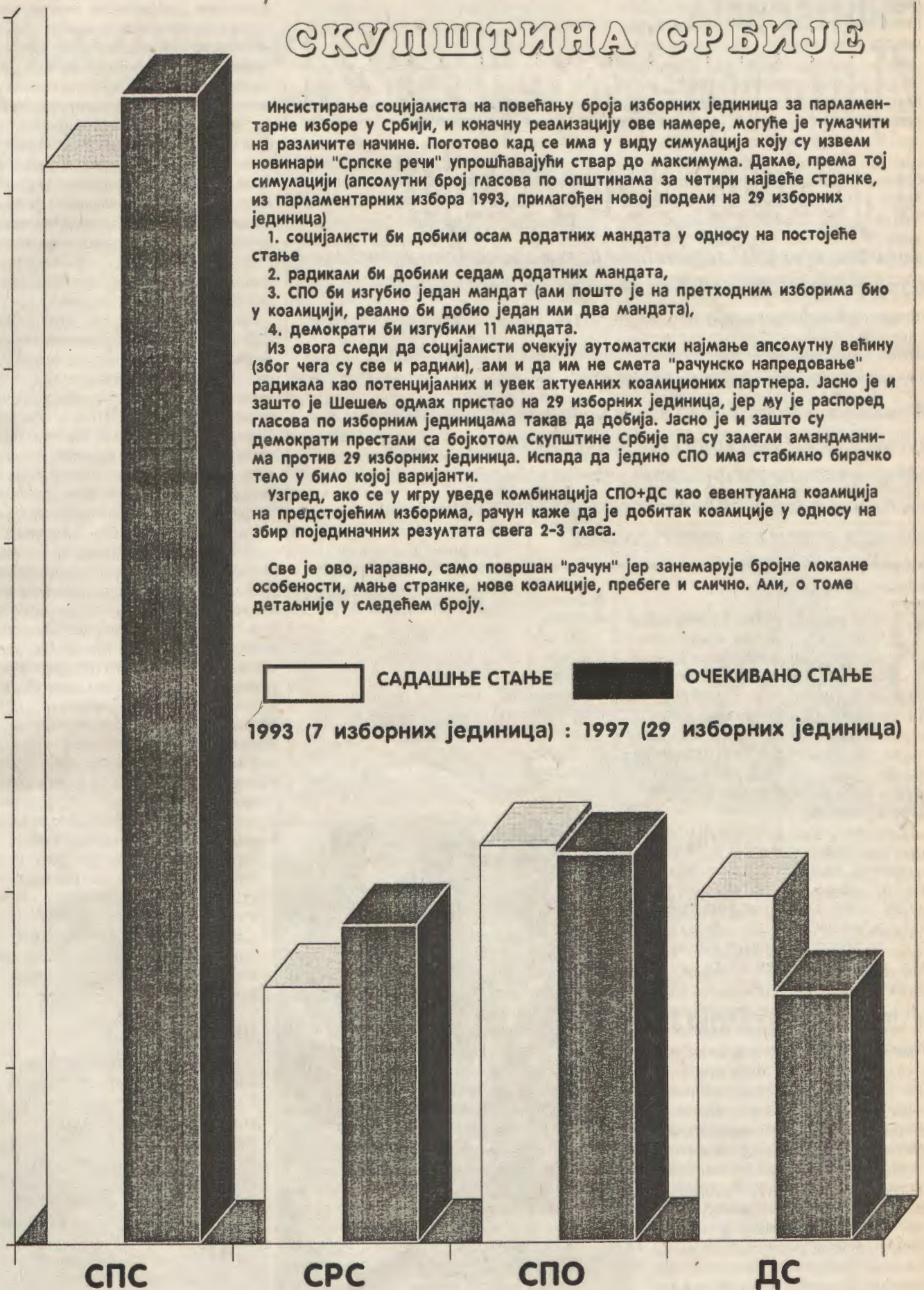

САДАШЊЕ СТАЊЕ

ОЧЕКИВАНО СТАЊЕ

1993 (7 изборних јединица) : 1997 (29 изборних јединица)

РАСПЛЕТ У ДЕМОКРАТСКОЈ ПАРТИЈИ СОЦИЈАЛИСТА

Два предсједника а једна партија

Једанаести јул 1997. године биће датум од посебне значаја у историји црногорског парламентаризма. Тога дана фактички се на два дијела распао Демократска партија социјалиста Црне Горе после седмојошњег монолитне владавине и четворомјесечне дубоке кризе која је потресала њен врх. Изненада су одшкринута врата новим демократским процесима у Црној Гори у којој, претпоставља се, више ниједна политичка институција неће на изборима освојити апсолутну већину већ ће се власт формирати само преко коалиција двије или више странака.

Бранка ПЛАМЕНАЦ

Већином од 62 члана, Главни одбор ДПС-а је са мјеста предсједника партије смијенио **Момира Булатовића**, предсједника Републике Црне Горе. Његово мјесто је заузела др **Милица Пејановић - Ђуришић**, дотадашњи потпредсједник партије. Одлучено је такође да кандидат ДПС-а за предсједника Црне Горе на предстојећим предсједничким изборима буде садашњи премијер **Мило Ђукановић**.

Трагична фигура распада ДПС-а и апсурдни губитник постао је **Момир Булатовић**, иницијатор кризе чија је суштина, макар на почетку, била различит однос партијског врха према савезној држави и позицији Црне Горе у њој, те према **Слободану Милошевићу**, тада тек могућем кандидату за предсједника СР Југославије.

БЕЗ ПИТАЊА О РЕГУЛАРНОСТИ

Заступајући **Милошевићеве** интересе у Црној Гори у покушају да обезбеди јединствен наступ посланичког клуба ДПС-а у Савезној скупштини и да минимизира утицај предсједника **Ђукановића** последи његових изјава о предсједнику Србије као превазиђеном политичару коме не би требало повјерити никакву важнију политичку функцију у земљи, **Булатовић** је изгубио партију којом је руководио од њеног оснивања. Како ствари тренутно стоје, најављује се могућност да **Момир Булатовић** у Скупштини Црне Горе буде

смијењен и са дужности предсједника републике.

Послије таквог епилога догађаји у Црној гори се нижу као на филмској траци. Обје струје у ДПС-у полажу право на име странке, њено чланство и имовину, позивајући се на статутарност својих поступака, о чему ће коначну оцјену дати Врховни суд Црне Горе па чак и Савезни суд, односно Уставни суд Југославије, будући да је **Момир Булатовић** изненадио противнике

МИЛО ЂУКАНОВИЋ

тако што је 11. јула, истог дана када је смијењен са челне партијске функције, регистровао Демократску партију социјалиста на југословенском нивоу у Савезном министарству правде а себе као њеног предсједника. Тренутно у Црној Гори егзистирају двије странке истог имена са два предсједника. За очекивати је да Уставни суд Југославије овјери **Момирову** партију, што би значило да **Ђукановићева** струја мора формирати нову под новим именом, чиме би се позиција садашњих побједника који држе све полуће власти у Црној Гори озбиљно уздрмала. У свјетлу ове чињенице треба посматрати можда и кооперативност свих ДПС-оваца, без разлике, при недавном изненадном избору **Милошевића** за предсједника СР Југославије.

На велико разочарење оних који су у побједничкој струји **Ђукановић-Маровић-Ђуришић** препознали реформистичку опцију, **Милошевић** је изабран за шефа државе захваљујући јединственој подршци посланичког клуба ДПС-а у оба вијећа Савезне скупштине. За **Милошевића** су гласали и посланици премијера **Ђукановића**, који нијесу чак ни поставили питање регуларности спроведеног хитног избора шефа заједничке федералне државе.

Чињеница да су избор **Слободана Милошевића**, генератора најдубље политичке кризе која у последње вријеме потреса Црну Гору, подржали и **Ђукановићеве** "реформисти" наилази на неподијелену осуду код црногорске парламентарне опозиције. Лидер Либералног савеза **Славко Перовић** то објашњава својим познатим ставом по коме је "тзв. реформско крило у ДПС-у само по реторици реформистичко, док је у пракси потпуно конзервативно, што се посебно огледа у методама обрачуна између **Ђукановићевих** "реформиста" и **Булатовићевих** "конзервативаца".

"Ми смо и раније указивали да се у ради само о истискивању **Булатовића** из политичког живота Црне Горе и преузимања потпуне контроле над свим полугама власти у Црној гори од стране сада сужене групације ДПС-а. Десиће се да се једна ауторитарна власт тријумвирата замијени истом таквом влашћу једног човјека, у овом случају **Мила Ђукановића**", каже **Перовић**.

ПРОБИТАЧНОСТ

Коалициони партнер господина **Перовића**, лидер Народне странке Црне Горе **Новак Килибарда**, с тим у вези каже да је избор **Слободана Милошевића** за предсједника Југославије и начин на који је обављен "комплементаран његовој личности и поданичкој природи Демократске партије социјалиста". Покушај оправдавања **Ђукановићевих** присталица у јавности причама да нијесу знали да ће "на препад и из засједе" **Милошевић** бити изабран, **Килибарда** коментарише на сљедећи начин: "Булатовићева струја била је јако

заинтересована да се изабере Слободан Милошевић. Ђукановићева концепција, међутим, процијенила је да ће успјешније повести за собом чланство ДПС-а ако се само декларативно изјасне против Милошевићевог избора. Да су и једна и друга концепција само двије гране истог идеолошкога стабла показује управо њихов однос према опозицији, конкретно према Резолуцији коју је ова поднијела". Ријеч је о Резолуцији коју је потписала црногорска парламентарна опозиција којом се предлагало одбијање промјена Савезног устава и кандидатуре Слободана Милошевића.

"Посланици Ђукановића нијесу показали вољу да се јавно изјасне против Милошевића, што би од њих захтијевала "Народна слога". Процијенили су да је за њих пробитачније да Црна Гора преко свог парламента не каже да јесте против Слободана Милошевића", закључује др **Килибарда**. О апсурдној ситуацији у којој Скупштина Црне Горе отвара расправу на ту тему пост фестум, седам дана послје обављеног избора председника државе, Килибарда каже: "Ми смо изманипулисани тиме да је сједница скупштине заказана за 22. јул а Милошевић већ изабран на хајдучки начин. Тражићемо од "реформске струје" да се изјасни о својој подршци Милошевићу. Ако за то нађу оправдања и закажу ванредне парламентарне изборе онда бисмо могли разговарати о сарадњи. Ако се то не деси, напустићемо скупштину".

КО ЋЕ ПОЛОМИТИ ЗУБЕ

Црна Гора се тренутно налази пред тешким искушењима. На узврелој политичкој сцени шпекулише се са неколико опција које ровито стање могу смирити или, пак, разбуктати до појаве грађанских немира или све чешће помињаног "албанског синдрома" у Црној Гори. Тренутно је прекинута свака комуникација између председника републике са једне и председника скупштине и владе са друге стране. Најављује се подјела до сада јединственог посланичког клуба у Републичкој и Савезној скупштини, чиме би Демократска партија социјалиста фактички изгубила власт добијену на новембарским изборима. У изгледу је и скраћивање мандата републичког парламента, односно његовог распуштања и расписивање пријевремених парламентарних избора.

Председник Булатовић је изнио став да су у новонасталој ситуацији пријевремени избори неминовност, и његова струја жели провјеру свог статуса у партији и народу, како на ванредном конгресу партије тако и на изборима. Он по Уставу Црне Горе нема право попут његовог дојучерашњег колеге у Србији Слободана Милошевића да распусти скупштину. Председник Републике може према члану 78 Устава Црне Горе да, једнако као и најмање 25 посланика или Влада, поднесе приједлог за скраћивање мандата садаш-

СЛАВКО ПЕРОВИЋ

њег скупштинског сазива који не мора бити и усвојен.

Побједничка струја у ДПС-у **Ђукановић-Маровић-Пејановића** имају по овим питањима сасвим другачији став. Они, наиме, не желе да признају како је фактичком подјелом партије на два дијела програм партије којим су избори добијени озбиљно доведен у питање а гласачи изневјерени. Смјена **Момира Булатовића**, распуштање општинских одбора који су га подржавали, подјела посланичких клубова у Републичком и Савезном парламенту за **Ђукановића** и **Маровића**, односно за већину у Главном одбору ДПС-а нијесу довољно валидни разлози за распуштање Скупштине и Владе и расписивање нових парламентарних избора. Председник Скупштине Црне Горе **Светозар Маровић**, у чију надлежност спада расписивање нових избора, лаконски примјећује да "можемо говорити само о редовним председничким изборима, док о ванредним парламентарним ми у странци уопште нијесмо разговарали". Том приликом он се позвао на "лијепу парламентарну праксу да око датума избора правимо консултације са политичким снагама у Републици". Сада му то није упутно чинити с обзиром да црногорска опозиција има јединствен

НОВАК КИЛИБАРДА

став о томе да се тренутна криза у Црној Гори, која се из ДПС-а пренијела и у државни врх, може ријешити једино ванредним парламентарним изборима.

"Обје струје говоре о ванредним изборима. Ипак, она Ђукановићева мисли на изборе који би били на неким дужим стазама. Вјероватно чекају да се изабере председник републике, сматрајући да ће то бити Мило Ђукановић. Онда би већ лакше ишли на провјеру у народу. "Народна слога" сматра да се ова криза не може разријешити без ванредних избора, али не избора који би одговарали једној или другој струји у ДПС-у, већ правих, поштених избора каквих овдје до сада није било", рекао је **Новак Килибарда**. Како ће се опозиција понашати уколико дође до најављене подјеле посланичког клуба ДПС-а?

"Уколико до тога дође онда би позиција Демократске партије социјалиста занста била угрожена", каже **Славко Перовић** и додаје: "Либерални савез би био спреман да да подршку оној страни у ДПС-у која се буде залагала за расписивање пријевремених и поштених парламентарних избора. Нас у овом случају неће интересовати персоналитет, нити ко су стварни а ко лажни реформисти, јер сматрамо да се криза коју је ДПС на један болшевички начин изазвала може разријешити искључиво ванредним изборима". По питању шпекулација о могућим грађанским немирима у Црној Гори, лидери најјаче опозиционе групације "Народна слога" имају донекле различити став. **Перовић** сматра да се тзв. албански синдром у Црној Гори не може догодити, упркос бојазни да и једна и друга страна ради очувања властитих интереса поsegне за таквим сценаријом. Али он у Црној Гори не би имао одјека, каже **Перовић**, тврдећи да не постоји више онај набој од 89. године. Они могу да изведу своје присталице на улице, али им се народ не би придружио, рекао је **Перовић**. Црна Гора је ровита, каже **Килибарда**. Много је ту старих љутиња које се дају оживјети, много свијета без политичке свијести. Једина права превентива таквом сценарију јесте управо "Народна слога" и наравно остале истински демократске опозиционе партије у црногорском парламенту. Могућа дестабилизација Црне Горе уско је, међутим, везана са питањем која ће од двију струја у ДПС-у добити подршку коалиционог партнера, Социјалистичке партије Србије. Уколико "реформисти" премијера **Ђукановића** добију ту наклоност и признање, заостравања и "догађања народа" засигурно неће бити, упркос **Булатовићевих** обилазака "базе" и пријетњи те врсте које долазе са сјевера Црне Горе из српских Васојевића. Уколико, пак, **Момир Булатовић** добије подршку званичног Београда описан сценарио је могућ и поред **Ђукановићевих** пријетњи да ће "они који желе дестабилизovati Црну Гору на том послу поломити зубе".

НОВА ВЕЛЕПРОДАЈА!

Олакшајте снабдевање својих књижара и продавница играчака!

Заступамо четири француске књижарске фирме:

"CLAIREFONTAINE", "CENTRA", "SILL" и "AD CLASS"

и две италијанске фирме играчака

"QUERCETTI" и "EDISON GIOCATTOLE"

Нудимо Вам:

*велики избор француских свесака, рејерџора, блокчића,
именика А6 - А4 (меке корице, тврде корице, брошуре);*

ПВЦ рејисџраџори разних боја и величина;

ПВЦ фасцикле за докуменџа разних боја и облика;

ПВЦ фасцикле са улошцима за докуменџа (20 - 160 докуменџа);

*уметнички џасџел џаџири 500 x 650 мм; уметнички џасџел џаџири у
блоковима; улошци за класере; џреџрадни карџони за класере, џаџине*

за докуменџа; школски фломасџери, фломасџери 0,4 - 0,6;

*хемијске оловке, дрвене боџице; велики избор самолеџљивих еџкеџа
у боџи разних дименџија и разна друџа књижарска роба*

ИТАЛИЈАНСКЕ ИГРАЧКЕ

"QUERCETTI", "EDISON GIOCATTOLE"

Едукаџивне иџрачке

*слаџалице, боџкалице, џузле, маџнеџне џузле, маџнеџне џаџле,
маџнеџна слова и бројеви, разне врџе мозаика, велики избор верних
коџија џушака и џиџџоља са каџислама и разне друџе иџрачке*

Велепродаја: ПП "Касандра",

11000 Београд, Бранкова 13-15, тел. 625-937, 625-949

Малопродаја: Змај Јовина 15 и Пожешка 138а, I спрат

Замати зајутра

Још кад се закуне

Када се појави Слобо на земљи да загосподари с њом и с нама у дуету, а то је било ових дана, ево неколико података да се не лажемо како је то било.

Даклем, када се он појавио на земљи вршиле су се и неке појаве на небу. Стартовао је млад мјесец као прво и прво. Када се то деси одређени људи су спремни да нешто ураде мимо остали свијет и свијест. Или дигну руку на некога или на себе или на свакога. Овај је на све а он никад у све не убраја себе. У исто вријеме наступило је велико невријеме и дошла је олуја са сјевера Бачке. То је комад оне исте олује која је захватила комунистичку Пољску и не пушта је до дана данашњега. Истовремено се ништа не дешава у Црној Гори па се лично море узбунило и запљуснуло је једним жестоким таласом обалу овог тихог приморског народа. То је било као шамар по некоме ко ништа не осјећа а свашта му се спрема и дешава.

На основу ових података ја сада мислим да су поменуте појаве природне и да ће оне проћи. Мјесец ће сваког мјесеца бити по једном млад. Море ће умирити онај ко посједује моћ над њим а то је Посејдон. Пољској ће штете надокнадити НАТО. Све ће доћи на своје мјесто само ћемо ми остати без лијека, без помоћи и без помоћника. Умјесто партнерства за мир ми имамо све услове да постигнемо партнерство за рат. За свега неколико дана наш нови, потајно изабраник, је све поставио тако да све може бити наопако...

Република Српска је на путу да добије двије републике. Црна Гора је на путу да добије покрајиницу Сјевер а можда и аутономију Улцињ а велика Србија је на најбољем путу да изгуби све покрајине и остане сама и чиста и етнички и политички.

Црна Гора и Република Српска имају много заједничког с тим што је "она" међународно призната за разлику од нас који смо међународно отписани... И ми и они имамо Биљану. Наша је тобож мушка особа а њихова је женска али се мушки држи. Онв може да се обрати свијету а наша "биља"

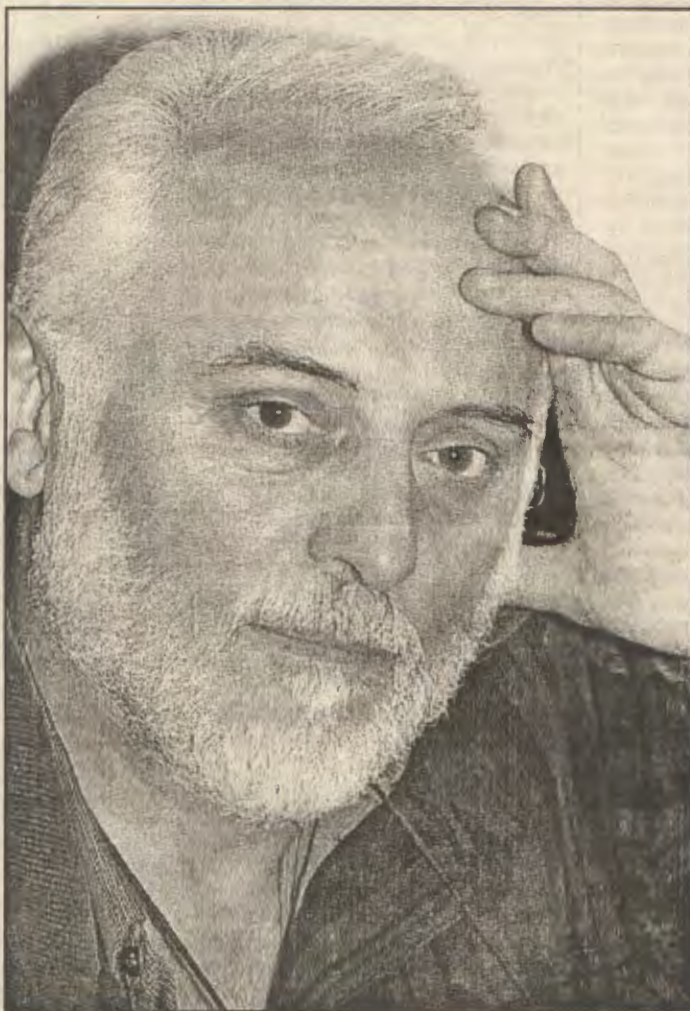
може само да се жали Слобу. Кад се наша биља жали Слобу тужака Мила да је злоставља и да је не поштује као особу. Мило је своју "бикицу" избацио с мјеста предсједника партије и довео праву женску на том мјесту. То не важи за СПС и они се не слажу с промјенама у нашој малој партији ДПС. Неколико дана послјије тога главни одбор тамо њихове партије на Палама смијени Биљану у Бањалуци и они се у СПС слажу с тим промјенама. Исправно, поштено, партијски и идеолошки доследно. Слобо не да Републици Српској из босанског лонца док му у Црној Гори Михаљ Кертес закувава мађарски сатараш. Тако је Слоба заложито ватру ће је год

могао што даље од себе да се сви око њега и под његовом командом о својој јадној забаве а он нема друге политике већ да само о туђем злу мисли и премишља са својим најближима.

Ми смо се Црногорци уздали у Јул али како нам је онај талас растјерао све госте од августа не очекујемо ништа осим глупост. Глупи август нама често долази.

У Црној Гори се већ јављају гусарске дружине на мору које вјештом манипулацијом завараву трагове Кертесовим контролама али Црногорци не могу никако да објасне себи од када Кертес командује и војскама па му и она служи у сарже... Или је онај Павле Булатовић царински чиновник па даје налоге за хајку по мору на црногорска пловила. Биће ту свашта јер све што Булатовићи држе у Црној Гори све је испуштено или испушено. Лове се по мору Срби и Црногорци као најжешћи унутрашњи непријатељи. Неко мора да падне од "непријатељске"

руке завојевача а неко ће да се препадне. Ви браћо Срби не знате какво је ванредно стање у нашим крајевима. Свакога дана некога ванредно ухвати и приведу на олтар новог владара свих наших поднорода и поднародности. Он није још извршио свечану заклетву а већ су за његовим трагом толика дјела... Можете мислити шта ће нам радити када се закуне. НЕКО ЋЕ БИТИ ПРОКЛЕТ.

ПОСЛЕ ЗАКОНА О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ, ИЗБОРИМА...

И судије припремају, зар не?

Стављањем у сред лета на тајет Закона о судијама ова власт иоказује да ће јој судије најесен бити веома "иотребне". Ваљда да би се иприпремане крађе извеле у складу са законом!

Милица ЂОРЂЕВИЋ

У савремено изражавање увукао се модни жаргон, који изразима "ин" и "аут" обично прописује трендовско понашање у облачењу. Пратећи моду, поједини београдски листови увели су редовна дневна обавештења о томе који јавни поступци, покрети, личности и остала догађања имају тренутну подршку јавности. Таква квалификација савсим одговара не само брзини којом се догађаји смењују, него и чињеници да вредности овде имају кратак рок трајања. У политичком животу постало је савсим уобичајено да буде "аут" оно што је колико до јуче било популарно. Ако се зна да је ова година изборна, политичка кампања је несумњиво "ин". Међутим, уместо старомодне бриге за простим привлачењем бирача, у тренду су - закони. А од њих савсим су "ин" они који одређују изборне услове, финансирање странака и тзв. медијско отварање. Ово постојење за сада је делимично решено затварањем појединих локалних електронских медија, тј. изненадном применом већ постојећих одредаба. У најскоријој будућности у скупштинску процедуру улази још један нови закон. Предлог закона о судовима и судијама ових дана доживљава своју шесту или седму верзију, а штампа прогнозира бурне расправе о његовом садржају. Званично, статус му је сличан ономе који има Закон о локалној самоуправи, односно - "није ни у каквој вези са било каквим непосредним циљевима власти". Ипак, у последње време многи предлози потекли из Републичке скупштине изазивају благе сумње да су једнострано функционални. Истини за вољу, ниједан правник није децидирано повезао нови закон са старим искуством дотеривања изборних резултата 96. Друштво судија Србије је оценило Нацрт "неприхватљивим, и да са доношењем тог закона не треба журити". Као у случају Закона о локалној самоуправи, и овде се поставља питање "зашто" и чему журба.

Мирослав Тодоровић, потпредседник Друштва судија Србије, једини је, у разговору за "Грађанин", отворено посумњао да ће југословенске судије новим Законом убудуће бити строго контролисане. Упоредно је Закон о судијама са друга два која су донесена још на почетку комунистичке владавине. Један је о забрани повратка краљу у земљу, а други, чији политички циљ није био тако очигледан, о забрани козама да брсте траву. Будући да закони о судовима нису неуобичајени, али о људима једне струке - јесу, сматра да је намера овог закона такође политичка, као у претходним примерима. "Доноси се закон по ком су судије под

контролом министра, владе, председника републике и Народне скупштине. Уместо да законодавна, извршна и судска власт једна другу контролишу, како се не би осамосталиле на штету народа. Чињеница је да грађанин не очекује да му скупштина кроз законе реши проблем, него очекује да му проблеме реши суд. У том погледу је важно да суд буде самосталан и независан. Осим тога, нико, па ни у полицији, не може да штимује судске процесе, нити полиција може преко суда да прави криминалне и политичке афере. Исто тако, не може ни влада ни законодавни органи да утичу на наше одлуке. Очигледно је да се на безброј начина утиче на правосудје. Неко у власти очито има лични интерес да се донесе тај закон." Судија Тодоровић се чак огрдио од својих колега, које су о Нацрту расправљале, сматрајући да понуђени закон ни не заслужује да уђе у скупштинску процедуру, јер "врви од тога како судију учинити послушним, начинити га чиновником који зависи од апарата. Судије су обесправљене, немају плате, перспективу, нема критеријума за напредовање у служби и за решавање животних проблема". Није непознато да су неке земље политичког Запада управо у лошем материјалном положају својих судија и других високих државних чиновника виделе опасност од корупције. Решиле су га једноставно: бити судија значи бавити се професијом која је међу првих пет најбоље плаћених.

ЗАКОН И О МАЈОНЕЗУ

Један од саговорника "Српске речи", портпарол Друштва судија **Божо Прелевић**, каже: "Став друштва судија је да се са доношењем Закона не сме журити, пошто не постоји мишљење да се њиме заиста решавају такви проблеми. Ни до сада није било никаквих сметњи да судије буду боље плаћене, да добијају станове. Имамо судије које живе у гаражама и шупама. А Закон каже да су судије лишене бриге за свој материјални положај. Са друге стране, каже се да ће судије након 30 година службе добити службени стан. У чему је лишен бриге, ако након 30 година добије стан? То су неке од контроверзи на које смо ми, судије, покушали да укажемо. Понешто је и урађено, рецимо за судије Врховног суда. Они су изједначени по платама са Председником Народне скупштине. То је у реду на први поглед. Али, ако се узме у обзир да је Председник Скупштине директор неког предузећа, и члан више управних одбора, и да на свим тим местима добија плату, не мора ни да узима председничку. Судијама, напротив, за-

брањено је да раде било који други посао осим судијског. Могу да напишу књигу или да сликају. Ту се чак мора поставити и питање морала: како судити онима који дугују Електродистрибуцији, а неки од судија нису у могућности да сами плате рачун за струју. То су серије неких системских проблема, и они се могу отклонити само прецизним решењима која ће се потпуно изанализирати. Нама се обећава поправљање материјалног положаја, али се не види из којих извора. Тражили смо да се утврди одговорност уколико се материјални положај не побољша. При том, јавност није упозната са податком да судови уопште не празне, него пуне буџет, рецимо судским таксама. Уколико би буџети суда остајали суду, могла би се решити и стамбена питања судија и њихове плате. Што се тиче ажурности судова, јасно је да су судови заиста неажурни. Међутим, овај закон, чини се, ту ажурност не обезбеђује. А судије не раде ажурно из мноштва разлога: судије првог суда имају по 500 предмета. Затим, постоји јако велики одлив судија: долази судија - почетник. У Западној Европи процес изграђивања судије траје преко 10 година. Осим тога, број прописа у овој земљи је неупоредиво већи од било које друге европске земље. Мери се цифром од око 20 милиона. Постоји чак и посебан Закон - о мајонезу. Са друге стране, у пракси, цела група закона потпуно је дерогирана. На пример, сви закони о контроли намирница више не постоје - ако у тренутку кад у сваком граду имате најмање по пет бувљих пијаца, ви не знате шта купујете, да ли је то исправно.

Новица у Закону је и увођење Апелационог суда. Било је предлога да их буде пет, три, па један. Тај суд би решавао предмете по жалбама на одлуке окружног суда. То је оно што сада ради Врховни суд. Али, ако би постојао један Апелациони суд у Србији, био би претрпан. Затим, питање је где би му било седиште и одакле би дошле те судије. Ако би се судије бирале из целе Србије, свима би морао да се обезбеди стан. Друге земље, које не покушавају да реше проблем доношењем неког закона који може направити још већи проблем, претходно направе студије и анализе, сондаже стручних мњења, већа, и др. Тек на основу таквог елабората се предложе одређена решења. Неке моје колеге мисле да ће се увођењем Апелационог суда направити нека врста кажњавања судија које су својевремено јавно протествовале. Али, за то нема никаквих чврстих основа из самог закона. Једино ми је нејасно зашто се жури да се тај Закон донесе што пре, јер он у многим стварима неће донети неке битне промене. Иако у радним текстовима има и неких добрих решења, ми тражимо да се то не ломи преко колена. И да грађанство, које је крајњи конзумент правосудја, добије нешто квалитативно боље. Уколико се потроше силна средства, а грађани не добију ништа, потез је потпуно бесмислен.

ЛОЈАЛНОСТ МИНИСТАРСТВУ

Друштво судија је имало неколико критичких примедби у свом оснивачком акту, па је, рецимо, предложило да се председници судова бирају из реда судова као први међу једнакима, тајним гласањем. Међутим, то по овом Уставу није могуће. А зна се да председници судова имају веома битну улогу. Неке моје колеге сматрају да не постоји независно правосудје уколико су председници судова директно одговорни министру правде који је представник извршног органа. А извршни орган не може имати супремацију над судством које је независно. Понеки изражавају бојазан да ће се вршити

контрола над судијама. Ја не могу о томе да говорим, јер нисам упознат са завршним текстом закона, најновији Нацрт је у току. Јако је битно и питање измене надлежности општинских судова. Прихваћена су нека решења која се тичу судијских одора, итд. Ту се поставља серија других питања, као што је оцењивање судија. Судије су листом одбациле тај предлог. Мада, моје лично мишљење је да мора постојати неки филтер, јер грађани имају право на независан и ажуран суд.

Друштво судија је, од 2500 судија приступило око 500. У неким градовима била је и велика антикампања приступања Друштву. Покушаћемо разним акцијама, едукацијама, разговорима са министрима да побољшамо не само наш материјални положај, него и да повратимо достојанство суда. Наиме, у последњих пар година имамо ситуацију да СУП не реагује на одлуке суда. Пример је и актуелни случај Барбалић. Кључни фактор у целом систему је тужилац. Уколико СУП неће да изврши судску одлуку, ради се о школском примеру кривичног дела злоупотребе службеног положаја. А они су по уставу потчињени одлукама суда. Док год се такве ситуације не реше, а само у Петом општинском суду има их доста, нисам сигуран ни да ће Апелациони суд, ни било који други направити помак у квалитету. Мислим да ће постојећа арбитражност одређених служби и министарстава: против кога ће бити покренут кривични поступак, а против ког неће, врло брзо и тешко осветити свим грађанима земље, па и самим припадницима тих служби. Ниједна политичка опција не може бити изнад будућности грађана. Ипак, морам да напоменем да је опште мишљење чланова УО Друштва, да господа Шаркић и Маркићевић (министар правосуђа и његов заменик) показују намеру да се дође до доброг текста, што се од претходног министра није могло ни очекивати. При том, ја не знам колика је њихова моћ, и не прејудуцирам како ће изгледати завршни текст. Наше мишљење није да би требало да будемо плаћени као на Западу, него сматрамо да би требало да радимо као на Западу. Али, за то су потребне другачије констелације. Даћу вам само један пример: ако председник Уставног суда Немачке каже: не могу да иду војне трупе у Босну, трупе - не иду".

АКО НЕ ВА ЂАШ - У ПРОВИНЦИЈУ

Председник Друштва судија Србије Зоран Ивошевић очекује да "Нацрт закона предвиђа напредак у јачању самосталности и независности суда". Професор Правног факултета Драгор Хибер слаже се да "у начелним одредбама независности суда, нарочито у организацији судске управе, и односу према Министарству правде могу се наћи упоришне тачке за јачање независности судства. Међутим, зависност судства и положај судија могу бити две ствари. Ретке су земље у којима уопште постоји Закон о судијама. Чињеница да је уопште настала потреба да се донесе овакав закон, показује да је судијска функција у много чему у незавидном положају. Мислим да се независност судија не може градити таквим законом. Она произлази из самог положаја судства и правосуђа као институције, а са друге стране из положаја судија, а не из неких његових законских уређења. Овај предлог закона је пун реторичких одредби да судије морају бити добре и поштене. То су одредбе које или немају санкцију, или је санкција предвиђена за понашање које је тешко јасно одредити, дакле, подложна је манипулацији.

Рајна Андрић, секретар Адвокатске коморе, каже да у погледу положаја судија, Нацрт садржи боља решења. То се, пре свега, односи на сталност судијске функције. Међутим, судија Мирослав Тодоровић сматра да ће, иако је судијска функција стална, увођење Апелационих судова управо изазвати нову реизборност судија. Реизборношћу ће, тврди, одређени број судија остати без посла, мада применом новог Закона таква могућност одбацује. "Значи, мене, судију Тодоровића, који имам породицу у Београду, власт има право да пошаље у Урошевца или Суботицу. На врло подмукао начин власт покушава да се реши неподобних судија". Драгор Хибер тврди да сталност функције формално постоји у систему. "Једном изабран судија остаће то до краја радног века, и може бити опозван само из прецизних, на закону заснованих разлога. У суштини, овде се ништа не мења. Међутим, чињеница је да се мења судска организација. Укида се једна врста судова, односно, делимично се укидају окружни судови, а уводи нова врста - Апелациони. Самим тим, нема другог иачина, осим ако би било неког аутоматског превођења, када би се поставило питање ко, где и зашто, већ да окружним судијама престане функција и да буду подложни новом избору у апелациони суд, чиме се повређује постојеће уставно и законско начело о сталности судије". Из овако промењених околности произлази да би се са судијама дешавало оно што је радила нова комунистичка власт након Другог светског рата, када су неподобне судије морале да мењају место боравка и селе се у провинцију. Професор Хибер сматра да би то било могуће. "Кад се расформирају једни судови, а формира друга врста, онда постоје две могућности: да судији из београдског окружног суда због фор-

мирања Апелационог суда престаје судијска функција, па да мора да буде изнова биран за судију, или ће бити премештен у Апелациони суд, на пример, у Пироту, или Бајиној Башти".

ОЦЕЊИВАЊЕ СУДИЈА

За председника Друштва судија Зорана Ивошевића једна од битних ставки у новом Закону је и одређивање граница судске надлежности, због неспоразума између њених и надлежности других државних органа. "То је, пре свега однос према министарству", сматра Хибер. "Судије се боре да се у оквиру министарства развоје министарство које би било надлежно само за судове, и оно које би било надлежно само за управу. Такође, тражи се да се јасно разграничи која су овлашћења министра у односу на судство и правосуђе у ширем смислу (у односу на тужилаштва, и др). Данас постоје, у оквиру надзорне и контролне функције коју има министарство, разних могућности посредног утицаја. Могу да подсетим читаоце да је читава мала афера избила када је надзор Министарства правде у току изборне афере упао у Привредни суд у Београду. Сматрало се да се тиме покушавало ловити судије. Дакле, ни дан данас није прецизно јасно установљен однос између суда и министарства." Судија Тодоровић је ту релацију објаснио још сликовитије, и испричао историјску анегдоту: "За време Николе Пашића имали смо случај коме се Европа дивила. Када је његов министар правде позвао Апелациони суд и питао када ће неки предмет стићи, Пашић га је позвао и упитао: "Господине, шта сте то урадили? Ви сте као министар правде показали интересовање за тај предмет и тиме учинили интервенцију. Више никада немојте да уђете у зграду Владе. Узмите своје ствари и идите."

Оцењивање судија је још једна новина у Закону, и Друштво се сложило да оно никако не долази у обзир. Г. Ивошевић тумачи га контраставом, а то је да се нико од функционера не оцењује. Оцењивање се раније вршило приликом реизбора. Данас, и доживотни судија подлеже оцењивању. Према професору Хиберу, судије полажу свој испит свакодневно, пред странкама и јавности. "Пошто закон каже да судије могу бити опозване, свако друго оцењивање је бесмислено. Ако се судије оцењују саме између себе, такво понашање може само створити злу крв. Смисао оцењивања је да се објективизује напредовање на судијској хијерархији, од општинског ка Врховном суду. Тако посматрано, изгледа добро. Али, нема никаквог оцењивања судија опиљивога, које је засновано на критеријумима. То једна опасна одредба, која на мала врата може увести стално негативне оцене и питање могућности опозива судијског стручног рада. Могућна је полука за манипулацију, а ништа добро не може да пружи. Формално оцењивање судија је, противно, у неку руку, начелу уставности суда.

Ако се не жели направити манипулација кроз реорганизацију судства, оида је извесно уређење судијске функције било потребно, а ја не бих рекао кроз посебан закон о судијама, него кроз добро и паметно претресање Закона о редовним судовима. Нити ће се углед судија повећати зато што је донет закон, нити ће се њихова реална независност повећати зато што је донет закон који зависи од укупног друштвеног односа. Овим законом се судије неће ни угрозити, сем ако се не изврши манипулација прераспоредивањем судија кроз нову организацију судова".

ТУЖИОЦИ ПЛАЋЕНИ ДА НЕ ТУЖЕ

Ни чули ни видели

У члану два српског Закона о јавном тужилаштву још пише и ово: "Нико нема право да утиче на јавно тужилаштво у вршењу његове уставне и законске функције".

Александар ТАСИЋ

Србија је држава порнографског правног поретка.

Доказао је то и показао последњи пример почетне (до момента писања овог текста) незаинтересованости правосудних органа поводом батина које је добио адвокат **Баровић** као резултат надокнаде **Шешелеве** интелектуалне немоћи. Ова системска девијација иде у два смера. Најпре, режим свесно систематски наводи и навикава људе на изопачен начин решавања правних ситуација које у суштини нису решења, већ велика илузија. Јер, једноставно без обзира на природно стање ствари, на жеље и потребе ових јадних седам и кукур милиона становника, на међународне обавезе и критеријуме које држава мора да задовољи и којима мора да одговори, на глобална, званично прихваћена међународна правила, која, такође, мора да поштује, народ је мимо своје воље и супротно општеприхваћеним моралним и цивилизацијским правилима подвргнут правном противприродном блуду оличеном у инертном и неодговорном понашању служби надлежних за елементарно функционисање правне државе. Јавни тужиоци и јавни правобраниоци поступају селективно. Онда када би морали реаговати ако их и када на то притера јавно мњење. То логично упућује на други смер: везу политике и рада тужилаштва односно правобранилаштва. Уз незаобилазно лицемерје да је све прописано и предвиђено, али се у пракси често не спроводи.

ШТА КАЖУ ЗАКОНИ

Јавно тужилаштво је самостални државни орган који гони учиниоце кривичних и других законом одређених кажњивих дела и улаже правна средства ради заштите уставности и законитости. Тако републички Закон о јавном тужилаштву од 16. јула 1991. у првом члану дефинише ову службу. За свој рад републички јавни тужилац одговара Народној скупштини а окружни и општински тужиоци Скупштини и вишем јавном тужиоцу. Закон говори и о јавности рада. Члан девет прописује да јавно тужилаштво може да обавештава јавност посредством средстава јавног информисања, или на други начин, о стању криминалитета и другим проблемима и појавама од општег значаја, али и о појединим случајевима по којима поступа, када је то од општег интереса. Тужилаштво је, такође, овлашћено да прима податке и изјаве из своје надлежности како би предузело

радње на које је овлашћено. Може и неопредно да тражи податке и објашњења, као што виши јавни тужилац може да преузме кривично гоњење за које је надлежан његов хијерархијски нижи колега. Конкретно, може да предузима потребне мере у вези са откривањем кривичних дела и проналажењем учинилаца ради усмеравања претходног кривичног поступка, да захтева спровођење истраге, подиже и заступа оптужницу, оптужне и друге предлоге...

Статус, надлежност и овлашћења Савезног државног тужиоца прописује савезни Закон донет 11. августа 1992. Републички јавни тужилац у Србији је **Драган Петковић** а савезни државни тужилац **Вукашин Јокановић**. Јавно правобранилаштво је државни орган који предузима правне радње и средства (члан 2. савезне Уредбе од 1. јула 1995) пред судовима и другим органима ради остваривања имовинских права и интереса СРЈ и њених органа а организација који су финансирани из савезног буџета. Сходно томе и нижа јавна правобранилаштва, општинско на пример, старају се о локалним интересима, као нека врста адвоката државе за имовинско правна питања. Савезни јавни правобранилац је **Милош Бојовић** а српски **Томислав Штаљанин**.

А ШТА СЕ ДОГАЂА

Осим тамо где је законом изричито наведено да се неко дело гони по приватној тужби или где то налаже ниска забрањена казна (до годину дана затвора, на пример) тужилаштво је дужно да по службеној дужности реагује у свим случајевима веће друштвене опасности. У том простору му је, међутим, остављено дискреционо право процене. Уобичајено је или да полиција поднесе пријаву тужилаштву које потом налаже истражне радње и одлучује да ли ће подићи оптужницу против учиниоца кривичног дела према степену друштвене опасности, или пак само или по предлогу оштећене стране иницира истрагу и потом наставља поступак или доноси решење да је то случај за приватно гоњење.

Довољан је сваки облик еазнања који указује на основану сумњу да има места реаговању надлежног јавног тужилаштва. Није, дакле, неопходан рецимо званични допис, већ тужилац може да "покрене машину" и кад о делу које упућује на већу друштвену опасност дозна из штампе.

Наша свакодневица показује да у случајевима са политичком конотацијом, било

транспарентном или у другом плану, где би и било основа за интересовање јавног тужиоца и правобраниоца, они остају неми. Наравно та кочица политичког бекграунда везана је за деловање владајуће партије.

Наношење тешких телесних повреда адвокату **Николи Баровићу** (по његовом сведочењу претукао га је **Шешелев** телохранитељ) изискује, по речима адвоката **Радослава Недића**, председника Адвокатске коморе Београда, реакцију Четвртог београдског општинског јавног тужиоца по службеној дужности као месно надлежног, док би председник СРС морао да одговара кривично као подстрекач. То је последњи пример. Још су у сећању, кад је о овом човеку реч, његове оружане претње студентима, па насртање на таксисте и понашање тужилаштва у стилу "ништа се није догодило". А да ту нимало нема наиве говори не само чињеница да **Шешел** понавља једном учињено али сваки пут са већом дозом агресивности и већим последицама, него и оправдана бојазан од одмазде према свакоме ко би се усудио да на то скрене пажњу.

Осведочене конфликтне личности које се баве јавним радом па и политиком и њихови чувари, неретко са криминалним педигреом, јавно носе и показују оружје. Са или без дозволе, а да за то званични органи нису заинтересовани!

Тужиоци, иако то по закону могу мада нису обавезни, не осећају потребу да се јавно огласе поводом криминалних случајева који оправдано узнемиравају јавност. Нема никаквих саопштења или објашњења. Код продаје стана, примера ради, општински јавни правобранилац ће се огласити ако конкретна трговина није у складу са државним интересима о којима се стара општина и посао ће бити заустављен док недостаци не буду отклоњени. Републички правобранилац, међутим, није нашао за сходно да каже нешто поводом продаје дела ПТТ Србије. Да као компетентан за заштиту републичке имовине и њених интереса, ако је у овом послу све у реду, каже то јавно и одбаци шпекулације којима је ова недавна купопродаја била обавијена.

Даље, потврђено је да је Генерални секретаријат Интерпола из Лиона расписао 1992. међународну потерницу за **Жельком Ражни-товићем**. Код нас се ствар своди на **Ражни-товићев** деманти и ћутање званичних органа.

Доста је прича око пословања српских предузећа чији су директори истовремено и републички министри. Оне, истина, долазе са стране опозиције, но та политичка опоненција не би требало да буде кочица надлежним државним органима да испитају основаност тих инсинуација. Поготово што се у њима помињу и елементи кривичних дела. И поново се званично ништа не догађа, а случајеви се своди на лични судски обрачун (спор **Марјановић - Ђинђић**).

У члану два српског Закона о јавном тужилаштву још пише и ово: "Нико нема право да утиче на јавно тужилаштво у вршењу његове уставне и законске функције".

**БРАНИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ,
ПРЕДСЕДНИК ГРАДСКЕ ВЛАДЕ НИША**

Ниш није више ЛОПОВСКО ЧУДО

Ниш је индустријски град познат по великим комплексима као што су Електронска, Машинска и Дуванска индустрија, а њих је губитак тржишта распадом старе Југославије највише и појодио. Тешко социјално стање у граду и сиремност локалних социјалиста да своје позиције бране фалсификатима, крађом и силом отворили су пут доласку Коалиције "Заједно" на власт у Нишу. Од укупно 70 одборника у Скупштини града Ниша, 48 је из редова Коалиције "Заједно". Свака од две велике странке-чланице, Српски покрет обнове и Демократска странка, освојиле су по 24 мандата.

✍ **Александар ЦВЕТКОВИЋ**

Социјалисти су крали и на изборима 1990. и 1992. и 1994, али су тек сада ухваћени на делу - преко записника као необоривих доказа о њиховој крађи, каже **Бранислав Јовановић**. Одмах другог дана после избора све амбасаде су биле обавештене о размерама тог организованог криминала. Чињенице су следеће: у Нишу је први независни медиј освојен; први протести су почели у Нишу; то је први град у Србији где је комплетан универзитет стао уз суграђане; ту се српска црква први пут отворено сврстала уз нас; милиција је у Нишу имала толерантан, помирљив однос према грађанима; радници су се организовано придружили опозицији (из Електронске и Машинске индустрије, мада не одмах, али је евидентно да су и они били са нама); група студената из Ниша је ишла код Милошевића, то већ знате, са копијама спискова... што даје јасну слику о Нишу, слику која је преко страних агенција обишла цео свет. Све је то допринело да се скине тај veo "црвеног града", мада смо ми знали и 1993. да је опозиција имала бољи про-

ценат од СПС-а, али ево, сад је то и доказано. После протеста дошло је до конституисања Градске скупштине, где је Коалиција "Заједно" имала 48 одборника, мада је право стање 54 или 55 од 70, само што због краће комплетног материјала нисмо имали све записнике са појединих бирачких места.

Шта се затекли у граду, његовој привреди и комуналним системима, с обзиром да су дотад лакировком у Србији обликоване представе о Нишу, али и од самих грађана прикривана стварност?

После конституисања скупштине, наши смо се пред, са једне стране, тешким стањем у привреди, а са друге стране, тешким стањем у свим јавним предузећима и установама које смо наследили од социјалистичке власти. Знали смо да је стање тешко, али не да је буквално катастрофално. Примитивизам који је владао у Социјалистичкој партији омогућио да дође до криминала неслућених размера, до енормне пљачке друштвене имовине у јавним предузећима. Ниш се од "градитељског чуда", како га је СПС приказивао у Србији, у ствари претворио у лоповско чудо, јер Ниш никакве користи није имао од тих велелепних објеката, силних тржних центара, јер то није враћено кроз градску ренту. На добаш је отишло оно земљиште које је, практично, било у екстра градској зони. У Нишу, оно је оптерећено објектима некадашњих миљеника СПС, разних стамбених задруга и грађевинских фирми у Нишу које су запоселе ту екстра зону. Граду кроз градску ренту то нису надокнадили или, ако је нешто и плаћено - плаћено је кроз неке сумњиве компензационе послове у виду пословног простора или у виду стамбеног простора. За већину пословног простора не зна се када ће бити довршено, јер је много тога започето, а само су груби радови урађени. Кад је стамбени простор у питању, Град је становима располагао тако што су социјалисти, чим до њих дођу или примали мито, или их делили својим пријатељима, или их додељивали више пута различитим особама - па ми сада имамо проблем шта да радимо са десетинама људи који у рукама имају решење за исти стан.

Суочени смо дакле са обавезом да вратимо те дугове, јер све фирме којима је дуговала ранија власт морају да уђу у нове

и

посао. А пре него што закључимо са њима посао како би ушли у изградњу града, јер грађани од нас очекују да се град даље изградњу, да се решавају елементарни проблеми - као што је изградња водоводне, и канализационе мреже, осветљења, трафо-станица, ПТТ мреже... Од нас се тражи да све то решимо.

Ми смо до сада успели да вратимо највећи део дугова.

ПРОТИВ ОСЕЋАЈА ОДВРАТНОСТИ

Да ли сте са по преузимању власти у граду, дакле са даном 27. јануара ове године, успели да добијете пресек колика је укупна висина наслеђених дуговања?

Висина дуговања је била у тим јавним предузећима и установама негде око 100 милиона динара. Само Дирекција за изградњу града је дуговала 55 милиона динара. Градска топлана је била дужна 12 милиона, а "Медијана", предузеће за пружање комуналних услуга, десетак милиона динара. Имајући у виду и друге институције у граду, као Народно позориште и томе слично, може да се каже да је дуг социјалиста достигао око 80 милиона динара који смо ми наследили. Истовремено, према подацима које имамо, република дугује граду преко 200 милиона динара по разним основама, што из области социјале, што привреде, школства, здравства, личних доходака, што градској управи директно на име пореза и доприноса које није вратила у буџет града, а била је обавезна. Подаци се још комплетирају.

У каквом је стању затечена сама градска управа и какве су промене у њој извршене вашим доласком на власт?

Градска управа је била стара, потпуно застарелих схватања, гломазна, трапава. Килава, што би се рекло. Ми смо се одмах ухватили у проблеме рационализације градске управе. Затекли смо безброј секретаријата који нису радили, и корумпирани људи на челу тих секретаријата. Све смо то променили, скресали за половину. Од 12 секретаријата градску администрацију смо свели на шест. Укинули смо измишљена радна места као што су потпредседници или заменици председника општине и извршили смо комплетну рационализацију градске управе, тако да смо број од 720 радника градске управе смањили за двеста, а намеравамо да ту рационализацију доведемо до краја. Усвојили смо систематизацију радних места. Ниш је једини град био у Србији који је имао систематизацију а није имао број радника извршилаца по тој систематизацији, што је био чист правни нонсенс. Наши претходници нису примали нове раднике управе преко јавног конкурса три или четири године уназад, па су и злоупотребе биле честе. Вишак кадрова у управи пребацимо у новоформиране месне канцеларије по селима, где ће људи сав посао са општинском администрацијом моћи да заврше у месту боравка, а не да путују и малтретирају се по Нишу.

Градска влада у Нишу ради на принципу "опен хауса". Ја сам до сада примио негде око 4.000 грађана Ниша. Чиним то не само петком, како је предвиђено, већ и осталим данима у седмици. Говорио сам на 50 трибина по селима, што је за њих било новина јер у време социјалиста нису имали могућност да упознају председника градске владе.

Изглед општине смо и визуелно променили. Израђена је комплетна пројектна документација, ових дана почињемо са реконструкцијом хола Скупштине града Ниша, јер је од новембарске крађе код грађана према том амбијенту створен осећај одвратности. Судије за прекршаје селимо из зграде општине, нашли смо им нови простор, а све службе управе пребацујемо у приземље, да грађанима олакшамо поступак добијања потребних докумената, да не лутају више по канцеларијама на справовима.

Од конкретних акција, увели смо народну кухињу која храни 1.200 абонената. Од наших спонзора и делом из буџета финансирамо рад те народне кухиње. За њено постојање нисмо криви ми већ власт у Републици, која држи целу привреду под контролом. А с друге стране, јавне кухиње имају и многи градови по свету. У том делу социјалне политике и старања формирали смо Касу узајамне помоћи, из које се дају бескалатни стамбени кредити на дужи рок отплате. Већ 500 стамбених кредита додељено је грађанима Ниша у овој години. Иако то није наша већ обавеза републике, ми плаћамо материнске додатке, једнократне социјалне помоћи, у те сврхе смо издвојили 2,5 милиона динара и надамо се да ће нам Република то једног дана рефундирати.

ЗАВЕРА РЕПУБЛИКЕ

Какви су вам планови у погледу јавних комуналних предузећа?

У другој фази прелазимо на јавна предузећа, јер сад јавна предузећа врше притисак на нас, траже повећање цена, што је донекле разумљиво, јер су цене комуналних у Нишу можда и најниже у свету. Примера ради, просечни месечни трошкови грејања у Нишу вреде колико и три паклице цигарета. Градски саобраћај одржава деоничарско друштво, "Ниш експрес", по сигурно најнижој цени превоза у Србији. Ми те цене нећемо до краја године мењати, али тражимо да се из унутрашњих резерви у тим предузећима, смањењем броја радника и рационализацијом надомести проблем који свакако постоји. За изградњу града издвојили смо 40 милиона динара. Желимо да интересе грађана Ниша кроз ове инвестиције, при том не заборавајући село. Отприлике 30% средстава наменили смо изградњи села, јер је село током ових година била посебно погођено и запуштено у нишком региону.

Али, оно што је и овде важно поменути јесте да све оно што су градили уочи избора социјалисти нису платили. Не само да смо наследили програм јавних предузећа,

него и многих друштвених предузећа, која се баве извођачким радовима, изградњом путева на пример. "Нискоградњи", предузећу које се бави том делатношћу, на слеђено дугујемо око 7 милиона динара. Па порези, на пример: социјалисти су "заборавили" да плате 400.000 динара пореза за "Народне новине", нишко локално гласило. И то треба ми да платимо.

Сада нас притискају судови, разним тужбама по којима се пет-шест година воде процеси око враћања земљишта, на име повраћаја земље одузете национализацијом после рата. Скинуто нам је већ 800.000 динара са рачуна, иако то нисмо планирали.

Очигледно немате баш велику подршку из Републике, што са претходном влашћу није био случај?

Све што раде, раде против ове локалне власти. То је, такорећи, завера републике. Ми очекујемо да ће тај рат између локалне и републичке власти код нас у Нишу кулминирати покушајем да се затвори градска телевизија. Грађани Ниша то, наравно, неће дозволити, крваво су се изборили за слободне медије. Ми смо једини град у Србији који има седам независних телевизија, седам потпуно независних телевизија. Ниједан главни и одговорни уредник телевизије није члан ниједне странке. То су тринаест независних станица, као огледало новог начина живота у Нишу. Ниш живи новим животом, људи се друже, нема више недодрљивих, нема страха, нема тих култова као што је био Миле Илић од кога су сви стрепели у граду. Дошли су неки нови људи у које грађани Ниша верују, људи које је тај народ и демократски покрет у Нишу изродио.

ХТЕО ДА НАМ СЕ УТРАПИ

Колико тих телевизија и радио-станица има дозволе савезне државе, секретаријата за саобраћај и везе или како се већ тај државни орган који је, сад видимо, је у офанзиву и уочи републичких избора затвара многе који су радили годинама пре тога?

Мислим да ниједна од тих радио станица, можда само једна, али у принципу нико нема све папире који омогућавају рад.

Ми знамо да постоје папири који гарантују несметан рад нашој телевизији, што нам је и савезни инспектор рекао, када је био у контроли пре избора. Међутим, ми те папире немамо. Имамо право и на предајник на Јастрепцу где је, ваљда, 53. канал намењен Нишу. Али, ето, нисмо успели да дођемо до тих папира, не знамо где ћемо их наћи, ништа нисмо наследили, сву документацију су понели. Оно што ми имамо и што смо презентирали, очигледно није довољно. У сваком случају, истрајаћемо на томе да наша телевизија настави са радом.

Новина је и то да смо за главног и одговорног уредника од јуче поставили Војкана Миленковића, познато лице са београдске телевизије, данас независног новинара који ће нам својим искуством помоћи. Миленковић је преузео обавезу да

првих шест месеци ради код нас, а ако буде обостраног интереса сарадња ће се наставити.

Како функционише локална коалиција ДС-СПО?

Тешња сарадња опозиционих странака у Нишу датира од пре две-три године. Чак је у једном периоду и Радикална странка сарађивала са нама, имали смо неке заједничке акције када је град и локална самоуправа у питању. Значи, та сарадња код нас није престајала, мислим на опозиционе странке. Она је у одређеним периодима била боља, некад гора, међутим, сарадње је све време било.

Данас, када је извршена подела власти, градоначелник, господин Зоран Живковић је из Демократске странке, а ја сам, као представник СПО, председник градске владе. СПО према споразуму има већину у извршном одбору, тај је однос 8:7 у нашу корист и то за сада одлично функционише. Сва јавна предузећа смо поделили, тако да тамо где СПО има директора - заменика има Демократска странка и обротно. У таквом систему контроле власти и одговорности до сада није било никаквих исказања. Добро сарађујемо, а међу нама приватно владају пријатељски односи. Рекао сам Вам да је Ниш специфичан град, да су се ту десиле највеће промене, да грађани од нас то траже и да само тако, као озбиљни политичари и озбиљни људи, ако се донесе таква одлука и кренемо у ове изборе можемо да победимо.

Како је у Нишу, а посебно СПО-у примљена провокација на последњој седници скупштине Ниша, па којој је један социјалистички одборник "признао" да су они крали гласове, али од СПО да би их припојили онима датима ДС-у?

Ради се о још једној ујдурми социјалиста да ослабе Коалицију "Заједно" и ту идеју коју ми у Нишу успешно реализујемо. Знајући моралне квалитете тог одборника СПС, који је био спреман чак и да се учлани у СПО (лично се мени обраћао као председнику ИО, долазио је и потенцирао своје квалитете - да је познат на том терену, да познаје организацију на селу, да би добро одрадио ту кампању за нове изборе) - ми смо одбили његове услуге и он је отишао из градске управе, где је радио, да би се запослио у локалном листу СПС-а. Грађани Ниша знају ко је одборник Марјановић и због тога нисмо ни прих-

ватили ту његову изјаву као веродостојну. Ради се о заједничкој ујдурми социјалиста и радикала, јер су одмах и радикали искористили ту изјаву да би тобоже поднели кривичну пријаву против одборника Марјановића.

КИК-ЈУСТИЦИЈА

Какве су позиције и знате ли за планове фамозног Милета Илића? Према неким наговештајима, он покушава да се врати на политичку сцену у Нишу.

У градском врху СПС и даље овог новог председника, Милетовог наследника Жикицу Живковића, зову по имену и презимену, а Милета Илића ословљавају са "шефе". Он је за њих и даље светиња, јер их је он богато награђивао. То су људи ниског морала, квантума знања и свега остало - али су били богато награђивани за своју слепу послушност. Свима у Нишу одавно је јасно да је СПС интересна организација, да ту нема никакве идеологије.

А што се самог Илића тиче, он је на челу неког Балканског центра који је сам за време своје владавине основао. Спремамо се да поднесемо кривичну пријаву због злоупотребе средстава града Ниша, јер је оснивање Центра финансирано директно из буџета. Припремљено је обиље грађе о томе, Центар је иначе врхунац кича, за

опремање је утрошено 500.000 марака, свуда су кожне гарнитуре и слично. Нова власт града спрема се да прода тај инвентар, као што смо већ продали на лицитацији 17 аутомобила.

Како нова власт у Нишу стоји са издацима за репрезентацију? Ниш је одрадије познат по галантним (боље речено мегаломанским) партијским светковинама социјалиста, којим су обележавали своје наводне привредне успехе.

Репрезентација је сведена такорећи на нулу. За протеклих шест месеци на име репрезентације Извршни одбор Ниша је из буџета издвојио укупно 1.000 динара. Какав је то помак схватићете када вам кажем да је власт СПС само у прошлој години у исте сврхе, и то само у једном објекту, "Србија-туристу", потрошио 500.000 динара!

Да ли је нова нишка власт предузела неопходне мере да сведе на минимум опасност од нове крађе гласова на првим наредним изборима на које ДС и СПО буду излазили?

У првом реду то се односи на сређивање бирачких спискова. Наши људи, прецизније 300 пописивача које смо ми одредили "прочешљали" су све месне заједнице у Нишкој општини и ми спремно чекамо прве следеће изборе. Уколико до њих дође, већ ове јесени. Иначе, приликом провере спискова на терену утврдили смо да је на појединим местима одступање уписаних од стварног броја бирача достигало и читавих 20 процената!

Каква је судбина кривичних пријава против припадника агенције "Јустиција" чији су припадници застрашивали на самим изборима грађане Ниша, а касније их, током уличних протеста, и премлаћивали?

Градоначелник Зоран Живковић и ја били смо три сата блокирани у згради Општине, од стране те исте "Јустиције", удружења кик-боксер из Ниша, када смо покушавали да докажемо да изборна комисија ради по фалсификованим записницима. Када се то прочуло, уследио је протест грађана на улици. "Јустиција" је иначе обезбеђивала и зграду општине и просторије СПС, и пекаре "чуведеног" Бата-Банета, па се основано претпоставља да су они премлаћивали недужне грађане. Неколико наших суграђана је том приликом задобило тешке телесне повреде.

Судбина и тих кривичних пријава је непозната?

Нама је непозната. Све се то и даље налази у нишком тужилаштву, понешто и у лесковачком, за чланове изборне комисије. За ове последње је занимљиво да иако су јавно и недвосмислено признали изборну крађу, ништа се још није догодило.

Упркос обећању председника Републике, да ће починиоци бити откривени и кажњени...

Да, сви смо били сведоци те изјаве на РТС, која није дала никакве резултате.

Ми смо други

Какве су промене протеклих месеци извршене у Градском одбору СПО у Нишу?

Промене су извршене не само у органима власти него и у самим странкама. Ми смо се до прошлих избора доста бавили сами собом, али смо са тим недавно рашчистили и створили смо потпуно нов Градски одбор. Ми који смо се у њему раније налазили, преласком у органе власти повукли смо се са страначких функција. На наше место су дошли нови, млађи и веома образовани људи. Наш градски одбор има десетак професора Универзитета. Српски покрет обнове у Нишу је поред кадровских промена реновирао и своје просторије, које одговарају реномеу тако велике странке, уредили смо парк испред зграде. Тврдим да је Градски одбор СПО у Нишу одмах после београдског најјачи у Србији, то наши резултати потврђују.

**РОЂЕНИ ПОД СРЕЋНОМ ПЕТОКРАКОМ:
ПРОФ. ДР МИЛУТИН СТОЈКОВИЋ**

Од Оливера Твиста до руског академика

Човек који је имао ту срећу да са места шефа посланичке групе СПС у Савезној скупштини образложи предлој Слобине кандидатуре има разлога за још радовања. Из штампе је управо изашла његова бојато илустрована биографија, а у припреми је и сценарио за децију серију о величанственом животном путу руског академика Милутина Стојковића. Преносимо најзанимљивије епизоде из те многе чему јединствене сторије.

После много перипетија у детињству и раној младости, у родном Мијатовцу крај Ђуприје, Милутину се почетком шездесетих година испунио давнашњи сан да упише Вишу машинску школу у Крагу-

Милутин са особљем школе у Мијатовцу

јевцу. Уз студирање, наставио је са радом у ђупријској "Електросрбији".

Милутин на Морави

Познати спортски новинари Стевовић и Глушица, аутори монографије о академику Стој-

Милутин са братом

Мала Србија

Милутин кад је био мали

ковићу, тај период овако описује:

Пријемни испит је Милутин положио из цуга, на начин који је професоре у Крагујевцу фрапирао. Чувени математичар Ратомир Стефановић се одмах заинтересовао за Милути-

Милутин са руководством основне школе у Ђуприји

да почну студије. Код куће Милутин ништа није

ДРУГИ О МИЛУТИНУ СТОЈКОВИЋУ

Проф. др Војин Калинић (декан економског факултета у Суботици): "Наставнички посао Милутин Стојковић обавља савршено. Могло би се рећи перфектно. Његова прецизност се граничи са идеалношћу. Наступом, великом тачношћу и надареним смислом за преношење знања плени пажњу студената. Предавања су му изузетно дидактична, посве педагошка и надамце одговорна. Својим односом према часном и честитом позиву изазива уважавање. Ове и друге особине га чине професором међу професорима.

Веома је плодан писац запажених дела из статистике. Поред одговорног приступа настави професор универзитета треба да иза себе остави писана дела која ће служити и садашњим и будућим генерацијама студената. На тај начин професор се и сам потарђује, излаже јавној рецензији која је најмериторнији верификатор ваљаности обављеног дела. Њена позитивна оцена дела смешта у ризницу незаборава.

Мр Драгољуб Ојданић (генерал пуковник, заменик начелника ГШ ВЈ): "Тих, скроман, фанатично радан, поштен, пожртвован, увек је спреман да личне интересе подреди друштвеним. Врло је емотиван, поседује високо изражена патриотска осећања. То је показао и у ратним годинама од 1991.

Такав обележја уз поседовање високог професионално и психолошко - андрагошког дара условили су да је високо цењен као универзитетски професор. У тешким временима стајао је на челу Скупштине Војводине и успешно је водио.

Поред наведеног успешан је војник. Има чин резервног потпуковника, носи га поносно. Његов однос према ВЈ и њеним припадницима је за сваку похвалу. Нећемо заборавити његово ангажовање у помоћи јединицама 1. А које су за време повишених мера борбене готовости боравиле дуже време на простору Бачке и Западног Срема. За разлику од других увек је био са нама.

Може да буде узор свима који успех појединца и друштва виде једино у раду. Не би могло да се каже да је аскетски, али би своју "душу" могао мало мање да мучи. И у раду постоји дијалектичка мера. Плени и његов одан однос према породици, која је, захваљујући и таквом његовом односу, успешна.

ДЕЈАН СТЕВОВИЋ
РАДЕ ГЛУШИЦА

НЕУМОРНИ МОРАВАЦ

Милутин са самим собом

на. Рекао је да таквог ђака на пријемном испиту никада није имао.

За време пријемног испита Милутин је спавао у шупи код тетке Заге и Михајла Бркића уз договор да ће 1. октобра 1962. поново доћи ка-

Милутин у војсци

говорио. Родитељи су били задовољни, мислећи да наставља са радом у старом предузећу. Све награде и плату које је добијао у Ћуприји Милутин је доносио кући, чинио све да заједница Стојковић живи што боље.

Није мислио на себе. Када је могао, помагао је другима. Красила га је велика несегичност.

Дан очи поласка у Крагујевац, Милутин је своје планове, без помињања града на Шумарици, изрекао оцу и мајци. За њих је то био

Милутин на фудбалском теренима

велики шок. Отац га је упорно одвраћао, тврдећи да "преко хлеба тражи погачу". Но, одступања није било. Милутин је сутрадан узео кофер од картона и у њега ставио све што је имао: пар ципела и чарала и по један џемпер, кошуљу, панталоне и шал. Уз то, мало црног лука

Милутин на стрељашти

и неколико јаја.

Пуних шест месеци отац и мајка нису знали где им је син. Били су то можда најтежих пола

Милутин са културно-уметничким друштвом

године у животу младог студента. Када је једног дана отац Љубомир, сазнавши где му је син, дошао у посету, Милутин га је од силне глади једноставно превидео на улици и ко зна да ли би се срели да Љубомир није једва препознао исцрпљеног сина.

ГЛАД У КРАГУЈЕВЦУ

У Крагујевцу Милутин се сместио код старих газда Загорке и Михајла Бркића у улици Војводе Мишића 37. Ту су, али у соби, живели Милутинов брат од стрица Воја, радник у "Заста-

ви", затим Љубиша такође из "Заставе", док су код бака Мице, у близини, живели Пепи из Седларара, студент економије и Вуле машинац из Ресника. То је било најбоље Милутиново друштво за време студирања.

Али ту је постојала једна разлика. Милутин је стално био без новца, други су га имали. За њега забава није постојала, игранке нису биле ни у сновима. Требало је само преживети.

Милутин исире "Електросрбије" у Ћуприји

"Сећам се, за стан и мензу су биле потребне велике паре, око 11.700 динара. Шта сам све радио да бих до њих дошао. Товарио сам угљем, разносио новине и млеко. Газдарици Заги сам за један ручак знао да очистим кућу, орибам под. Ничега се нисам стидео јер, други избор нисам имао."

Скромно обучен, за Милутина се знало да ће лето провести бос. Купао се у градском купатилу једном недељно. Тада је користио прилику и прао једину кошуљу коју је имао па се кући враћао само у џемперу и то је тако трајало док се кошуља не осуши.

Студенти су тада били без без социјалног осигурања. Када је Милутина једном болела десна рука није било пара ни за лекове ни за лекара.

"Тада нисам имао ништа друго осим књига и свески. Само сам учио."

Имао је у Крагујевцу два надимка. Звали су га Тадија Пејовић по чувеном математичару. Милутиново знање је било огромно, превазилазило је могућности осталих студената. Подучавао је студенте са свих факултета и виших школа. Други надимак је био "Ћуприја", по родном месту. Често су га студенти звали суботом да им помогне. Милутин није тражио паре. Тражио је само шерпу пасуља или подварка.

"Биле су то велике шерпе, по десет литара. Ставио бих их испод кревета и јео читаву недељу, до следеће суботе и следеће порције хране. Некада би се на пасуљу ухватио зелениш на врху. Мислите ли да сам га бацао? Ма какви, склониш зелениш и једеш."

Шупа у којој је живео била је без икаквог конфора. Провидни зидови од непечене цигле премазане блатом стварали су додатну промају. На средини лежај са једним јорганом, сто, столица. Спавао је обучен а када је учио ставио би испод стола решо зарађен још у Ћуприји и тако се грејао.

"Једанпут сам био код неких пријатеља у Ћуприји који су се као и ја понекад бавили планинарством. Од госпође Раде сам узео старе часописе од масне хартије и са њима облепио читаву шупу да не би дувало. Морао сам и тако да се сналазим."

БРИЉАНТАН ВОЈНИ РОК. ЖЕНА И КЋЕРКА

Дошло је време да и Милутин обуче униформу. Као и све до тада и рок је служио бриљантно. Почетак је био у марту, а већ крајем маја за Дан младости пред читавим великим стројем добио је признање за дотадашњи рад, књигу Оскара Давича "Ћутња". Био је најбољи пито-

мац. Прави шок за младог војника, али и подстрек да настави у још жешћем ритму.

После тога је служио шест месеци у Ичињима крај Ријеке. Био је командир вода, омиљени старешина, али и марљив руководилац. Тада су наградна одсуства била ретка. Милутин је, међутим, брзо добио 15 дана. Било је то само за изузетке, за оне који заиста много вреде.

Данас је Милутин резервни старешина. Има чин потпуковника. Радио је успешно у Територијалној одбрани Руме и добио безброј војних признања и звање академика од Академије Војних наука Русије из области математике и статистике.

За своју жену и кћерку академик Стојковић има само речи хвале:

"Јелисавета и кћерка Наташа су моје највеће вредности у животу, очаравајуће даме које су увек представљале моје највеће радости. Јелисавета је жена какву би свако пожелио да има за брачног друга. Топла, широке душе, непосредна, мила, честита, посебна. Могао бих овако да набрајам без краја, чини ми се да и када бих хтео не бих могао да пронађем праве речи да бих описао своју супругу."

Ни у спорту неуморно Моравцу (по чему је и читава биографија с разлогом добила име) није било равнот. Прво је био одличан фудбалер:

"Звали су ме Маравић по тадашњем одличном играчу "Црвене звезде". Био сам баш као и он, висок, мршав, брз и са изузетно снажним ударцем. Играо сам на левој страни, халфа или полутку, потпуно ми је било свеједно. Био сам упоран, али сам од свега највише волео да противничком играчу протурим лопту кроз ноге. Знао да то некада и није много коректно, али од те слабости се никада нисам излечио."

А затим још бољи стонотенисер:

"Можда је мој стил игре био незгодан за ривала. Висок, са дугим рукама никада се нисам удаљавао од стола. Играо сам, што стонотенисери кажу, баш на њему. Све врсте удараца сам изводио најбрже што сам могао, лоптица је увек имала неправилну путању, противници никада нису знали где ће отићи. Рукама сам покривао и велики део простора ван стола. Једном речју, био сам за противника незгодан стонотенисер."

После овако запажених резултата, друштвена признања нису изостала. Милутин Стојковић је постајао професор Универзитета у Суботици, председник Скупштине АП Војводине, председник АКУД "Соња Маринковић", шеф одборничке групе СПС у Скупштини СРЈ и напоскон, 26. новембра 1996. године, члан руске Академије војних наука.

Ко зна шта је следеће. Председник републике? Зашто да не.

СТРОГО ПОВЕРЉИВО УПУТСТВО ЦЕНТРАЛНОГ ИЗБОРНОГ ШТАБА СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ СРБИЈЕ ОПШТИНСКИМ ОДБОРИМА ОВЕ СТРАНКЕ О ПРИОРИТЕТНИМ ЗАДАЦИМА

Растурите и уништите Коалицију "Заједно"!

Социјалистичка партија Србије
Централни изборни штаб
Строго поверљиво
Број 02-234
Примерак
04.03.1997.
Београд

УПУТСТВО ПРЕДСЕДНИЦИМА ОДБОРА

Крајем 1996. и почетком 1997. године, коалиција Заједно успела је да искористи економско и социјално незадовољство ширих слојева грађана, претвори га у акцију и извуче за себе завидну политичку корист. Њен политички рејтинг видно је порастао, у неким општинама успела је чак да узме локалну власт и, што је најопасније, постала је права политичка алтернатива СПС. Ако се још узме у обзир њен веома агресиван политички наступ, идеолошка непомирљивост, популистички метод рада, стална тежња ка насиљу и помоћ из иностранства, може се слободно рећи да смо добили веома опасног непријатеља.

Из тог разлога јасно се намеће да је приоритетан циљ будућег деловања СПС растурање и уништење коалиције Заједно. Поред припрема за предстојеће председничке, републичке и локалне изборе, тај посао ће обележити целокупну активност СПС током 1997. године.

Борба против коалиције Заједно мора постати приоритетна и стална активност свих организационих нивоа СПС мора укључити све наше кадровске, материјалне и информативне ресурсе и мора бити заснована на адекватним стратешким принципима.

Стратешки принципи борбе против коалиције Заједно били би следећи:

- максимално искоришћење свих потенцијала предности СПС као најјаче и владајуће партије у Србији;

- минимизовање потенцијалних слабости СПС (наслеђе комунизма, компромитовани кадрови, повезивање са економским и социјалним тешкоћама у земљи, повезивање с ратом у бившој Југославији, лични сукоби);

- максимално искоришћење свих потенцијалних слабости коалиције (лидерство; реална власт у општинама и њена искушења; идеолошка поједностављеност, острашћеност и заплеленост, слаба програмска изграђеност, нејасност и недоследност; унутарпартијски сукоби и ривалитет; лични сукоби; политичко

неискуство; необученост, неспособност и неискуство кадрова; идејни стереотип о освети и реваншизму; стереотипи о непатриотизму и издајству и сл);

- минимизирање потенцијалних предности коалиције (идеја окупљања и слоге; некомпромитовани кадрови; повезивање са Западом, демократијом и економским просперитетом; идеја промена и смењивости; реална власт у општинама и њени потенцијали; фанатизам присталица);

- минимизовање утицаја потенцијалних савезника коалиције (западноевропске државе, пре свега САД и Немачка; тзв. независни медији; невладине организације у земљи и иностранству; независни синдикати; познати и афирмисани појединци у земљи, РС и иностранству);

- максимизирање утицаја потенцијалних непријатеља коалиције (остале веће политичке странке, пре свега СРС; разне локалне политичке организације; патриотска удружења; СУБНОР и борачке организације; резервне војне старешине; Самостални синдикат; провладине организације и сл).

Рутинске партијске активности СПС:

1. организован политички рад партијских органа и чланства;

2. скупштински рад посланика и одборника СПС;

3. организован рад чланства преко државних, јавних и друштвених предузећа и установа;

4. организован рад чланства преко државних органа.

Међутим, овакав политички инструментаријум иеће бити довољан и ефикасан, те је потребно применити и посебне, парapolитичке методе и мере. Нова методологија намеће се као нужност из више разлога: веома специфичан и опасан политички непријатељ; тешка економска и социјална криза у земљи, без већих изгледа да ће се поправити у следећих пет до десет година; већи број нерешених политичких проблема; сепаратизам на Косову; права међународна изолација условљена политичким разлозима; непријатељске војне трупе НАТО, скоро у читавом окружењу; стратешки крајње неповољна политичка клима по СПС. Ови, специфични разлози намећу и специфичне методе и мере.

Спектар парapolитичких метода и мера веома је богат. Применом парapolитичке методологије добија се скоро неисцрпно богатство веома разноликих активности. Њих је практично

немогуће све описати, али је нужно да кадрови СПС добро познају саме методе и начела њихове примене.

Најважније парapolитичке методе и мере биле би следеће: 1. прикупљање информација, 2. пропаганда, 3. акциона контрола, 4. агресивне акције и 5. заштитне акције.

У примени ове нове методологије нужно је држати се одређених организационих начела:

- начела руковођења: руковођење од стране највишег функционера одређеног нивоа; одвојеност од рада органа странке одређених нивоа; потпун принцип субординације;

- начела извођења: проверени, одани и стручни кадрови; по могућности неполитички кадрови; принцип малих група; непознавање других група и њихових акција.

1. ПРИКУПЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА

Објекти прикупљања информација

1. коалиција Заједно као организација и њене посебне чланице (СПО, ДС, ГСС, негде ДСС и неке друге, обично локалне странке)

2. скупштине општина у којима влада коалиција

3. све остале организације наклоњене или под контролом коалиције

4. тзв. независни медији

Извори са којих се прикупљају информације

Теоретски, извори информација су сви чланови и присталице поменутих организација, али посебну вредност имају функционери, запослени и активисти, као сви људи до којих стижу веродостојне информације о коалицији, по разним основама (рођаци, пријатељи и сл).

Методе прикупљања информација

1. Убацивање обучених кадрова у организације путем приступања, учлањивања или запошљавања.

2. Врбовање запослених и функционера спремих да из различитих разлога (материјална корист, повређена сјета, разочараност, идеолошка и лична различитост, личне амбиције, уцена и сл) дају информације.

3. Извиђачка места - Постављање обучених људи на важна места одакле ће лако и неприметно прикупљати важне информације (помоћно особље у канцеларијама, објекти испред странацких и других просторија, чувари објеката и сл).

4. Лични контакти - Одржавање пријатељских и неформалних веза са важним појединцима, како би се у обичном разговору наметнуле интересантне теме и добили важни подаци.

Важне информације

- подаци о стратешким, оперативним и тактичким намерама и одлукама противника
- подаци о стању у организацији противника, нарочито: стварни хијерархијски односи, међуљудски односи, економски подаци...
- подаци о важним људима организација - биографски подаци, личне особине (убеђења, карактер, тенденције), понашање, финансијска ситуација, породични односи и сл.
- подаци о противнику и његовим организацијама из јавних извора
- подаци о напорима противника да се информира о нама или заштити од нашег информативног рада.

2. ПРОПАГАНДА

Методe пропагандног рада

1. Бела пропаганда - Бела пропаганда представља отворено пропагандно деловање преко медија које директно и отворено контролише СПС. Преко тих медијских средстава потребно је деловати отворено против коалиције и њених савезника. Поред државне и мреже на нивоу Републике (РТС, ТАНЈУГ, Политика, В. Новости, Борба), нужно је активирати и освежити рад већ постојећих локалних мрежа (локалне ТВ и радио станице, локалне новине). Не треба заборавити и друга пропагандна средства: плакате, летке, корисне предмете и сл.

2. Сива пропаганда - Сива пропаганда је прикривено пропагандно деловање преко медија који нису директно и отворено контролисани од СПС. Као прво, потребно је увек рад државних и јавних медија представљати као сиву пропаганду. Као друго, остварити продор у tzv. независне медијске куће (Наша борба, Демократија, Студио Б, Б92, неки локални медији) и преко наклонених кадрова спровести пропагандни рад који се не може директно везати за СПС.

3. Црна пропаганда - Црна пропаганда представља прикривено пропагандно деловање коме се не зна извор. Чини је већи број мера: организовао ширење гласина, растурање штампаног материјала, непознатог или лажног извора, потурање информација, графита и сл.

3. АКЦИОНА КОНТРОЛА

Методe акционе контроле

Суштина ових метода је у потпуној или делимичној контроли рада неке организације или неког њеног дела. Контрола се може остварити или потпуним инфилтрирањем организације кадрова СПС, или, што је знатно лакше, инфилтрирањем у руководство организације. Са организационог и практичног аспекта, могуће су три варијанте:

1. циљано и наменско оснивање и организовање нових организација од кадрова СПС, али без предзнака и директне везе са СПС;

2. инфилтрирање и овладавање већ постојећим организацијама које нису непријатељски настројене према СПС;

3. инфилтрирање и овладавање већ постојећим организацијама које су непријатељски настројене према СПС.

Ове методе су доста тешке за извођење, захтевају дуготрајан и систематичан рад, доста су политички и безбедоносно осетљиве, али дају изванредне резултате. С обзиром на добра искуства у прошлости, тамо где су већ обављен припремне радње инфилтрације, нужно је одмах одредити акциону контролу над организацијом или њеним делом. Тамо где припремне радње нису обављене или су обављен еу мањем обиму, не ризиковати и остати на нивоу прикупљања информација.

ОРГАНИЗАЦИЈАМА СПС ЗА ПОДРУЧЈЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Сарађујте са нама блиским партијама

У предстојећем периоду СПС очекује од свих својих чланова и симпатизера да дају свој пуни допринос изборној победи на свим нивоима у Републици. Као функционер Социјалистичке партије ви сте дужни да у оквиру своје месне организације мобилишете чланство и симпатизере на реализацији следећих стратешких циљева:

1. Растурање и уништење коалиције Заједно, као јединог потенцијалног и релевантног противника СПС;

2. Припрема републичких и председничких избора;

3. Припрема за локалне изборе и преузимање власти у општинама.

Ови стратешки циљеви дефинисани су од стране ЦИШ - СПС и тај материјал вам достављамо у прилогу.

Основни правци облици деловања месних организација СПС у току предизборне кампање, на подручју града Крагујевца су следећи:

а/ Рад на пријему нових чланова;

б/ Организован рад партијских органа и чланства;

в/ Скупштински рад посланика и одборника СПС;

г/ Организован рад чланства преко државних, јавних и друштвених предузећа и установа;

д/ Координација рада са државним органима, пре свега округом, МУП, тужилаштвом, судом итд.

ђ/ Организовање дистрибуције изборног материјала.

Пажњу посветити разочараним присталицама коалиције Заједно; а поготово онима који су као чланови странака коалиције имали приступ документима о раду странака и органа локалне управе (општински функционери, радници управе, јавних предузећа итд.) ради прикупљања информација којима се могу компромитовати појединци и нарочито странке коалиције.

На све начине блокирати рад Месних заједница и њихових Савета, наложити нашим члановима који су на местима председника скупштина станара да за све пропусте јавно критикују Скупштину града. На јавним местима говорити о томе да власт у граду краде и отима од грађана новац и непокретности.

У току изборног процеса, препоручујемо вам да остварите пуну сарадњу са припадницима, нама блиских патриотских странака и покрета (Српска радикална странка, Демократска странка Србије, Саборна народна странка, "Војвода Вук", Зелена странка, ДПП Рома итд.).

У Крагујевцу, марта 1997.
Председник, Р. Томовић

Објекти акционе контроле

а/ Организације различите по односу према СПС - пријатељске и непријатељске

б/ Организације различите природе - политичке, омладинске и студентске, радничке и синдикалне, професионалне, културне, борацке, патриотске, удружења грађана и др.

ц/ Организације различите по настанку - нове и постојеће.

4. АГРЕСИВНЕ АКЦИЈЕ

Методe агресивних акција

Постоје бројне агресивне акције: 1. прислушкивање простора и комуникација, 2. праћење лица, 3. фотографисање и видеотехника, 4. праћење пошिल्ки и писама, 5. економски притисак, 6. узнемиравања, 7. тајна убацивања у објекте и претреси, 8. саботаже, 9. увежбавање и помагање малих агресивних група и др.

- Агресивне акције захтевају посебну обученост, потпуну тајност, заштиту извршилаца и руководиоца акције, а често и сарадњу са другим органима, организацијама и појединцима.

- Руководиоње и извођење агресивних акција биће регулисано посебним упутством и обухватом. Такође, примена ових метода мора бити одобрена у посебном поступку. По правилу, налазе се у надлежности највиших функционера одређених организационих нивоа.

5. ЗАШТИТНЕ АКЦИЈЕ

- Заштитне акције представљају вид спречавања и борбе против патриотских активности противника. Садашњи друштвени и политички тренутак захтев ада им се посвети пуна пажња. Постоје многобројни разлози за то:

- до сада је СПС, због своје доминантне позиције у потпуности запостављала овај рад, сем на највишим политичким и државним нивоима,

и то пре свега у области физичке заштите објеката и лица као и криптозаштите;

- мало практичног искуства у организацијама СПС, а богато искуство у непријатељским организацијама;

- агресивни, популистички и често импровизаторски стил рада коалиције Заједно;

- могућност снажне реакције на наше парополитичке акције;

- подаци о интензивној обуци кадрова коалиције;

- дисперзија њених присталица у разним словјевима друштва.

Објекти заштитних акција

1. саме организације, пре свега политичке (СПС, ЈУЛ, НД, СРС), али и државни органи, државна, јавна и друштвена предузећа и установе;

2. лица у организацијама (функционери и руководиоци; чланови; запослени);

3. објекти и опрема организације.

Врсте заштитних акција

1. Прикупљање свих података са потенцијалном заштитном предношћу;

2. Заштита објеката и опреме од парополитичког рада;

3. Заштита кадрова СПС од парополитичког рада.

Београд, март 1997. године

Централни изборни штаб

Социјалистичка партија Србије
Градски одбор СПС - Крагујевац
Број 01-119
12.03.1997.
Крагујевац

СУЛЕЈМАН УЉАНИН, ПРЕДСЕДНИК СДА ЗА САНЦАК

Бир'о не бир'о,
они ти изаберу

Благница СТОЈАНОВИЋ

Отишли сте 1993. године иностранство. Зашто?

Када је полицијски режим из чиста мира против мене повео поступак, морао сам да одем и нисам се могао вратити све до 30. септембра 1996.

Заиста не знам шта сам им скривио. Ја сам регуларно пошао у Женеву и био тамо на Међународној конференцији о бившој Југославији и нормално, као што је регуларно, изашао на граничном прелазу, има и печат у пасошу. Из неких разлога они су издали тзв. потерницу и налог за хапшење. Збунили су чак и домаћу јавност. Режимска телевизија и штампа годинама су трубили против мене и стварале криву слику код целе југословенске јавности и о Санцаку и о мени лично.

Зашто сте отишли баш у Турску?

Нисам био само у Турској, већ у свим земљама које су значајне за рјешење југословенске кризе. Значи, првенствено Швајцарска, Немачка, Америка, повремено у Восни и у Турској такође, дакле у свим земљама

гдје смо имали информативне центре. Међутим, пошто је Турска најповољнија за нас, јер је било тешко у време изолације добити визу за Швајцарску, а у Турску је свако од мојих сарадника могао лако да дође.

У штампи је било много верзија Вашег боравка у Турској. Шта сте тамо конкретно радили?

Исто што и овдје. Углавном сам контактирао са мојим пријатељима.

Од нечег се мора живети. Чиме сте се тамо бавили?

Тамо сам имао један свој информативни центар.

ТО НИЈЕ ИЗБОР

На РТС-у смо имали прилику да чујемо да су у Вашем информативном центру регрутовани "муџахедини", који су пребацивани на босанска ратишта. Је ли то тачно?

То су најобичније глупости, јер све те импровизоване оптужбе које су стављене тим јадницима који су лежали три године робије, и тај њихов основ за наводни поступак који

Др Сулејман Уљанин је стоматолог и струци, специјалиста протетичар. Ожењен је и отац је четворо деце (три кћерке и једног сина). Живи у Новом Пазару. Каже да је председник странке чија се основна филозофија заснива на Ојштој декларацији Уједињених нација о људским правима, странке која се залаже за уједначавање демократије и слободе грађана, за укидање својине без власника, за слободу верским заједницама, за слободу медија, за равноправност свих народа, за мирно решавање проблема и за наметање решења без ујогребе силе.

СДА, чији је председник др Сулејман Уљанин, бори се и да Санцак добије "специјални статус" унутар СРЈ. Ових дана социјалисти увели ванредну управу у Новом Пазару и Уљанину отели оно што је зарадио на изборима.

су покренули против мене, све се заснивало на импровизованим оптужбама, неистинама и на лажима чији је циљ био само да узнемире јавност. Од тога нема ништа, јер они за све те наводе које су написали на неком папиру, због којих су људи мучени и патили, нема ниједне чињенице. Међутим, у вријеме када је доминирала ратна опција, могли су да раде што су хтјели.

На последњим изборима за Савезни парламент изабрани сте за посланика. Како коментаришете избор господина Милошевића на функцију председника СРЈ?

То није избор, већ именовање. Њега су два парламента, парламент Србије и парламент Црне Горе, својим одлукама поставили на то место. Ми смо требали на Скупштини Националног вијећа као народ да се изјаснимо и

да имамо став о томе, али, као што знате, забрањено је одржавање те скупштине и ми нисмо донјели став о томе, тако да не могу да говорим ништа о овом питању. Кад одржимо Скупштину, изнијећемо јавно наш став о новом председнику СРЈ.

У јулу 1995, за време Вашег боравка у иностранству, смењени сте за места председника СДА са седиштем у Новом Пазару. Тада сте за Љајића рекли да је он човек српског режима. Шта данас о томе мислите?

Исто што сам и онда мислио, да је он пријатељ Милошевићевог режима.

Ваш став је да питање Санџака, треба решавати као југословенски проблем, а не као проблем у границама Србије. Због чега, да ли то значи да, као што државни медији кажу, желите Санџак да издвојите из Србије?

То је потпуно погрешан приступ, јер Санџак је једна компактна геополитичка целина на којој наш народ чини једно већинско становништво и гдје тај народ има своју културу, обичаје, историју, свој језик, све оно што има сваки од народа. Не можемо говорити о неком Санџаку који је тамо или овамо, јер не можемо дијелити један народ, ако је у истој држави, да пола народа живи овако, а пола онако, било на културном, научном, економском или било којем другом плану. То је Југославија, цјелојита држава и у цјеловитој држави Санџак треба бити спојка за што чвршће односе цјеловитости те државе. Ми идемо на то да се питање и статус Санџака ријешу у оквиру СРЈ.

А не у оквиру Србије?

Санџак није цио у Србији, јер пар општина је под јурисдикцијом српске власти, а пар општина под јурисдикцијом црногорске власти.

Ради објективног информисања јавности треба да се зна да је оно што су режимски медији износили о наводној сецесији Санџака, као једном од циљева СДА Санџака - најобичнија глупост! Од тога нема ништа, нити је икада и икада, ни помисли, ни говора о томе. То је врло важно да се истакне због објективног схватања и због објективног информисања јавности код које је режим, кад хоће било кога да руши, убије или хапси, шири разне измишљотине и глупости, што је било врло честа појава у последњих 5-6 година, почев од суђења бошњацима у Санџаку, па до хапшења Вука и Данице Драшковић. Прво су за нешто морали бити "криви", рушење државе, издаја и сличне петљанице, па тек онда "заслужено" кажњавање.

Дакле, шта је суштина Ваше политичке борбе?

Првенствено је успостављање трајног и стабилног мира у Санџаку и у цијелој Југославији, наравно и стварање стабилних механизма да бошњаци и сви други грађани овдје могу остваривати своја права без икаквих асистенција и мишљења са стране. Даље, рјешавање аутономије Санџака у складу и са домаћим и са међународним правом, почев од једног географског, економског, културног и свих других принципа које овај крај има, рјешавање статуса бошњачког народа Уставом СРЈ, који је, као што је познато, у

прошлој Југославији био признат под називом Муслиман. Тражимо да се Санџаку врати што му припада и да се народу врати оно што му као народу припада, јер Санџак није замишљен да буде бошњачки или муслимански, већ регија свих народа који ту живе.

Бесмислено је да неко добије статус народа по основу вероисповести?

По свим уставноправним и партијско-политичким документима, који су били основа за Устав СФРЈ, бошњацима је признат национални идентитет под именом Муслиман. Муслимани су имали статус државотворног и конститутивног народа. Нама је нанело много зла поистовећивање вјерског са националним. То је створило читаву забуну када је дошло до распада СФРЈ. То је глупа ствар, то би било исто као када би се Срби звали православцима.

Народ је народ, па ма које вере био. Али зар не мислите да су људи које зовете бошњацима Срби муслиманске вероисповести?

Сваки појединац, самостално, или удружен, има право, без мијешања са стране да одреди свој национални идентитет. То је опште право сваког појединца, па нека тако и остане.

УЛОГА СЕЈДЕ БАЈРАМОВИЋА

Да пређемо на оно што би требало да буде тема овог разговора, развлашћивање општинске власти у Новом Пазару. Које странке су биле унутар коалиције која је у Новом Пазару била на власти?

Странка демократске акције Санџака, Реформска демократска странка Санџака, СДА Југославије, Права СДА и Либерална бошњачка организација Санџака.

Како је једна тако гломазна коалиција могла да функционише на власти?

Радили смо на принципима на којима смо склопили коалицију, па су унутар општинске скупштине имали јединствене ставове, заступали су интересе коалиције, а не странака чији су припадници, тако да није било проблема у раду.

Шта је по Вама главни разлог за први пример увођења ванредне управе у Новом Пазару?

То се може посматрати са разних аспеката, али, с обзиром на вријеме у којем је то урађено, када је Југославија изван свих међународних токова, и начин на који је то учињено, здрав разум не може да прокигне у њихову одлуку. С друге стране, само образложење за увођење те управе ни у једном ставу не одговара материјалној истини. Све су то претпоставке или чисте неистине, без икаквог основа. Оно су то учинили насилно, као што су радили у свим својим акцијама, не само овдје у Санџаку, него и у Београду.

Са аспекта локалне самоуправе, они нису могли да схвате да једна новонабрана гарнитура младих и оданих људи свом народу, која је изабрана на изборима, за само седам месеци, упркос томе што је затечена празна општинска каса и дугови, направила чудо. Вратили су дугове, смирили страсти, завели ред у граду, почели су радови у граду, као у време кад је Југославија била најбогатија.

Њима, републичкој власти, то очигледно није одговарало, јер су грађани почели да се питају шта су ЈУЛ и СПС радили протеклих година, кад је било више пара, па су завели ванредну управу. Друго, покренуте су иницијативе и већ смо имали близу реализације страна улагања, близу 140 милиона долара, да се инвестира почев од фабрике "Рашка" у Новом Пазару, до "ФАП"-а у Прибоју. Они очигледно нису могли да дозволе да народ дође до закључка да се може уопште живети без СПС-а и ЈУЛ-а.

Како је изгледало само увођење ванредне управе у општини?

Као на филму. Све је било припремљено, око стотинак полицајаца у униформама и још толико у цивилним оделима, наоружани, упали су у општину са још осам-девет јадника који су пристали да играју улогу Сејда Бајрамовића, и из општине уклонили комплетно легално изабрано општинско руководство. То је трајало свега пола сата.

Ко су људи који су заузели ваше позиције?

Они који су на прошлим изборима освојили максимално 60 гласова, шест чланова СПС-а и три члана ЈУЛ-а.

Јесу ли то Срби или Муслимани?

Да не улазимо у то, назовимо их једноставно режимски људи, јер они други идентитет и немају.

СКРЕЋУ ПАЖЊУ

Шта се по вама крије иза овог догађаја и да ли је то најважнија сезона увођења ванредне управе и у општинама у којима је Коалиција "Заједно" освојила власт?

Не верујем да је то било каква најважнија. Најважније овдје свим народима следеће: излазили ви на изборе или не излазили, бирали ви кога или не, ми ћемо поставити кога хоћемо. То је порука садашњег СПС-а и ЈУЛ-а и њихових насилних метода. Након овога што је било у Новом Пазару, од 10. до 14. јула ове године, дато је до знања свим грађанима ове земље и свим народима, да нема потребе излазити на изборе, након овога се губи сваки смисао за излазак на изборе.

Да ли ће увођење ванредне управе поделити народ Санџака за изборну апстиненцију?

Ми хабримо људе да ово није трајно, да је ово глупост и да тиранија не може да траје дуго. Ми говоримо људима, да ако је Влада сачинила оно саопштење онда нема потребне излазити на изборе, а ако су они сачинили ту своју одлуку и написали одредбе те своје одлуке на основу телефонских разговора са СПС-овцима и ЈУЛ-

овцима, онда ће се то брзо кориговати. Дакле, питање је да ли је то стварна одлука српске Владе или су они криво информисани од људи које су поставили за принудне управнике Новог Пазара.

Зар мислите да Влада сме донети једну тако озбиљну одлуку само на основу телефонског разговора са неким појединцима?

Не би требало. Знате, ово је било *ad hoc*, као у каубојским филмовима.

У Скупштини Србије изгласан је нови

изборни закон. Шта о томе мислите?

Верујте да ми нисмо имали шансе на добијемо примјерак нацрта закона, ни кад је усвајан закон о локалној самоуправи, код нас се до тога тешко долази, тако да не знамо о чему се заправо ни ради.

С обзиром на реакцију опозиције, видим да је то још једна стаљинистичка фарса.

Верујем да сте се у међувремену упознали са Законом о локалној самоуправи. Шта о њему мислите?

То је по истом рецепту рађено. Ја само не знам докле ће ова гарнитура људи да гура народ и земљу у зло. Они раде само на самоизолацији. Цијели свијет се прилагођава европским и свјетским нормама и законима, док они раде мимо цијелог свијета, измишљају неке законе који ће збунити грађане.

Шта је лоше у том закону о локалној самоуправи?

Сама чињеница да они праве неке одредбе тог закона у смислу наводне заштите српског народа, што је наставак инструментализације српског народа, виђене у Хрватској и Босни. Гурнули су те људе у рат и ратне злочине и сада нису у стању да им помогну, тима који су осуђени за ратне злочине и да би скренули пажњу својих националиста са те своје беспомоћности, они су покушали у Санџаку да изазову зло и да на неки начин, барем на кратко, нахране те националисте. Мислим да је смисао читаве њихове политике инструментализација српског народа, којем је већ свега доста.

Какви су међунационални односи у Санџаку, након увођења ванредне управе у општини Нови Пазар?

Они су све учинили да се не тако добри односи још више подрију. Писање режимске штампе и извештаји РТС само још више подгријавају међунационалну нетрпелјивост. Ми покушавамо да укажемо људима о чему се ради и да је то вјештачко изазивање сукоба, јер досадашњи рад у општини протицао је у хармонији и 99,9% одлука на скупштинама је доношено јединствено, иако је било 33 одборника коалиције листе за Санџак и 14 одборника других 5-6 странака са српским предзнаком. Живот се почео враћати у нормалу, а њима ни у ком случају није одговарало да се нормално живи.

Постоји ли сарадња српских и муслиманских политичких партија?

Са опозиционим партијама постоји добра сарадња и на нивоу партија и на нивоу појединаца. Тим људима је доста инструментализације српског народа и они хоће да буду сами и своји Срби, а не Срби за потезање и злоупотребу. Примјера ради, предсједник СПО-а за Нови Пазар, господин Бане Ивановић, први је осудио упад полиције и увођење ванредне управе у општину Нови Пазар.

ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СМО ЗА НОРМАЛНОГ ЧОВЕКА

Хоће ли Ваша партија учествовати на овим изборима и да ли ћете имати свог председничког кандидата?

Још увијек немамо став о томе. Сва буду-

ћа дешавања ће зависити од развоја ситуације везано за увођење присилних мјера. Ми смо покренули поступак, упутили смо писмо и Влади и савезним органима, и представницима међународне заједнице, па ћемо сачекати неке резултате.

Зар не мислите да је Влада својом одлуком ишла на то да муслиманско становништво, дакле оне који сигурно не гласају за њих, на тај начин патерају на бојкот избора?

Управо је ту ствар, јер је пет дана прије увођења ванредног стања, наша мјешовита комисија (вулгарно је да каже мијешана комисија од Срба и Муслимана, глупа је то ствар и то само режим гура, јер нису били избори српско-муслимански него су били вишестраначки), установила да постоје дупли бирачки спискови. На оним дијеловима града гдје СПС има своја јака упоришта, на списковима су били многи давно сахрањени праједови, а да недостаје десетине хиљада људи који шетају овим градом. Сада се ти спискови под овом управом не могу средити спискови и то је један од циљева ове мјере.

Јесте ли одгонетнули зашто су се српске власти окомиле на Вас лично?

Њима одговара заштрена клима и на власти их одржава баш та ненормална клима. Измишљају непријатеље и мене су прогласили за једног од њих. Они су и у срединама где је српски народ 99% штитили наводну државу сваког 9. марта, чак и после ових избора на којима је опозиција победила.

Какви су планови Ваше партије до чувене 2000-те године?

Нама је важно да дотле очувамо мир, стабилност, жив народ и обезбедити томе народу да има од чега да живи. Већ смо били близу и на најбољем путу да то осигурамо. С друге стране, рјешавање специјалног статуса за Санџак и уставно правног статуса бошњачког народа. То је наш циљ и програм. Међутим, све скупа спада у стабилне механизме, да не морамо за сваку ситницу трчати у Америку или у Беч, или код Елизабет Рен, да тражимо помоћ. Значи, да законски обезбедимо да сваки човек може у складу са својим осјећањима да изрази своју националну, вјерску или политичку припадност, а да не буде санкционисан после тога. Да успоставимо стабилне државне механизме, где ће свако у основи бити слободан човек.

Уколико на овим изборима републичку власт преузме демократска опозиција, те слободе ће бити загарантоване. Да ли ћете самим тим одустати од тражења "специјалног статуса" за Санџак. Уопште, шта подразумева "специјалан статус" Санџака?

То је један вид аутономије који је усвојен за рјешавање дијелова регија у којима мањински народ чини регионалну већину. У овом нашем случају, немојте да насједамо на режимске медије, јер овдје се ради о једној старој, познатој, историјској аутономији. То је један геополитички простор који је и данас, и последњих 100 година, најнеразвијенији на простору бивше Југославије.

1938. године господин Сретен Вукосавље-

вић је писао српској и југословенској влади и питао онда: зашто свесно сиромашите и уништавате овај крај, зашто свјесно сиромашите Санџак? Зар због тога што овај мирни народ још увијек није ниједним потезом показао своје постојање или се усмерио према вама на негативан начин. Постоје писани документи о овоме. Овај крај, у коме не живимо само ми, већ и Срби, Црногорци и многи други народи који су овдје вековима, најсиромашнији је због некаквог великосрпског националног програма који је замислио да етнички очисти овај део од свих несрпских народа. То је једна геноцидна и етноцидна политика од које се више нигдје не живи. Ми треба да искористимо прилику, и то ћемо и урадити (само што то они који памети немају не могу да схвате) да западни, а посебно исламски свет, уложи своја средства у развој Санџака.

Нисте ли одговорили на питање да ли ћете тражити специјални статус и у случају да на предстојећим изборима победи демократска опозиција?

Специјални статус је наш темељни циљ у нашем програму и у програму свих наших странака. Не тражи се специјални статус за бошњаке, него за Санџак, за једну сиромашну регију да би постала богата.

Значи, тражићете само специјалан статус у економском смислу?

Не, не... специјалан статус у коме је један од циљева и та економска сигурност. Међутим, ја молим Бога да та демократска опозиција дође на власт. Видеће колико се овде улаже и да се све паре дају на полицију и војску, а да пензионери гладују, професори и доктори штрајују, због немања основних средстава за живот.

У целој Србији је тако. По том принципу и Шумадија треба да тражи специјалан статус?

Није у томе ствар. Прије 90. године, Тутин је имао национални доходак свега 16% од републичког просека, Сјеница, Рожаје, Прибој, Пљевља, катастрофа. То нас раније није много занимало, па нисмо ни запажали, а народ је испаштао. Дакле, није у Србији баш тако као у Санџаку.

Ниједан представник муслиманских партија нема шансе на председничким изборима. Постоји ли могућност да Ваша партија стане иза неког од кандидата српских партија?

Свакако. Ми ћемо ступити у разговоре са демократским партијама о, можда, заједничком наступу, заједничким интересима и ко ће имати какву корист од тога. Ми имамо свој програм и разговараћемо са јаким странкама у Београду, да се они изјасне, да покушамо да нађемо неки заједнички интерес. Подржаћемо оног појединца и партију који буду имали један реалан програм који би нам помогао за рјешавање нашег статуса и наших циљева. Ми смо заинтересовани да на власт дође један нормалан човек, демократа, да сутра представља и да развија читаву земљу.

ДА ЛИ ЈЕ ОПТУЖЕНИМА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ "КУЦНУО ЧАС"

Босански "танго смрти"

Каубојски ирејад, убиство и хапшење у Приједору, само су најважна лова на "крупније рибе". - Караџић и Младић биће поштеђени све док је Милошевић "потребан Западу" - као потписник Дејтонског споразума и "гарант" његовој спровођења

Никола БУРЗАН

Последњих недеља доживели смо и преживели (неки, на жалост, нису) низ скандалозних шокова: хапшење (киднаповање) Славка Докмановића у Ердуту, привођење на "информативни разговор" на београдском аеродрому и "депортовање" до границе РС Биљане Плавшић, убиство Симе Дрљаче и хапшење Милана Ковачевића у Приједору, (не)очекивани и тотално нерегуларни избор Слободана Милошевића за председника СРЈ! И, ма колико то чудно звучало, сва ова "догађања" имају нешто заједничко: изведена су на препад, из заседе, мучки, гусарски, каубојски...

Акција међународних снага на хватању и хапшењу осумњичених за ратне злочине, планирана и изведена под конспиративним именом "Танго", претворила се, на жалост, у босански "танго смрти". Председник Клинтон је изразио задовољство "успехом акције", а његови сарадници најављују да је то само почетак лова, и да су на реду "крупније рибе". Јер, Дејтонски споразум се мора поштовати, а привођење правди ратних злочинаца је, према америчком тумачењу, његов "камен темељац".

Заправо, то је обавеза потписника Дејтонског споразума, али пошто и СРЈ и РС одбијају сарадњу са Хашким трибуналом, међународна заједница је решила да окрене нови лист и сама узме правду у своје руке - милон или силом. Ово друго ће, по свему судећи, бити у много чешћој употреби. Из разумљивих разлога.

ИРСКИ МОДЕЛ

Наравно да су главна мета хапшења "најкрупније рибе" - Караџић и Младић, али пошто су они даноноћно под изузетно јаким обезбеђењем, међународне снаге још нису добиле наређење да ступе у дејство. Што не значи да се не приближава "коначни обрачун" код неког јакоринско-романијског "корала". У међувремену, суспендована је сва помоћ РС! Европски комесар Ханс ван ден Брук тим поводом је изјавио:

"Услови Дејтонског споразума су савршено јасни: ратни злочинци се морају изручити Хашком трибуналу, уколико се жели међународна помоћ за обнову земље. Српски ентитет неће добити ни један еки европске помоћи док се Караџић не приведе међународној правди. Уз то, имамо поуздане информације да је Караџић укључен у увозно-извозне махинације и да контролне највећи део илегалне економије у РС, па стога не можемо више бити сигурни да део помоћи не завршава у његовим џефовима...!"

Према писању лондонског "Сајдеј тајмса", приједорску акцију одобрили су Бил Клинтон и Тони Блер, на неформалном састанку за време самита НАТО у Мадриду. Закључили су, наиме, да ће, уколико се смета на почне са чистињем "ствичких чистача", босански Срби поново распалити рат чим се повуку међународне снаге.

Један од учесника "таига", енглески командос из специјалне антитерористичке службе (САС), изјавио је "Сајдеј телеграфу" да је том задатку приступио

"као да је реч о Ирској републиканској армији (ИРА)"!? Што ће рећи да знају с ким имају посла, а енглески командоси, хвала Богу, имају велико и дугогодишње искуство у "операцијама" са ирским "сепаратистима".

И Клинтон и Блер сагласили су се, такође да је за лов на Караџића и Младића још рано. Уколико и то није део "игре" да би се "противник ус-

павао"!? "Франкфуртер алгемајне цајтунг", пак, верује да је то тачно, јер би хапшење и привођење у Хаг Караџића и Младића било опасно по - Милошевића!? Лист пише:

"Ако западне силе нареду хватање Караџића и Младића, морају рачунати са одговором Београда. Милошевић би се нашао суочен са новим непријатељством великосрпског табора. А морао би и да рачуна с тим да би Караџић и Младић у Хагу изнели његов удео у геноциду. Тај удео је, истина, сада већ познат Американцима, јер су прислушкивали комуникације између Београда и Пала. Сада би то пред Трибуналом било обелодањено целом свету. Такво сазнање могло би да резултира хашким процесом против Милошевића. Ко год нареди хапшење Караџића и Младића, тај се окреће против Милошевића" - истиче лист, додајући да Запад (још) није спрема на то, јер му је Милошевић потребан као потписник Дејтона.

"КОЛЕКТИВНО ЛУДИЛО"

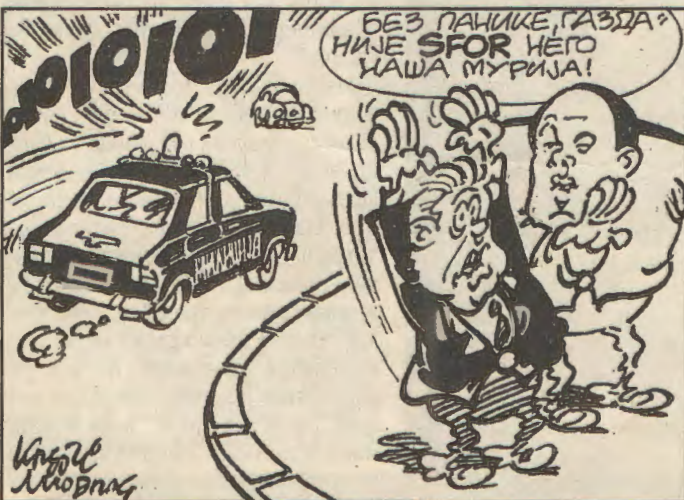
Оно што је у целој причи најзанимљивије и најиндикативније, јер звучи страшно и ужасно, јесте "кајање" Милана Ковачевића - ако је веровати лондонском "Обсерверу". Наиме, неколико година после затварања логора у Омарској и Трнопољу, Ковачевић је, наводно, изјавио репортеру "Обсервера" да се "лично каје за све што се тада у тим логорима догађало". А шта се то "догађало"? Ковачевић каже:

"Знамо шта се догађало у Аушвицу и Дахау. Оно што смо ми урадили није било исто као у тим логорима, али је било погрешно. Планирали смо да направимо логор, али не концентрациони логор. Омарска је замишљена као прихватни центар, али се претворила у нешто друго. Не могу да објасним тај губитак контроле. Мислим да веће моћи да га објасне ни историчари за 50 година... То би се могло назвати - колективним лудилом...!"

Ништа страшније, под условом, наравно, да је изјава тачна - још ниједан Србин није изговорио! Али, чак и ако "пола бацимо у воду", остаје довољно оптужујућих чињеница за огромну и вечну срамоту васколиког српства. И стога управо сви кривци морају бити изведени пред суд, како поново не би било "колективне кривце", а поготово - "колективног лудила"! Са народа се мора спрати љага, са злочинаца никада!

Ко је, дакле, на реду за Хаг? То најављују добро обавештени лондонски листови (Британци су "главни извођачи радова"!): "Гардијан", рецимо, спомиње имена Миломира Стакића из Приједора, Велибора Остојића и Војислава Максимовића који су оперисали у Фочи, као и Караџића и Младића. Истичући да нико осим главног тужиоца Луиз Арбур не зна тачан списак осумњичених, "Индипендент" као могуће мете" наводи Караџића, Младића, Остојића, Жељка Рахватаовића Аркана, једног Муслимана - Рамиза Делалића, као и двојицу Хрвата - Младена Налетелића и Винка Мартиновића...

Питање је само: хоће ли се још једном потврдити старо правило да је правда спора, али достижна.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА: ЛЕТ ИЗНАД "КУКАВИЧИЈЕГ ГНЕЗДА"

Плавшићкино одбијање пута за Каносу

Скорашња иогибија ириједорској главној полицајца Симе Дрљаче и хайшење др Милана Ковачевића, обојице са сјиска осумњичених за ратни злочин - додатно је комликовала војно-политичку ситуацију у српском ентитету, али је унела и узнемиреност и у вилу на Дединју, јер акција хайшења оитужених за ратни злочин више се, изгледа, ничим не да зауставити. Наравно, најмање серијом бомбашких најада на цивилне и војне иријаднике међународне заједнице у мировној мисији у БиХ.

Степе СИКАВИЦА

Човек, ево, себе хвата у једном грдном богохуљењу, у једном великом греху. У претрчавању оном унакаженом Босном и Херцеговином, а у склапању извесног панорамског снимка који би био провучен кроз некаву војну оптику, прва слика која се јавља потписнику ових редака јесте новински портрет Мате Бобана, то јест вест о његовој природној смрти.

Као свог некадашњег челног човека, Херцег-Босна (баш тако: Херцег-Босна, јер она има најмање три живота: укину јој онај "de iure", укину јој затим и онај "такозвани", али јој увек остане онај "de facto", и то све упркос вештачком а и даље јаловом оплођавању са другим полом Федерације!), дакле Херцег-Босна га је оплакала ако не као хероја а оно као свог "врло заслужног сина", које је посмртне епитете, а биће такође с разлогом, добијао и у матици, особито у врховима њене политичке и економске моћи.

Осветли ли се, међутим, из оног другог босанско-херцеговачког угла, бошњачког напосе, Мате Бобан се јавља као инкарнација зла свакојаког, и наратор, велимо, у овом случају запада у замку не малог светогрђа - да занемари хуманистичку, углавном теистичку максиму: "О мртвима све најбоље". Штавише, светогрђе се ту не завршава, него се мисао протеже и до неизлечивости двају хрватских челника чије душе такође не могу у Рај све кад би их исповедио нико други до Свети отац Папа особно. Њихови дани су, кажу избројани, почело је и одбро-

јавање. А ми, шта ћемо ми с Овим са Дединја: није баш да је здрав као дрен али пуних је двадесет година млађи од свог загребачког сабрата, а ми смо (искуство је сведок) толико мазохистички настројени да не би било чудо ако бисмо ми указивали поверење - доживотно! Али, авај.

Из федералног ентитета можда још само понека појединост. Пре четири месе-

БИЈАНА ПЛАВШИЋ: *Како иридо- бити и задржати генерале*

ца армијски генерал Расим Делић, начелник Генералштаба Армије БиХ, издвојио је 2.500 својих најбољих ратника и извео их на парадну писту стадиона "Кошево", пред више од 40.000 Сарајлија. Алија Изетбеговић је са те светковине одаслао неке поруке на све четири стране, од којих се у овај мозаик најбоље уклапа она у којој врховни командант подсећа своје борце - да тамо где су они ратовали, свим искушењима упркос, "остале су читаве и џамије, и цркве, и синагоге"!

СВРСТАВАЊЕ ГЕНЕРАЛА

Алузија је непогрешиво погађала у циљ. Јер, да "они" Хрвати и "они" Срби нису срушили ништа друго осим Старог моста у Мостару и Ферхације у Бањалуци "изборили" би високо место у "историји бешчашћа".

Некако у то исто време бошњачки председник примио је прилично врућу плуску од америчке администрације кад се овај пожалио како је Дејтонски споразум замало па распршен у парампарчад. Рекли су му како није "фер занемаривати све оно што је добро урађено" у Босни и Херцеговини, укључујући дакако и не мале своте долара које се сливају у ову разрушену земљу.

Данас је, међутим, оцена из Вашингтона по Алију знатно повољнија, те се каже да Бошњаци испуњавају обавезе из Дејтона, да Хрвати задовољавају тек минимум, а да босански Срби држе до Дејтона колико и до лањског снега. А свако ће жњети онако како је посејао. Свима је то јасно, осим босанским Србима. Тим горе по њих.

Средином јула била је двогодишњица сребреничке трагедије. Наравно да су се

Бошњаци, цивили и војници, поклонили сенима невиних жртава једне бруталне војске и њеног суманутог војсковође. Овдашњи свет, пошто је пристао да живи у тоталном мраку, чак не зна, на жалост као да није ни вољан да сазна шта се збило у тој злосрећној Сребреници, па где онда да се помиње некаква двогодишњица. Али, једном ће ипак да пристигну рачуни, материјални и морални, чак и под условом да нам Милошевић доживотно остане на грбачи!

Извесни војни посматрачи из западних земаља на примеру повратка муслиманских избеглица у Сански Мост склонили су неким општим закључцима који не миришу на добро. Наиме, у то међуентитетско погранично место стижу прогнаници у таласима, а кантоналне и друге државне власти трпају их у све празне објекте преко сваке мере. Неименоване дипломате, на чије се експертисе позивају тамошњи медији, тврде како је то "нова муслиманска тактика" у борби за "њихову ствар", а која се укратко огледа у следећем: смештањем многих избе-

глица (појединачно и породично) на мали простор, где чак нема ни основних егзистенцијалних услова, где су и елементарне хигијенске претпоставке чист луксуз, а чиме се међу њима шири беда и распаљују фрустрације - требало би да се још више иритира светско јавно мњење и окрене против ионако прокажених и некооперативних Срба.

Ако би се тај метод показао неуспешним, онда би бошњачки стратежи, тврди се даље, повукли потез вишег реда, мада ризикант, то јест - настојали би да проблем реше оружаном борбом! Истина, међу објективним аналитичарима постоји велики степен сагласности о томе да између три босанске ("домаће") војске Армија БиХ је најспособнија, тренутно најмобилнија и најмотивисанија за борбена дејства. Тако би, дакле, бошњачка војска оружјем себи прокрчила пут у други ентитет, односно у Републику Српску, и заузела она места у којима су Муслимани пре рата чинили већинско становништво, а из којих су места етнички почишћени, и онолико територије која би омогућила Бошњацима да се заокруже и одрже као политичка и економска заједница. Независни и од Грда и од Пала, односно и од Загреба и од Београда.

КАКО СЕ ОСЛОБОДИТИ СЕНКЕ

Не може се рећи да је тај "сценарио" лишен логике. Тим пре ако се зна да је муслимански, односно бошњачки национални корпус довољно ојађен и фрустриран и без новог доливања уља на ватру, а што узравнано чине националистички екстремисти из њихових редова, жељни реванша и освете. Па ипак, док је тамо мировних снага какве су данашње, са мандатом какав има СФОР, ниједна нова ратна авантура, без обзира на то која "домаћа" војска би се упустила у њу, нема апсолутно никаквих изгледа за прођу.

Ни до тада се општа слика, па дакле у њој и војно-политичка ситуација у Републици Српској није могла другачије објективно квалификовати него као катастрофална, хаотична и очајна. А откако је председница ентитета **Биљана Плавшић** отворила фронт наспрам криминалу у "западној српској држави" и објавила му рат, криминалу чији се крајници повлаче са самог паљанског врха фактичке власти - поменута слика је онаква како је речено у општем, и још гора.

Одавно се знало да двојац **Радован Караџић** (иако у илегалу) - **Момчило Крајишник**, двојац који ведри и облачи међу Србима преко Дрине, имају уз себе "преторијанску гарду", а у ширем појасу њиховог обезбеђења да стоји тамошња полиција од неких 30.000 припадника. Зато је, осим осталог, било од необичне важности сазнање шта ће урадити Војска РС у том отвореном политичком сукобу између **Плавшићеве** и поменутог двојца, у сукобу који непрестано прети ескалацијом. Хоће ли се армија сврстати, или ће остати неу-

трална, као што је у први мах, почетком јула, и наговестио челни генерал **Перо Чолић**, упозоривши да конфликт треба да се решава онде где је, по њему, и настао, дакле у политици? Али, напослетку се генерал ипак одао да ће он и његова војска, "све док га не буду сменили, поштовати свог врховног команданта".

Мора се признати да је таква **Чолићева** одлука импоновала свима који нису изгубили компас поштења и правде. Тим више јер је **Перу Чолића** баш **Биљана Плавшић** извукла из анонимности команданта Пете козарске бригаде "спакованог" за пензију, "закитила" га генералским лишћем и посадила на место начелника Генералштаба, са којег је положаја до тада командовао неприкосновени **Ратко Младић**, чије се сенке нови челни генерал никако да ослободи.

Мало морген! - рекао би новопечени председник СРЈ. Генерал **Чолић** (по општем уверењу уцењиван или поткупљиван на Палама) чини "салто мортале" писмом што га је упутио **Биљани Плавшић** у којем "српску гвоздену леђу" оптужује да је својим одлукама угрозила безбедност српског ентитета и могућност ефикасне одбране (ни више ни мање, него - толико!). Стога јој је поставио ултиматум: да председница, односно врховни командант оружаних снага Републике Српске, сваку своју одлуку, пре него што је пусти у јавни саобраћај, има да верификује у Генералштабу!

МОЛИТИ СЕ ЗА СФОР

Свеједно да ли је **Чолић** речено писмо (углавном спец-ратовском реториком) накутио руком министра унутрашњих дела **Драгана Кијца**, чија је полиција бројно (а и по осталим параметрима борбене вредности) два пута јача од војске, односно руком **Момчила (Радована) Крајишника (Караџића)** - то је била глупа, што ће рећи и неодржива одлука. Након опште констернације у табору **Биљане Плавшић**, генерал повлачи покајнички потез ка **Плавшићевој**. Упркос томе, он је створио велику збрку у односу на могућност поузданијег одређивања стајне тачке српске прекодринске војске у сукобу који би лако могао да измакне контроли и да се претвори у велику међусрпску тучу са тешко сагледивим трагичним последицама.

Тако се генерал **Чолић** дефинитивно легитимисао као непоуздан командант и мали играч у игри у којој су улози веома велики. Напросто тешко је поверовати да би овај судар (баш због великих улога у игри, нарочито на страни **Караџић** - **Крајишник**) могао да се оконча на миран начин тако што би моћници са Пала показали нужан степен кооперативности, а што подразумева да се и главне перјанице из велике фамилије оптужених за ратне злочине, **Радован Караџић** и **Ратко Младић**, изруче Трибуналу. Јер, то би онда било равно поразу не само **Радована Караџића** и генерала **Младића**, него може бити и

самог **Слободана Милошевића**.

Зато је логичније очекивати да ће завреници са Пала, након краткотрајног затишја, подржани и "тешком артиљеријом" и "специјалним снагама" с ове стране Дрине - покушати да збришу **Плавшићеву** са политичке позорнице. У таквој претпоставци подршка војске председници (без обзира на многе слабе тачке у војним редовима) од велике је важности.

Наравно, **Биљана Плавшић** се није одрекла своје националистичке идеологије, понекад нафиловане и једва схватљивим екстремизмом, нити је она личност од које би се могла очекивати (ако је ценити по досадашњем искуству) икаква демократска опција у распетљавању компликоване босанско-херцеговачке стварности посматране у глобалу. Али, **Биљана Плавшић**, сви су изгледи, није увучена у криминал, него лично поштење и тај равни вјерно је поштовања. Она је, потом, схватила да се српски прекодрински народ (1.300.000 житеља, има ли их толико?) а под тим "губером" дакако и готово потпуно пропала војска, могу спасити од дословне пропасти само стриктним поштовањем правила из Дејтона. И још нешто.

Господар свих Срба на Балкану и осталих мањина у СРЈ два пута је писмом позивао **Биљану Плавшић** да дође у Каносу, то јест њему на поклоњење у српску престоницу. **Плавшићева** не само да је оба писма одлучно одбила, него је то учинила на елегантан начин, стављајући Господара на грдне муке: шта даље да ради. Јер, више није сигурно да би на тој равни могао профункционисати Споразум о паралелним специјалним везама (СРЈ - РС) тако што би тим "везама" нови председник "проширио" српско-црногорску федерацију и преко Дрине. Психолошку димензију овог **Милошевићевог** пораза у судару са једном дамом - занемарујемо.

Скорашња погибија приједорског главног полицајца **Симе Дрљаче** и хапшење др **Милана Ковачевића**, обојице са списка осумњичених за ратни злочин - додатно је компликовала војно-политичку ситуацију у српском ентитету, али је унела и узнемиреност и у вилу на Дедињу, јер акција хапшења оптужених за ратни злочин више се, изгледа, ничим не да зауставити. Наравно, најмање серијом бомбашких напада на цивилне и војне припаднике међународне заједнице у мировној мисији у БиХ.

У тој лудости чују се и позиви СФОР-а да иде кући. **Бил Клинтон** је пре неки дан, на свечаности приликом смене на врху Здруженог генералштаба Армије САД, изјавио да ће се мировне снаге повући из Босне средином следећег лета, када им истиче мандат. Оду ли, ко може да спречи нови ратни пожар у БиХ?! Зато, свако ко није изгубио везу са реалношћу, а ко је сачувао и нешто поштења - требало би да се моли да СФОР остане тамо бар још један мандат.

Революција и легитимитет

Судећи по интензивној, зајлушујућој телевизијској пропаганди око избора Милошевића за предсједника СРЈ паљанска олигархија ће се у коначном обрачуну са демократском опозицијом и Плавшићевом послужити Милошевићем, а по уобичајеној простој инверзији Милошевић ће се послужити њима!

Мр Душан МИЛИНКОВИЋ

Политичка и тоталитарна разјареност паљанске врхушке у паничној одбрани власти довела је народ РС на ивицу грађанског рата. "Привременим рјешењем" Уставног суда који "допушта" рад од стране Предсједника Републике суспендованих органа власти, чини се да је пређена и опасна црта. И док су "сви адути у рукама" Биљане Плавшић, у јавности се калкулише о "прагматичкој политичкој одлуци", о "политичком опортунизму", о "сврсиходности пресуде Уставног суда" и сл. У том смислу веома је индикативан континуитет тв-"тумачења Устава и закона" (Лукић, Чавошки и др). Очигледно, страх од избора новог Парламента надокнађује недостатак логике политике власти са Пала.

Узалуд су Крајишник, Буха и Каливић обилазили Бањалуку да би изнудили компромис. Биљана Плавшић је одлучно одбацила било какво договарање са "једнопартијском, криминалном и лоповском влашћу". Једино што су успјели испословати је то да је, како кажу, предсједница обећала јавно да ће поникнути оставку ако Уставни суд поништи њене одлуке (!). Политички, у датом контексту, занемарљива чињеница, само што, референцијално, сама по себи, експлиците разоткрива веома сложен психо-социолошки феномен паљанске власти.

По повратку "преговарачке групе" из Бањалуке, а охрабрени "допуштањем" Устава, на сједници Главног одбора СДС (19. 7. о.г) искључују Биљану Плавшић из СДС и покрећу опозив предсједнице Републике. Јасно је, власт са Пала изгубила је политички компас. Једна, изненадна, трауматична епизода паљанске власти, напрељена у њеном самом врху, смртно је ранила учвршћени деспотизам, деспотизам легитимизиран светошћу вјечите сутрашњице "најлађе српске државе". За само неколико дана РС је остала без закона администрације, законске полиције, чак и без рушевина иза којих би се владајућа СДС заклонила. Настала је потпуна парализа сваког друштвеног и јавног живота. Људи драстично мијењају своја понашања, наједном откривају да су преварени и да их је власт покрала. О хипокризiji паљанске власти сами су се увјерили пратећи тв-засиједање нелегитимне скупштине, кад су тзв. посланици - политичари који репрезентују одређени идеолошко-политички систем, умјесто расправе о суштински неприхватљивом у људској егзистенцији (непоштивање чов-

јевних права и слобода, криминал власти) извिकивали бесмислене таутолошке пароле (живио живот), а према онима који су посумњали у њихову истину поступили су протачки и насилнички.

Социолошки (идеолошки), РС је располовена.

"Западни", револуционарни дио "покрива" демократска опозиција и има подршку демократске опозиције у Србији и подршку међународне заједнице у смислу легитимитета одлука Биљане Плавшић и спашавања Дејтонског споразума. У том дијелу су митинзи (Бањалука, Приједор, Бијељина, Дервента) као заштита Устава и закона у борби против криминала и корупције власти.

"Источни" дио (Херцеговина) и даље је јако упориште Караџића и Крајишника, иначе непојмљивом медијском блокадом потпуно искључено из тока догађања у оном другом дијелу Републике. Оданост СДС на овим просторима темељена је, прије свега, на страну да се не изгубе ратом стечене, ситне привилегије: понеки киоск, кафић, неки пословни простор или, пак, нека "турска" пољопривредна машина, трактор, нпр. Ријеч је свакако о конзерва-

тзв. глобалне политике Слободана Милошевића (спашавање сопственог положаја и режима који му тај положај омогућује).

Београдски дијалог "присутних у одсуству" прилагођен је датог ситуацији, тј. изборним интересима.

Иако је одговорност државника Милошевићу налагала да се изјасни како о одлуци Биљане Плавшић да се стане на пут криминалу и безвлашћу, тако и о криминалној и демагошкој политици Момчила Крајишника, Милошевић је остао без државничког приступа. Потписао је Дејтонски споразум, али га није и подржао! Биљана Плавшић, како је познато, одбила је позив и да дође у Београд.

У будућем времену стратегија Пала одвијаће се у неколико праваца. У манипулацијама медија и власти и даље ће бити хашка хапшења, "договори Биљане Плавшић са међународном заједницом", "утапање у унитарну БиХ", "издаја Караџића".

Шпекулисаће се са монархизмом Биљане Плавшић, не више са монархизмом Обреновића и Карађорђевића, него, чак, и са монархизмом Луја ЦИВ. Спомињу се четници "страици" који "нису унијели свој капитал у РС а одлучују о њеној судбини", потомци четничког војводе Ђујића и ђенерал Дражиног пуковника Вучковића.

Судећи по интензивној, зајлушујућој телевизијској пропаганди око избора Милошевића за предсједника СРЈ, као и по изјавама челика СДС, а посебно по Крајишничковој честитки Милошевићу да ће "тим избором доћи бољи дани за Републику Српску" (!!!), (ТВРС Дневник), паљанска олигархија ће се у коначном обрачуну са демократском опозицијом и Плавшићевом послужити Милошевићем, а по уобичајеној простој инверзији Милошевић ће се послужити њима!

Било како било, једним смјелим државничким потезом Биљане Плавшић Република Српска се нашла лебдећи у празнини између мафиократије која се распада и демократије која тек долази и упала у ту празнину.

У празнину страха.

Питање је да ли ће Уставни суд, под императивом владавине права, омогућити миран прелаз од тоталитарне логике паљанске власти до принципа демократског легитимитета.

У противном, могао би то бити рат свих против свих.

тивној и индоктринираној средини. У свакодневном животу становништво је у цјелости лишено истине о друштвеним и политичким збивањима у Републици (и шире, у СРЈ) и гдје се и најбаналније информације коригују према потребама политике власти. Стиче се утисак, независно од револуционарних гибања у Републици, да ће још дуго СДС владати овим просторима.

Милошевићева "иницијатива", позив руководству са Пала да дођу у Београд "да се дијалогом изађе из кризе и спаси РС" у потпуности илуструје "карневалски" елемент у структури

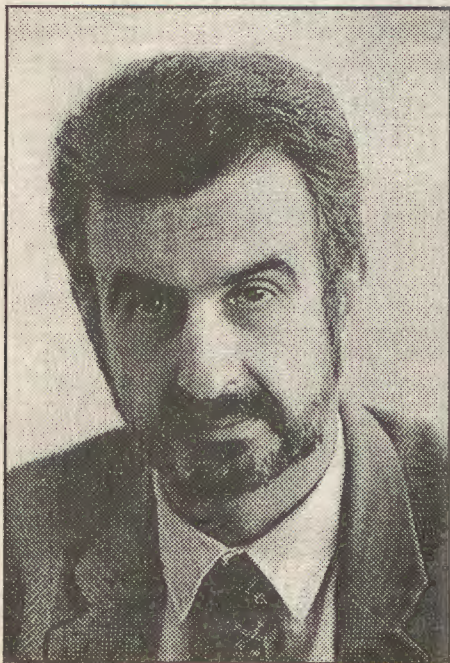
Краh интелектуалца

Јелена ЛЕНГОЛД

Тешко да у времену, када се људи око нас баве најелементарнијим преживљавањем, тема "крах интелектуалца" може да постане популарна у ширим круговима. Али, за оне који се још тиме баве (макар и кроз сопствени крах), више је него очигледно да смо се од зла које нас је снашло могли одбранити још одавно, само да метафорични српски интелектуалац није тако брзо поклекнуо пред изазовима сиромаштва, корупције, неизвесности и могућности релативно пристојног уновчавања свога знања и угледа.

У периоду који је обележио Слободан Милошевић, све је почело чуђењем извесних наивчина откуд паметни људи попут Бране Причевића и проф. Михајла Марковића у СПС-у. Ова тужна прича приводи се свом гротескном крају једном, најблаже речено, бизарном вешћу да је Небојша Човић, разочарани социјалиста, за своју нову партију придобио, између осталих, и позоришног мага Јована Ђирилова, пијанисту Ивана Тасовца, те још неколико угледних и познатих Београђана, попут Вука Бојовића, Павла Минчића, Будимира Кошутећа и, на моје највеће чуђење, писца Радослава Вава Петковића!

Шта је то ова, ко зна која по реду, минорна партија, успела да понуди поменутој господи, ако су се већ желели да се ангажују, а што нису успели да пронађу у постојећим великим партијама - остаће ми вечна мистерија. Као што ће ми остати мистерија и то да ли је могуће да Вава

Петковић не схвата да се уситњавањем партија не добија ништа, а губи много. И када је то успела нешто да уради партија која се формира пет минута пре расписивања избора? Јасно ми је и схватљиво да губитник Човић не жели да буде лево сметало у некој од већ постојећих партија, али ми није јасно да га у његовој неспособности да призна пораз прати и подржава толико паметних и талентованих људи.

У својој књизи "Извештај о куги" има Радослав Петковић једну причу насловљену "Моје игралиште за голф", о човеку који је читавог живота маштао о томе да има своје игралиште за голф. Када, напослетку, покуша да оствари свој сан, сусретне се са гомилом административних и финансијских проблема, са разним опструкцијама од стране власти. Коначно, прича се завршава тако што власник голф-игралишта пристане, кроз сарадњу са полицијом, да остварење његовог животног сна буде заправо елитно место на коме ће се прислушкивати странци. Ту је крај свих финансијских недаћа, али и крај сна. Ова прича се завршава тако што јунак, чије приходе више нико не контролише, седи на веранди и пије, лицем окренут ка зиду, док из његових леђа неки људи играју голф.

Веровала сам, некада, читајући ову причу Ваве Петковића, да он добро разуме у којој мери Апарат успева да разори сан и животно жељу сваког појединца. Данас већ сумњам у ово. Данас постоје две могућности у вези са еволуцијом овог писца: или Петковић заиста верује да Човић са Апаратом нема више никакве везе, или мисли да те везе и даље постоје, али да оне ни њему, Петковићу, неће шкодити. Помало га замишљам, писца Петковића, како, попут јунака оне своје приче, пијучка окренут ка зиду, уместо да гледа у пропаст свога сна.

Давне 1979. године познати књижевни критичар Чедомир Мирковић записао је у свом дневнику, и објавио, ову реченицу: "Када грађани крену да се удварају комунистима - редовно претерају!" Ову опаску Чедомир Мирковић је забележио на Бледу, а након што је у новинама прочитао интервју са неким познатим културним радником.

Осамнаест година касније, ја сам у новинама прочитала изјаву познатог културног радника, али сада и политичара, Чедомира Мирковића, који је рекао следеће: "Господин Слободан Милошевић је

политичар и државник од несумњивог међународног угледа, а таква његова репутација утолико је значајнија и садржи већу политичку тежину."

Апсолутно сам уверена да Чедомир Мирковић, као човек великог образовања, широке обавештености и несумњивог критичког духа, тачно зна какав је и колики тај "међународни углед" Милошевићев. Чедомир Мирковић зна, као што и ја знам, шта светске новине свакодневно пишу о Милошевићу и његовом начину владања. Па ипак, иако то зна, Чедомир Мирковић улаже свој вишедеценијски углед у једну реченицу у коју, уверена сам, ни сам не може веровати, јер је одрастао, разуман и обавештен. Зашто то ради један интелектуалац, питање је око кога би се могле низати хиљаде есеја и студија. Свестан да цена оваквог владања није баш тако мала, године 1983. записао је у свом дневнику и овакво једно предсказање:

"Постизање друштвеног успеха стрпљењем! Искључиво стрпљењем! Но, да ли је улог у овом случају баш тако незнатан како се неком може учинити?"

Данас, четрнаест година након овог питања, јасно је да је Чедомир Мирковић

имао оно стрпљење о којем је писао, стрпљење којим се постиже то што он под друштвеним успехом подразумева. Није изгубио стрпљење ни након малог излета у анархизам оног 9. марта, када је вршио важну функцију на државној телевизији. Мудро се и стрпљиво из одметништва вратио у главни ток, у коме данас спокојно сведочи о великом међународном угледу Слободана Милошевића.

А на његово питање "да ли је улог у овом случају баш тако незнатан како се неком може учинити", одговор је једноставан: улог је углед. Што је већи био углед, већи је и улог. На свакоме је да сходно томе сам процени колико је уложио у свој "друштвени успех", ако се тиме може назвати место треће виолоне у величанственом оркестру именованом Нова демократија.

Није ми, дакле, крив Слободан Милошевић. Он се такав родио. Крив ми је интелектуалац. Он је сам одлучио да буде то што је постао.

ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ: КАКО СОЦИЈАЛИСТИ ВЛАДАЈУ

Коров без потребе

"Јуче су асфалтирали стазу кроз њарк, која је била од калдрме старе можда и триста година и која је лепо изгледала, из коју зна којих разлога. Можда ће им ових дана доћи неки министар у посету, ња ће их похвалити како је општина толико богата да чак и њаркове асфалтирају"

Благница СТОЈАНОВИЋ

Градиштанска општина има око тридесет хиљада становника, а сама варош око шест хиљада.

У Великом Градишту постоји неколико фабрика, које су тренутно у великој дубиози. Једна од њих, "Мода", за коју је својевремено креирала Мирјана Марић, пред последњи рат била је у европским размерама јака, међутим сада је на ниским гранама и готово да нема никакав пласман производа.

"Пераметалац", који је производио делове за "Црвену заставу", ради као што ради и та фабрика - никако, фабрика челика такође нема посла. Једина која тавори, али ипак нешто и ради, јесте фабрика уља "Дунавка". Привреда овде, може се слободно рећи, не функционише, а око две хиљаде радника је на принудним одморима или на минималцима.

Упркос тим чињеницама, ово је врло богат крај, али захваљујући великом броју гастарбајтера, углавном у Италији и Немачкој. По неким рачуницама, више од једне четвртине градиштанске популације ради у иностранству, што је велики проблем када избори дођу. У селима, у којима углавном живе старци, то се итекако осећа.

Специфичност овог краја је да сељаци и нису сељаци у правом смислу, јер не зависе од свог рада и тога да ли ће обратити њиве и какве приходе са те њиве ће имати. Имају сигурне приходе из иностранства, а пољопривредом се баве реда ради, тек толико да им њиве не зарасту у корову.

Кад су избори, млади људи нису ту, старци су незаинтересовани за било какве промене, и СПС увек без потешкоћа односи победу. Лепо се овде живи од пара које стижу, па зашто било шта мењати.

ОПШТИНА НИ ОД ЧЕГА НЕМА КОРИСТИ

На протеклим изборима, од 25 села колико припада општини Велико Градиште, чак у осам села су избори поновљени, зато што није изашло више од 51 одсто бирача, а нису изашли зато што нису ту. Ова чињеница социјалистима је до сада остављала велики простор за изборне манипулације, будући да се нашим људима запосленим у иностранству не исплати да долазе у Србију на један дан, а тамо где живе и раде није им омогућено да гласају у конзулатима.

Иако финансијски независни, градиштански сељаци и даље гласају за СПС, па су резултати последњих избора били

катастрофални по опозицију.

На новембарским изборима, од 35 одборничких места, Коалиција "Заједно" је освојила шест мандата (3-СПО, 2-ДСС и 1-ГСС), 27 - СПС, док су два места припала ЈУЛ-у. Дакле, СПС и ЈУЛ имају апсолутну већину у Скупштини општине, па је у складу са том чињеницом и Извршни одбор једностраначки. То исто важи и за друга скупштинска тела. Тако су они постали одговорни за све што се дешава и не дешава у општини Велико Градиште.

Оно што би Градишту у некој перспективи могло да доноси значајне приходе јесте туризам, јер ту су Сребрно језеро, Дунав, Пек, све у кругу од око пет километара. Захваљујући домаћинском газдовању општинском имовином, Велико Градиште за сада нема никакве користи од својих природних богатстава. Паре згрћу приватници, а све по основу неких уговора из седамдесетих година.

По речима секретара Општинског одбора СПО, историчара **Ненада Михаиловића-Гоје**, по тим бајатим уговорима цела површина Сребрног језера дата је на коришћење појединим београдским предузећима. Тако је власник хотела и депаданса на језеру био СИЗ за одмор и рекреацију града Београда, чији је председник био чувени **Милорад Анђелић**, иначе високи функционер СПС-а. То предузеће се трансформисало у друштвено предузеће "Рекреатурс", друштвено предузеће за туристичке услуге које се пружају радницима, да би финале било пре две године, када су **Милорад Анђелић** и Управни одбор "Рекреатурса" преbacили имовину хотела "Сребрно језеро" на приватно предузеће "Римекс", чији је власник управо тај исти **Милорад Анђелић**. Он је приватизовао хотел и депаданс и око осам хектара земље поред језера, а један од деоничара "Римекса" је и генерални директор "Беобанке" **Златан Перучић**.

ПРИПРЕМАЈУ СЕ ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ

У Скупштини општине Велико Градиште постоји документ да је сва та имовина укњижена на приватно предузеће "Римекс".

"Ми смо поводом тога држали и конференцију за штампу, писали смо силне дописе и Скупштини општине и Окружном суду, тражили смо да се преиспита та својинска трансформација, али није било никакве вајде, оглушили су се о све наше захтеве", каже професор **Михаиловић**.

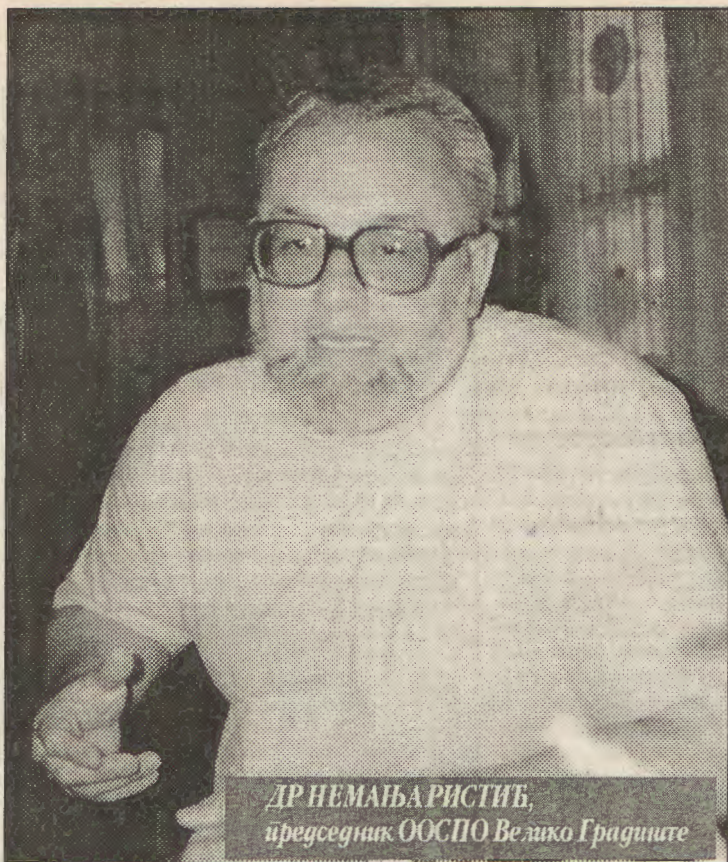
Даље, ауто-камп "Сребрно језеро" обухвата површину од око четири хектара, који је 1974. године дат на управљање Аутомото друштву Београд. Они су по том "уговору" били дужни да уплаћују 2% од годишњег прихода општини Велико Градиште и да раде на адаптацији и уређењу кампа. Ниједна ставка из уговора није испоштована и пре две године покренут је судски поступак да се уговор поништи и камп одузме од Ауто-мото друштва Београд. Суђење је трајало пуне две године и у

Шта ће опозицији пошта

Три села у којима је победила опозиција, Кусићу, Бесинама и Острву, без обзира што су на три различите стране општине, издвојена су заједно на крај општинског буџета и сваком селу је стављено на располагање по 100.000 динара. Примера ради, Кумане у коме је победио СПС, мало село удаљено пет километара од Градишта, које има само седам ђака у свим разредама основне школе, добило је новосаграђену школу (отворену у присуству саме министарке здравља у Влади Републике Србије), иако је и стара била сасвим пристojна, а општинским буџетом добило је и дупло више од села у којима је опозиција победила.

Изборима за месне заједнице, опозиција је побољшала утисак, па су у селима у којима СПС има одборнике, добили месне заједнице. У Тополовнику (у коме је чувени напуштени млин коме се не знају власници, иако се власници знају и то је породица Величковић из Кисилјева, из Дневника др Мире Марковић) који је велико село и даје два одборника, за месну заједницу победили су припадници коалиције "Заједно", што се десило и многим другим градиштанским МЗ.

Драган Милић, локални вођа социјалиста, због овог изборног краха сада прави планове да пошту из Тополовника измести у Кумане, казни оне који су гласали за опозицију и тако покаже ко је главни и ко све може. Наравно, за сада му то не иде тако лако.

ДР НЕМАЏА РИСТИЋ,
председник ООСПО Велико Градиште

ПРОФ. НЕНАД МИХАИЛОВИЋ ГОЈА,
секретар ООСПО Велико Градиште

јулу прошле године стигло је судско решење да је ауто-камп сада власништво предузећа "Језеро-турс", предузећа које је основала Скупштина општине и које је правни следбеник бившег туристичког савеза.

И шта се онда десило: општински правобранилац господин **Јован Живковић** одбија да судску пресуду прогласи извршном и да уведе у посед "Језеро-турс". То је трајало око седам месеци, док директор тог предузећа **Јован Савић** сам није ушао у посед овог објекта. Како је ушао у посед, истог тренутка је стигла полиција и истерали су га одатле.

Процес је враћен на почетак, јер се у међувремену Ауто-мото друштво Београд жалило на пресуду и на то што је **Савић** насилно упао на посед, тако да се овом спору не назире крај. На простору ауто-кампа појавили су се четвртасти момци са хеклерима, стигли из Београда, који прете људима и малтретирају госте кампа, очигледно са наметом да их отерају. Кома је у интересу да камп не ради, још није јасно, али врло брзо и та загонетка ће бити решена.

За двадесет година, колико кампом управља Ауто-мото друштво Београд, Велико Градиште од тога није добило ни динара, а приходи су били велики, јер камп у шпицу сезоне прима и по три хиљаде туриста.

На све ово општинска власт ћути. Ћуте, али и даље раде.

Тренд који гурају из све снаге је продаја свега што се може продати, мада продају и оно што никоме нормалном не би падало на памет. Као да осећају да више никада неће бити у позицији да владају, па настоје да иза себе не оставе ништа.

"Испарцелисали су и продали зелену

површину, која се налази у Новом насељу, и која је једина зелена површина у кругу од два километра", каже председник СПО-а за Велико Градиште **др Немања Ристић**. "Предвиђају да ту граде нови пословни центар, иако је већ саграђен један на улазу у Градиште, са осамдесет локала, који звржи празан и у којем раде само три локала.

Ни то им није довољно, па су одлучили да продају и најатрактивније локације поред Дунава, вероватно предузећу "Виг", које добија све што општинска власт дели", каже **Ристић**.

Велико Градиште је једна од ретких општина у којој је око 30-40 одсто неасфалтираних улица, у којима је блато до колена, али зато се у овој вароши асфалтирају парковске површине.

"Јуче су асфалтирали стазу кроз парк, која је била од калдрме старе можда и триста година и која је лепо изгледала, из ко зна којих разлога. Можда ће им ових дана доћи неки министар у посету, па ће их похвалити, како је општина толико богата да чак и паркове асфалтирају", каже професор **Ненад Михаиловић**.

ДОЂИ, ВУЧЕ

Кад су представници Српског покрета обнове и других опозиционих партија које делују у овом градићу, потегли питање око продаје плацева, одговор председника општине је био: "Јесте да није баш све по закону, али хајде да то изгласамо, па ћемо онда то што изгласамо да ускладимо са законом".

Убедљивом већином изгласали су да се општинска имовина распродаје и сада се очекује јавна лицитација.

Зграда старог биоскопа такође је продата на јавној лицитацији, иако до краја нису рашчишћени власнички односи. Почетна цена на лицитацији била је 150.000 динара, а продата је за 157.000, па је очигледно на који начин је лицитација спроведена. Објекат је купио већ поменути "Виг", чији је власник **Владан Димић**, познат по томе што је био у Мексику заједно са министром просвете **Младеновићем** и са директором градиштанске гимназије **Радованом Живковићем**, коме је био спонзор за ово путово путовање. Треба напоменути и то да је **Живковић** председник Општинског одбора СПС-а и директор једине школе у Браничевском округу која је штрајковала. Одмах после штрајка уследила је и награда - пут у Мексико.

Председник СПС-а **Живковић** изгубио је на изборима за одборника, али то није важно јер је он човек који без обзира на изборне резултате увек добија. У прилог томе иде и чињеница да је он пуне 34 године директор, и само директор, гимназије у Великом Градишту.

Можда зато што су још увек у опозицији, политичке странке у Великом Градишту врло лепо сарађују и Коалиција "Заједно" овде функционише беспрекорно. Ипак СПО је најјача опозициона странка и то у Градишту нико не оспорава, мада представнике ове странке, доктора **Немања Ристића** и професора **Ненада Михаиловића**, коалициони партнери задиркују што председник странке **Вук Драшковић** за пуних седам година није ниједанпут посетио овај град на Дунаву.

МИЛОШ ФИЛИПОВИЋ

Чачак није Пожаревац

"У наш град не смеју доћи Милошевићеви инспектори који затварају медије у неким градовима. Уосталом, нека пробају, проћи ће као и њихов председник 1992 године", коментарише укидање локалних електронских медија директор "Чачанског гласа"

Сандра ПЕТРУШИЋ

Како функционише градска власт с обзиром да се коалиција "Заједно" званично распала на најнижем нивоу?

У Чачку - морам са задовољством да кажем, од почетка па до дана данашњег локална власт савршено функционише. Постоји прецизна подела надлежности коалиционих партнера и нико се никоме не меша у посао. С тим у вези, апсолутно не водимо "високу" политику већ се трудимо да будемо сервис грађана у решавању њихових животних проблема.

Уколико се уочи предстојећих избора не постигне споразум о заједничком наступу на њима и остане на снази одлука да свако иде посебно (наравно, уколико демократске партије уопште изађу на изборе), мислите ли да ће се то одразити на број бирача?

Прошлогодишњи савезни избори су показали да је коалиција "Заједно" добила мање гласова од броја гласова који су СПО (ДЕ-ПОС), ДС, ДСС, добили на републичким изборима 1993 године. Сматрам да је приоритетно питање изборних услова, односно да је нормалним условима за изборно надметање загарантована победа демократске опозиције без обзира да ли се иде појединачно или у коалицији. Зато сам да се у будућим коалицијама мора-

ју поштовати сви потписани споразуми без изузетка. Сматрам да је овакав исход односа у коалицији "Заједно" последица непоштовања споразума од стране ДС и ГСС, без обзира на тврдње лидера ДС о постојању два морала - личног и политичког - при чему политички морал не обавезује. Лично сматрам да и политичко понашање потпада под морално вредновање. Зато се данас, као одговоран човек, залажем и за поштовање политичког морала.

У току је маратонска седница Републичке скупштине која за циљ има усвајање новог Закона о локалној самоуправи? Како би се тај Закон одразио на Чачак?

То је надрт закона о додатној централизацији којој се ми из СПО супротстављамо. Усвајање овог закона лоше би се одразило чак и на Чачак, мада сматрам да би у Чачку социјалисти опет изгубили јер су овде у нокадауну - али тиме не би били срећни јер би и за личну карту ишли у Београд, а то су велики трошкови. Нема спора, драг ми је Чачак али ми је Србија и општа победа над комунистима дража.

БЕЗ РЕВАНШИЗМА

По преузимању власти дошли сте на место директора "Чачанског гласа". Претпостављамо да ситуација коју сте затекли није била "ружичаста". Са чим сте се конкретно суочили?

Ситуација је била више него катастрофална. Дуг по завршном рачуну за 1996. годину остао је огроман. Наследио сам два велика кредита са огромним каматама и велики број задолжених. Редакција није имала компјутере, радио није имао ни један компјутер. Да би почели нормално да комуницирамо са светом, донео сам од куће мој факс који и данас користи наша информативна кућа. У самом старту проблеми су се проширили због увођења отворености у уређивачку политику листа и радија и транспарентности у раду - финансирање је отказала СО Ивањица и Горњи Милановац. За разлику од већине информативних кућа у Србији, на буџету смо само 25% - остало зарађујемо сами. Али по природи сам оптимиста - сматрам да нема неосвојивих тврђава - само има лоших освајача.

Бивша власт је на свим нивоима оптужила нову за реваншизам. Колико сте људи отпустили и које сте промене унели?

Ни један члан колектива није добио отказ. Бивша уредница радио Чачка, госпођа Весна Мандић, је као послушник СПС-а самоиницијативно прешла у Радио С (СПС) који ових дана почиње са радом, а бивши директор је ваљда као награду за "успешан" двогодишњи рад на челу ове куће (оставио је огроман дуг, узео двособан стан у строгом центру Чачка...) аван-

зовао и сада је директор медицинске школе.

Управни одбор Чачанског гласа и СО су на основу конкурса изабрали нове главне уреднике по принципу стручности и компетентности и то: госпођу Јелену Петровић ("Чачански глас") и господина Предрага Марковића (Радио Чачак) за које сасвим одговорно тврдим да су веома афирмисани новинари, прави професионалци које би пожелеле и многе европске информативне куће.

Ценим Ваш став да се људи не остављају без посла, а да ли ипак не сматрате да је опасно радити у једној тако осетљивој области као што је информисање са сарадницима који су били лојални бившој власти? Зар не налетите на "мине"?

Опасно јесте али уз једну тактичку и вешту сарадњу са њима је могућ *modus vivendi*. То су обични људи које тиште проблеми преживљавања. Наравно, увек има изузетака и неколико новинара је морало да буде уклоњено са рубрика које су до сада радили због свог изразитог послушничког става према СПС. Али, нико од њих није остао бес посла већ су само пребачени на културне, спортске или неке друге рубрике у којима страначка припадност игра мању улогу. Већина осталих је била политички неекспонирана и са њима је могућа кокретна сарадња.

СОЦИЈАЛИСТИ У ПАНИЦИ

Које сте новине унели у програмску концепцију и како су оне прихваћене од Ваших суграђана?

Отворили смо и лист и радио, у правом смислу речи, за различита политичка мишљења (Радио Чачак се сада зове Радио Чачак - отворени радио). Показало се да смо у праву. Лист је за шест месеци повећао тираж 100% и сада излази у 5.000 примерака; лист презентујемо и на Интернету, где нас чита 2.500 читалаца у свету. По начину презентације на Интернету, уз заоста моћне фирме из целе Југославије (Пупин, БК - Телеком, ЈУТА, ФоНет, Бета...) "Чачански глас" је на шестом месту, чиме са ја поносим. Уведено је низ нових рубрика, уведена је продаја преко колпортера...

Ради Чачак се сада слуша на широј територији Западне Србије (бележимо свакодневно укључивање слушалаца из Јагодине, Ваљева, Прибоја, Пријепоља, Сјенице...) на сваких сат времена (од 7-24 часа) имамо вести Бете и ФоНета. Осим тога, преносимо Глас Америке, Дојче Веле, БиБиСи, Б 92. Имамо и неколико врло популарних емисија које се веома слушају. Задржали смо и емитовање "Новости дана".

Која је идеја стварања "С-радија" и да ли он може да изазове штетне последице по нову власт и по нови начин информисања?

Видевши да су изгубили контролу над локалним медијима социјалисти су у паници почели да формирају тзв. С Радио. Али народу је доста лагања, сасвим је довољна једна фабрика лажи - РТС. Сматрам да никакве последице на нову општинску власт тај безначајни радио неће оставити.

У моди је укидање електронских медија. Плашите ли се да би и Глас могао да буде укинут?

Чачак није Пожаревац. У наш град не смеју доћи Милошевићеви инспектори који затварају медије у неким градовима. Уосталом, нека пробају, проћи ће као и њихов председник 1992 године.

Филиповић:
"Ни један члан колектива није добио отказ"...

АВАНСНА ПРОДАЈА СТРУЈЕ ЈОШ ЈЕДНА ПРЕВАРА ПОТРОШАЧА

Није уштеда него кредитирање ЕПС-а

Да је ЕПС имао намеру да његовине домаћинствима морао је да препусти домаћинствима да одлуче које количине ће купити у вишој а које у нижој тарифи

Др Милан ЂУРИЋ

Пошто Електропривреда Србије није остварила планирана три повећања цена струје и то од 1. априла 9,7%, 1. јуна 10% и 1. августа 10%, јер Влада Србије није дала сагласност на Одлуку Управног одбора ЕПС-а, определила се за авансну продају струје од 300 милиона KWh, како би остварила приход од 100 милиона динара за ремонте постројења и набавку резервних делова и опреме. Авансна продаја струје, која је обављена од 1. до 15. јула, није остварила планиране приходе, па је ЕПС одлучио, наводно на захтев потрошача, да настави са авансном продајом струје у времену од 1. до 15. августа. Узроци неиспуњења плана продаје струје су ниске плате радника и службеника и веома ниске пензије које данас са закашњењем примају пензионери и лоше искуство домаћинстава са авансном куповином струје у прошлој години.

Авансна продаја струје нуди домаћинствима да купе будућу потрошњу струје у зимском периоду од најмање 600 KWh до највише 9.000 KWh, са учешћем 40% потрошње у већој тарифи и 60% потрошње у мањој тарифи. Стимулација за авансну потрошњу јесте повећање обима потрошње од 11% и да на авансну количину струје неће бити применено евентуално повећање цена до кога би евентуално дошло у току зимског периода. Да не би било дилеме, треба истаћи да се од 1. октобра, према члану 10 Тарифног система за продају електричне енергије, примењује зимска тарифа, чије цене су за 50% веће од цена у летњој тарифи и то се не сматра повећањем цена, нити је потребна сагласност Владе Србије. Ако Управни одбор ЕПС-а не одлучи друкчије произлази да ће се на авансну потрошњу применити само разлика у цени од 50% за колико су цене у зимском периоду веће од цена у летњем периоду. Остаје дакле само стимулација од 11% у количинама струје, а нека домаћинства одлуче да ли им се исплати ићи у куповину авансне потрошње струје. Питање које се поставља пред домаћинства која се определиле за авансну куповину струје јесте који је то оптималан обим авансне куповине струје, како не би купили већи обим који не могу потрошити у периоду октобар - март, па им

се уплашени новац пребацује за потрошњу струје у летњем периоду који почиње 1. априла.

Одговор на ово питање може се дати ако се на бази карактеристика потрошње струје домаћинства сврстају у три групе и то:

- Прву групу сачињавају домаћинства која електричну енергију користе само за употребу кућних електроапарата, осветлење и радио и тв пријемнике и стан греју путем мреже топлана, или користе угаљ, дрва или плин.

- У другу групу долазе домаћинства која електричну енергију користе за употребу кућних електроапарата, осветлење и радио и тв пријемнике и за грејање стана више путем термоакумулационих пећи.

- У трећу групу спадају домаћинства која користе струју за употребу кућних електроапарата, осветлење и радио и тв пријемнике и за грејање стана путем електричног етажног система.

Да би домаћинства могла да се одлуче коју количину авансне потрошње струје да плате помоћи ће им табела са прорачунатим подацима за просечну месечну и шестомесечну потрошњу у зимском периоду, као и обим енергије увећан за 11% стимулације.

авансна куповина струје требала би се кретати између 600 KWh и 3.600 KWh. Друга група домаћинстава, која греје станове ТА пећима може авансирати куповину енергије само до 3.600 KWh, јер преко те количине платиће вишак енергије у већој тарифи, коју не може потрошити, јер ТА пећи пуни само за време примене мање тарифе, па ће им се вишак плаћених средстава вратити кроз обрачун потрошње струје у априлу и мају идуће године. Трећа група домаћинстава која стан греје електричним етажним грејањем и троши месечно између 3.000 KWh и 5.000 KWh може авансирати максимално дозвољених 9.000 KWh, јер им структура односа између ВТ и МТ потрошње струје одговара.

Из напред изложеног може се закључити да понуђена авансна продаја струје сем 11% стимулације у повећању права на обим потрошње не нуди никакве друге повољности. Међутим, уколико домаћинства не одаберу реалан обим авансне куповине струје могу дати већа средства која ће бескалатно ЕПС искористити.

Да је ЕПС имао намеру да помогне домаћинствима да кроз авансну продају струје смање трошкове струје у зимском периоду и плаћају мање износе рачуна за струју, што се и очекивало од авансне продаје, морао је да препусти домаћинствима да одлуче које количине у оквиру максималних 9.000 KWh ће купити у ВТ и МТ тарифи по утврђеним просечним ценама по KWh заједно са ценом за ангажовану снагу.

Домаћинства с правом постављају питање руководству ЕПС-а кад ће се плаћање струје вршити по посебном рачуну одвојеном од рачуна за тв-таксу, допринос за јамске руднике и железницу, што их иначе обавезују и прописи о узансама. Домаћинства такође интересује када ће ЕПС изаћи са предлогом новог тарифног система за продају електричне енергије, који припрема више од две године и намерно отеже избегавајући да спроведе закључке које је донео Савет за рационално газдовање енергијом. Хоће ли

Укупно KWh	Просечна месечна потрошња		Укупно KWh	Потрошња за шест месеци		Право на укупну потрошњу KWh
	ВТ KWh	МТ KWh		ВТ KWh	МТ KWh	
100	40	60	600	240	360	660
200	80	120	1.200	480	720	1.332
300	120	180	1.800	720	1.080	1.998
400	160	240	2.400	960	1.440	2.664
500	200	300	3.000	1.200	1.800	3.330
600	240	360	3.600	1.440	2.160	3.996
700	280	420	4.200	1.680	2.520	4.662
800	320	480	4.800	1.920	2.880	5.328
1.000	400	600	6.000	2.400	3.600	6.660
1.500	600	900	9.000	3.600	5.400	9.990

Прва група домаћинстава може закупити обим енергије који одговара просечној потрошњи у зимском периоду претходних година помноженој са 6 месеци. Пошто се код ових домаћинстава обим просечне месечне потрошње креће између 100 KWh и 600 KWh,

Влада Србије најзад схватити да је њена дужност да заштити домаћинства од самовоље и монополског понашања ЕПС-а.

ФИНАНСИРАЊЕ ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА, КАКО ТО РАДЕ НА ЗАПАДУ (1)

Поводом усвајања Закона о финансирању странака, "Српска реч" ће се у следећих неколико бројева позабавити феноменом услова, и пре свих финансијских, у којима данас делују савремене политичке странке на Западу. У првом наставку бавићемо се италијанском и шпанском политичком сценом.

Соња ОПАЛИЋ

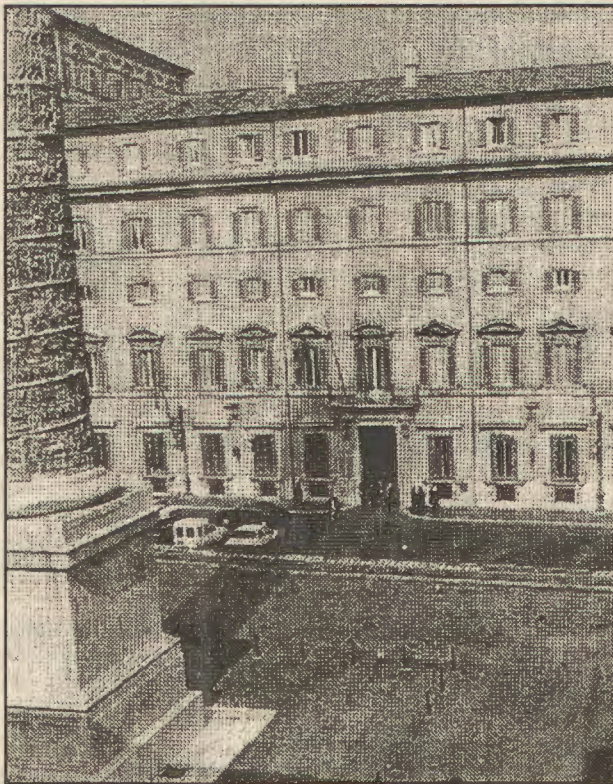
ИТАЛИЈА: Парламент као страначки финансијер

Још је Свети Августин говорио да "свако мноштво које тежи истом мора своје вођење поверити неком (вођи, странци, краљивици, влади, скупштини). Наши суседи Италијани после лошег историјског искуства са фашизмом и Мусолинијем своје националне и друге интересе дали су на "чување" Демокришћанима. Демокришћанска странка је већ деценијама најбогатија странка у Италији. Владајући већ више од 40 година, упркос повременим изборним успесима комуниста и социјалиста, ова странка је успела да опстане на власти захваљујући пре свега финансијској моћи њених чланова, симпатизера и помагача и напосредом организовањем парламента као страначког финансијера.

Сазнањем о све већем броју корупционашких афера у првих 20 година после Другог светског рата мудрим демокришћанским главама пала је на памет идеја о финансирању партија и странака преко парламента а не другим тајним и скривеним каналима. Демокришћански првак Фламинио Пиколи разрадио је почетком 70-их година ту идеју до танчина. Тако би, према првом члану Пиколијевог законског предлога, италијански Парламент за организовање кампање за избор посланика оба скупштинска дома обезбедио суму од 55 милијарди лира. Од тога би се 20% поделило партијама на једнаке делове. Остатак од 80% поделио би се према броју

места која свака партија добија. За редован рад посланика, односно парламентарних група, парламент би на почетку сваке године одвојио 35 милијарди лира. И овде би се 20% поделило партијама на једнаке делове, а 80% према броју посланика. Поштено, на први поглед. Али у јавности су мишљења о оваквом предлогу подељена. Много ће времена протећи да се питање финансирања партија и странака артикулише у текућој политичкој пракси и Парламент постане главни и једини финансијер странака. У међувремену италијанску политичку сцену потресаће велике корупционашке афере ("Петролејска афера" и др). Важи правило да тамо где се врти новац, и то огроман новац, крију се (обелодањују или не обелодањују) афере о корупцији, миту, уцењивању, злоупотребама и махинацијама. Тек доласком на власт нове странке откривају се имена јавних функционера који су учествовали у корупционашким аферама. Тако се у Италији 1982. године на оптуженичкој клупи нашло 20 начелника и 11 општинских одборника који припадају Демокришћанској странци, 12 начелника, 11 одборника и један председник

ЗГРАДА ИТАЛИЈАНСКОГ ПАРЛАМЕНТА

ПОСЛЕ КРАХА

Кад нека италијанска странка доживи финансијски крах, могући су различити епизоде:

- укида се
- ставља се на продају њена имовина или се дају некретности у залог да би се вратили дугови
- продаје се седиште странке (или се простор да у закуп, најчешће некој банци тражи се зајам или кредит од банке (да би странка добила кредит од банке мора да заложити палате и куће које она држи)
- ставља на увид улазак и излазак новца из своје странке

покрајине из редова комунистичке партије; 5 начелника, 6 одборника и један председник покрајине који представљају социјалистичку странку, затим 4 социјал-демократе, по један представник републиканске и јужнотиролске народне странке и 3 "независна". Тада су страдали и јавни функционери на веома високом положајима: бивши председник области Лигурије, као и заменик градоначелника Торина.

"СВЕ" СЕ ПУБЛИКУЈЕ

У ред и хаос политичког живота једне земље (посебно у несигурним политичким приликама) веома се лако и брзо и без скрупула укључују такозвани новокомпоновани бизнисмени и јавне личности сумњиве провенијенције у правом журишу за освајање власти, а заправо су непосредни протагонисти корупције. "Они настоје да ојачају приказујући се као оличење модерних друштвених схватања, али се на крају показује да су то тек разнородни преваранти. Напокон, то се све претвара у криминал", речи су једног познатог италијанског коментатора политичких превирања у земљи. Наравно, аналитичари ових феномена најчешће анализирају моделе живота странке којој не припадају. Они не анализирају финансијски систем своје странке, тачније не баве се питањем којем моделу припадају корупционаши из њихових странака. Велики утицај и притисак на странке врше неформалне групе, посебно на њихово финансирање. То су лобијери банкара, технократа, истражних судија (који самовољно наређују хапшење политичара, новинарски лоби, тзв. "странка инфор-

КРИМИНАЛ

Ако нема података за деведесете године, подаци из осамдесетих пуни су криминалних радњи. Године 1984. више од 260 функционера покрајинских, регионалних или општинских влада (демокришћани, социјалисти и комунисти) морало је за разна недела одговарати пред судом. Прекршаји су били разноврсни: од повезивања са мафијом до корупције, мита, уцена или учествовања у дивљој изградњи.

матора", масонска ложа итд.). Очигледно је једно, да је политички живот у Италији 80-их и 90-их година био све скупљи. Објављени финансијски биланси на партијским конгресима и у дневним листовима (плаћеним огласима) показују да политичке партије слично неким привредним предузећима послују са губицима. Најчешће почетком године водеће италијанске политичке снаге (демохришћани, комунисти, социјалисти) своје финансијске билансе у протеклих 364 дана минуле године и све то као плаћене огласе публикују у новинама. Када се анализирају те многобројне цифре и колоне о приходима и расходима, о редовним и ванредним трошковима и дотацијама, о кредитима и каматама, видеће се нпр. да је 9 партија заступљених у Парламенту остварило приходе од 222 милијарде и 458 милиона лира, али и да су имале трошкове 225 милијарди 584 милиона лира. Остало је непокривено више од 13 милијарди лира. Мање партије и странке (републиканци, социјалдемократи, либерали, неофашисти, радикали и др.) у финансијском погледу већ годинама нису у стању да држе корак са великом тројком - демокришћанима, комунистима и социјалистима. Пред изборе све партије и странке добијају посебне дотације од државе, али ипак

ГУБИЦИ

Највеће губитке осамдесетих година имали су италијански комунисти, око 30 милијарди лира, затим социјалисти - 20, демокришћани 18,5, социјалдемократи 9, и либерали око 5 милијарди лира.

Државни допринос осамдесетих година чини трећину прихода италијанских странака. Остали приходи долазе од уписнине, чланарине, добровољних прилога и поклона о чему не постоји поуздана евиденција.

не у успевају да покрију трошкове предизборне кампање. Тако многи послови остају ненаплаћени. И то опет поставља морално питање, како јавно финансирати политичке организације, партије и странке. У Италији, у последње време, у зависности ко је колико добио на изборима, држава односно парламент додељују свакој партији заступљеној у представничком дому, управо сразмерно величини тог представништва, годишњу дотацију. Тако су демокришћани добили 44%, социјалисти 30% а италијанска комунистичка партија 22%. Остали, наравно, много мање.

НАЈЉУБОМОРНИЈЕ ЧУВАНА ТАЈНА

Када се све сабере е и одузме, политичке странке морају да се сналазе и да траже разне изворе финансирања и додатних прихода. Тако комунисти организују фестивале свог партијског листа "Унита" који поред значајне политичке маркетиншке функције даје и добар економски ефекат. Све странке и даље користе традиционални облик прикупљања прилога од бољестојећих чланова

РЕДОВНО ПРОЧИШЋАВАЊЕ ПУТЕМ АФЕРА

странке, од симпатизера, донатора, спонзора, помагача и добротвора.

У прилог "морализације" друштва и залагању за јавност рада и против свих врста лицитација и међупартијских погађања приликом именовања личности на руководећа места у државним и привредним трустовима, банкама, осигурању, на државној телевизији и другим местима италијански радикали су отишли корак даље: захтевају да све политичке странке објављују потпуне билансе свог финансијског пословања, а не само приходе и расходе. Странке су дужне, по радикалима, да покажу и каквом имовином располажу, непокретном и покретном, да ли имају акција у финансијским и комерцијалним предузећима и друштвима, коликим банкарским кредитима располажу итд.

Страначки приходи од уписнине и чланарине у Италији износи једну петину од укупне суме прихода. Гро данашњег новца којим располаже странка је из непознатих извора (то је и даље погодно тле за појаву корупције, мита, тајних договора, уговора и компромиса). Финансирање странка је једна од најљубоморније чуваних тајни у Италији. Италијанске политичаре она доводи веома често (нарочито после политичког пада) у неугодне ситуације, у скандале, истраге и суочавање са правом истином.

СПОНЗОРИ, ДОБРОТВОРИ, МЕЦЕНЕ...

У корупционашким обрачунима и скандалима који су потресали италијанску политичку сцену најгротескније су пролазили такозване племените мецене, добротвори и спонзори. Зарад својих личних промоција или промоција својих финансијских кланова и политичких група они странкама дарују милионске новчане прилоге. Заправо, они спроводе жеље и планове одређених финансијски јаких кругова - индустријалаца и банкара да дођу на власт (најчешће да ту власт поврате). Кад се то не деси мецене се дискредитују у јавности а појединцима се скидају и главе и дуго година по судовима и тужилаштвима утврђује њихова одговорност. У крајњој инстанци крешу се наднице радника Фијата или Бенетона. Обезвређени радници Фијата или Бенетона са знатижељом и слашћу читају дневне новине или гледају тв на којој се обелодањују афере њихових директора. Каква мизерна утеха!

Али, после изгласавања закона у скупштини, држава је почела да издава годишње више од 32 милијарде лира за странке. Упркос помоћи државе, и даље су видљиве и мање видљиве корупционашке афере. Ево шта каже дугогодишњи председник италијанског Сената **Чезаре Мерзагора** поводом "Петролејске афере": "Ова петролејска афера натераће најзад политички свет на дубоку самокритику и на генерално чишћење да би се поново успоставило демократски живот какав је био у годинама непосредно после другог светског рата у Италији, а то значи, савршено чист". После оваквих афера које су уздрмале целу Италију, повећао се број присталица "јавног финансирања и отворених биланса". Они који се баве финансијским проблемима странке су данас сасвим нови људи, веома образовани, "који имају челичне живце, маркетиншку мудрост и најмање диплому - докторат економског факултета" (Cottiere dela Setta).

САМО ДО ИЗБОРА

Са шаком долара (лира) ниједна савремена италијанска странка данас нема шансе у политичком животу земље. Стога, осим помоћи коју добија од државе и велике и мале политичке странке морају да сарађују са махом анонимним банкарским капиталом и појединцима који држе кључеве каса у својим приватним сефовима или у сефовима својих великих компанија и корпорација у земљи и иностранству. У италијанским странкама је неписано правило да се извор капитала који финансира њих јавно не помиње, али да се унутар водећих кругова у странци савршено зна ко је отац новца који се врти у странци и око ње. У походу освајања власти новац у Италији, као што се види, има најважнију и најкардиналнију улогу. Али ланцима би требало превише времена да уђу у финансијску пирамиду водећих италијанских странака, а још више времена да из тог финансијског лавиринта изађу. "Река увек има извор", рече су италијанског комунисте **Пјетра Ненија** који нам на метафоричан начин открива невидљиве финансијере странака. Као што се види, новцем се може купити политичка моћ, посланичко место, политичка функција, али не и политички ауторитет. Чим прођу избори, бирачи се већ колико сутра окрећу својој свакодневици, не бавећи се питањима ко стварно финансира политичке стран-

ке. То је увек и заувек остављено, не само у Италији феноменима данашњице - савременим политичарима.

То би укратко била глобална финансијска разгледница из земље шпагета и канцоне. Обичан Италијан који воли да троши, данас скептично гледа на могућност потпуног отварања страначких благајни, јер, напokon, у својим домишљањима он може да постави које неугодно питање владајућим људима у земљи. На пример, ко финансира Ватикан?

ШПАНИЈА: Више дугова него гласова

У земљи тореадора и фламенка демократија се поново родила тек после смрти диктатора Франциска Франка. У 39-милионској земљи испод Пиринеја политичке партије и странке као и на Апенинском полуострву приказују се као стубови демократије. Али већ на почетку треба открити један шпански парадокс: упркос развијеном парламентарном животу обични Шпанци традиционално не воле политику. Од укупног броја становника, само око пола милиона људи поседује чланску карту неке политичке партије. Чак 87% пунолетних Шпанаца никад није учествовало у активностима политичких партија и странака, а њих 75% никада није било на неком политичком скупу или прослави.

ИГРА ОТВОРЕНИХ КАРАТА

Али баш захваљујући младој шпанској демократији ова земља је постала веома зрела и стабилна држава са јаком националном валутом. У анализи политичког бића Шпаније као и у Италији најтеже је продрети у финансијску пирамиду парламентарних странака. Генерално, данас политичке партије у Шпанији примају од државе велика средства али упркос томе стално су задужене и налазе се у мучној финансијској ситуацији. После четрнаест година владавине Гонзалесових социјалиста, данас у Шпанији влада Народна партија премијера Хосе Марије Аснара. Дуго је у Шпанији владала харизма Фелипе Гонзалеса, генералног секретара ПСОЕ (шпански социјалисти). Социјалиста Гонзалес је за једну деценију подигао шпански стандард до границе снова (10.000 долара по

ИНОВАЦИЈЕ И У ФИНАНСИЈАМА: Хосе Марија Аснар

жителју). Бивши порески инспектор и лидер Народне партије, коме недостаје Гонзалесова харизма, већ је показао да има политички инстинкт. Чим је дошао на власт да би стекао поверење страних и домаћих инвеститора, бизнисмена и синдиката заложиио се за игру отворених карата када је реч о финансирању политичког живота Шпаније. Док се Аснар пео ка политичком трону учестало је говорио о појавама политичке корупције за време владавине социјалиста, а данас нови шпански лидер инсистира на контроли буџета политичких снага. Упркос контроли, с времена на време новинари откривају финансијске афере и корупције. Кад нема великих афера новинари се баве финансијама политичких партија и странака. Према последњим подацима водеће политичке партије у Шпанији заједно су нагомилале 232 милијарде дуга иако је држава до данас по разним основама уплатила у њихове кесе око 2.500 милијарди лира (у просеку 100 милијарди годишње).

Савремени шпански аналитичари, најчешће новинарска пискарала, дошли су до чињенице да су се водеће политичке партије са систематичношћу и слашћу посветиле корупцији, једино равној оној у Италији. На-

равно да политичари мисле другачије, па се често спорови и неспоразуми са новинарима морају решавати на суду. Најчешће се откривају махинације великих зверки док оне мање афере у 17 шпанских региона остају мање више далеко од шире јавности. Да би функционисали локална и регионална самоуправа и рад парламента држава је приморана да одваја огромне новчане фондове (буџетска средства). Партије добијају фондове на основу гласова прикупљених на изборима уз могућност да добију и аконтације (до 30% од припадајућег износа). Други основни пропис, онај из 1987. године прописује структурално финансирање које се додељује сваке године парламентарним групама на основу њихове јачине. Све у свему, финансирање политичких странака у Шпанији може се као и у Италији поделити на два периода. Први, када су партије и странке живеље у дивљем режиму: црпле су новац од предузећа, грађевинских предузетника, богатих чланова странке, новокомпонованих шпанских бизнисмена и од свих оних који су имали потребе за услугама локалних моћника. Други, када је држава одвајала велика средства за финансирање парламентарног живота. Упркос томе данашње политичке странке у Шпанији имају више дугова него гласова. Тако испада да ничему нису послужили закони о финансирању партија и странака донесени половином осамдесетих година у време највеће владавине социјалиста. Данас социјалисти нису на власти. влада Народна странка (десница) Хосе Марије Аснара који избегава да од своје странке направи клан фамилија и каудиља (вође). Он зна да су то радили социјалисти, чак четрнаест година и његово залагање да ради супротно, млада шпанска парламентарна монархија, на чијем је челу краљ Хуан Карлос Бурбонски, прихватила је са симпатијама. Баш захваљујући премијеру Аснару остварена је контрола буџета политичких снага. Та контрола поверена је шпанском суду за рачуноводство, само што се његове судије, за разлику од Италије, бирају по основу партијских именована. Тако је председник суда у време афере Филеса, на пример, био социјалиста Адолфо Каретеро Перес. И, природно, све постаје теже када контролор и контролисани коинцидирају. Испада да тако и влада премијера Аснара греша, али о њеним грешкама бавиће се неко друго време и неки други државни кристичари.

Општи је закључак да су и у Италији и у Шпанији партије и индустријалци поновно изградили свој однос узајамности. С друге стране, апстрахујући судске дебате и истраге (које иначе још чекају да се преточе у процес), систем финансирања политичких странака и партија је доживљавао блокаду, и бивао непроустан за било какву контролу. И у Италији и у Шпанији демократија је постала рутинска ствар, па ни финансирање партија и странака (легално или нелегално) више никога не узбуђује. Обичним шпанским и италијанским смртницима данас су важнији на пример удружења навијача фудбалских клубова него саме политичке партије и странке. Искуства у другим земљама парламентарне демократије су другачија, али о томе у следећем наставку.

ШПАНСКИ СОЦИЈАЛИСТИ

Установило се да је, донедавно владајућа, шпанска Социјалистичка партија имала свој паралелни апарат илегалног финансирања, јер никако није могла да легално санира трошкове свог политичког живота. Посредством низа компанија под капом холдинга Филеса финансирала је своју делатност. Истражни органи су открили мноштво лажних фактура. Предузећа су, на пример, тражила неку дозволу, закуп, а затим су уплаћивала допринос некој од компанија Филеса у замену за фиктивну услугу (нпр. студију о економским кретањима). Социјалисти су губили власт кроз разне финансијске афере и махинације, али су о(п)стајали захваљујући харизми лидера Фелипеа Гонзалеса. Али, главе су му дошли лидери "испод њега" све више се уплићују у разне корупционзашке афере.

Поклони па онда мисли

Да ли иза летње распродаје најзначајнијих српских привредних, финансијских ресурса на ред долазе - њоклони?

Александар ТАСИЋ

После телекомуникација, од којих је 49 одсто продато италијанској и грчкој фирми, републичка влада намерава да промовише практично недавно усвојени Закон о концесијама. Према најави министра грађевина **др Бранислава Ивковића**, у припреми је понуда за расписивање међународне лиценције за изградњу дела аутопута од Ниша до македонске границе. Судићи по стању у којем су путеви и у каквој је ситуацији путна привреда, ово давање у концесију могло би, у најгорем случају, лопримити карактеристике специфичног **поклона на одређено време**. Осим природних богатстава и телекомуникација највише што ова земља може да понуди на продају или у концесију су - захваљујући геолошком положају - путеви. И то под великим условом да као последица политике коју води српски режим, а чији је ефекат изолација, европске друмске везе нису, било практично било плански, мимоишле Србију и СРЈ. Без обзира на чињеницу да је преко Србије најкраћа веза Истока са Западом.

ПРЕПОЛОВЉЕНА ВРЕДНОСТ

На представљању Просторног плана Србије и републичког закона о концесијама на енглеском језику речено је да поред аутопута Ниш - македонска граница "велико интересовање странаца влада и за део аутопута Ниш-Димитровград и то претежно суседних земаља (Грчке, наведена је као пример, прим. А.Т), за које је тај пут значајан као веза са Европом". Опет су српски званичници случајно или намерно - имајући можда на уму **Милошевићеве** конфедеративне замисли са овом земљом, прогласили Грчку "суседом", заборавивши на "државни тампон" који се зове Македонија.

Део релације Ниш - македонска граница за коју ће бити расписана лиценција вредан је, како је рекао министар **Ивковић**, 700 милиона долара. Без обзира што на њега још није дат, нити ће, како ствари стоје, бити дат одговор, речи лиценција и вредност неминуовно упућују на дигресивно питање: **зашто и у послу са телекомуникацијама Србија није расписала лиценцију и претходно објавила вредност онога чиме тргује, шта продаје?**

Зашто и у овом случају, иако није била концесија (опет - зашто?) већ купопродаја, целом подухвату, почев од најаве као у поменутом примеру пута, није било званичне и јавне димензије?

Како ово "зашто" нема "зато", а да и будуће продајне и концесионе варијанте не би биле такве, требало би се јавно позабавити и околностима које прате сваки конкретан случај.

Путна мрежа у Југославији процењена је на око 13,5 милијарди долара. За протеклих шест година та вредност смањена је готово за половину. До распада СФРЈ 1991. за одржавање путева и изградњу нових одвајано је 36 одсто од цене литра горива у мало-продаји. Од 1992. до недавно - ништа. Једини извор прихода за ову намену у том периоду били су, осим буџета за које је познато какви су и колики, путарине, таксе од регистрације возила и таксе на границама. У бившој Југославији проценат од малопродајне цене горива нису плаћали потрошачи као што су армија, пољопривреда, рудници, термоелектране... Тако је и сада. А према редовном плану требало би градити 50 до 60 километара аутопутева и полуаутопутева годишње. Одакле? Новац, очито, може доћи једино из иностранства.

МИНИСТАР БРАНИСЛАВ ИВКОВИЋ:

Требало би давати њоклон странцима

ПРЕГОВОРНИ УМЕСТО ДЕМАГОГИЈЕ

У случају деонице пута до Македоније, од Лесковца кроз Грделичку клисуру, преко Врања до Табановца, биће примењен систем изградње-искористи-предај. Потенцијални страни концесионар требало би да направи модеран аутопут са по две траке у сваком правцу кроз Грделичку клисуру, што је и највећи професионални и финансијски изазов. Пут би могао да користи максимално 30 година, што зависи од договора са Владом Србије и да у уговореном периоду убира при-

ходе са и око саобраћајнице да би је потом предао држави Србији. У рок не улази период потребан за припремне радње и изградњу објеката иако је Законом предвиђено да и ови претходни послови могу бити орочени.

Србији се исплати да коначно доврши комплетну трасу аутопута Београд - македонска граница, и да при том прође јефтиније, не по квалитету већ временски. Да готову деоницу коју даје у концесију добије што пре, изграђену по светским стандардима и разрађену. Страни партнер, међутим, знајући и елементе конкретног посла, али и ситуацију у којој су путна привреда и наша земља уопште - ко је коме ту потребнији - гледаће да прође што повољније. Не да направи нешто по систему "држи воду, док мајстори оду", већ да то што изгради задржи и користи максимално дуго. Томе у прилог фактичко стање да фреквенција саобраћаја на путу Ниш - Македонија није онаква како је била пре увођења санкција, надвладала реалну претпоставку и очекивање да ће на овом магистралном правцу ипак, с променом политике у Србији и стабилизацијом стања, оживети и саобраћај.

Ако улагачи процене да имају рачуна да уђу у овај пројект, питање је да ли се нама исплати да га сервирамо овако како је прелиминарно најављено. Јер, ако све што је профитабилно, макар и у перспективи, оде у концесију која би дала највише просту репродукцију у релативно дугом периоду (а можда чак ни то), а да профит донесе после 20 или 30 година, шта ћемо радити до тада са оним што није у концесији? Како ће и од чега бити грађено и одржавано оно што нам је неопходно а од локалног је значаја? Мрежа регионалних путева на пример. Све имајући у виду садашњи систем финансирања саобраћајнице. Уосталом и препорука стручњака из Института за путеве је да би било добро размислити о везивању атрактивних концесија са неким мање привлачним за стране али нама значајним. Да не бисмо зато оно највредније давали на орочени поклон.

Да ли су и колико челни људи овог режима добри преговарачи у интересу државе или концесију као институт нужног економског злато користе као средство предизборне кампање и сопствене користи, видећемо ускоро кад предлог Владе о давању концесије на изградњу деонице пута Ниш-Македонија буде дефинитивно формулисан и објављен. Па и када буду познати услови под којима је неко ушао у посао.

Досадашња пракса у којој су слични подухвати (продаја ПТТ) били с домаће стране обавијени мистеријом опомиње на опрез. Као и случајеви у којима је управо саобраћај демагошки коришћен као средство за празну промоцију и пуко освајање власти. А њих није мало - од брзих пруга које никад то нису постале, отварања градилишта на деоницама путева који нису изграђени, модерне главне београдске железничке станице са свега четири колосека до их у римској има, на пример, тридесетак... Само што је тада партнер којем је то сервисано био народ па је могао бити, и био је, примењен систем "рекли, па порекли". У купопродајама и концесијама где се појављују страни партнери, а уместо велике демагогије у оптицају је велики новац, случајне или намерне грешке тешко је исправити.

НАШ ЧОВЕК У БЕЧУ

Због правде и јединства - преко границе

Једини ћирилични натпис на који се данас може наићи у Бечу, главном граду Аустрије, налази се изнад једног ресторана у улици Ридиџер број 15. Власник "Равне Горе" у Бечу је Ристо Радовић, чија је животна прича одредила и име његовог ресторана.

Радван КАЛАБИЋ
Александар ЧОТРИЋ

Ристо Радовић је један од најактивнијих чланова Српског покрета обнове у Бечу и потпредседник је одбора Странке у том граду. Њега и његову супругу Веру заједно на радном месту, заправо својерсној "амбасад" Србије у "царској Вијени". Већ први сусрет са овом "амбасадом" указује на то да су се овде, на симболичан начин, спојиле све вредности најбоље српске традиције од Косовског боја наопако. Просторијом доминирају велики портрет легендарног генерала Драгољуба Драже Михаиловића, српске заставе и српска национална знамења. Ту су на истакнутом месту и фотографије лидера СПО Вука Драшковића, направљене за време његових боравака у овом граду. "Равна Гора" је место окупљања бројних Срба патриота који нису заборавили свој национални идентитет, а због својих политичких уверења били су принуђени да напусте Отаџбину. У самом ресторану влада домаћинска, готово породична атмосфера којој тон дају Ристо и његова супруга Вера. Пошто одбор СПО-а нема своје просторије у Бечу, у Ристином ресторану одржавају се састанци чланова Странке, као и трибине на којима гостују представници СПО из Србије.

СВЕ ОДЛЕЖАО

Као млади незапослени радник Радовић је напустио родну Херцеговину седамдесетих година и обрео се у главном граду Аустрије, у потрази за запослењем и пристojном егзистенцијом. Ту се упознаје са истакнутим српским политичким емигрантима који му дају на читање најзначајније листове наше иселничке колоније широм света. Та литература је била проскрибована у Брозовој, комунистичкој Југославији, а њено поседовање било је довољан разлог за осуду на вишегодишњу робију. Управо тако нешто догодило се и Ристи. Долазећи на одмор у родни крај њему се спрема дочек по сценарију сличном оном из Кафкиног романа "Процес". Радовић бива ухапшен 5. јуна 1985. и 3. септембра исте године осуђен је пресудом Окружног суда у Мостару на три и по године затвора. У образложењу пресуде на терет му се ставља "учествовање у непријатељској делатности" (члан 131. КЗ СФРЈ). Под тим кривичним делом подразумевало се певање песама: нпр. "Београд је српска зграда/Увијек био, па и сада". "Огњетичка

дуга косо/И мој те је хаћа носо", као и поседовање листова "Канадски Србобран" и "Бели орао". Преко адвоката Ристо се на ову пресуду жали Врховном суду СР БиХ који му, без председана у правној историји, 20. јануара 1986. године повећава казну на четири ипо године затвора. Заједно са Ристом осуђени су за "разне облике непријатељске делатности" његова тада осамнаестогодишња сестра **Олга Радовић**, њихова двадесетједногодишња рођака **Слободанка Радовић**, деветнаестогодишњи радник **Томислав Дабич**, двадесетседмогодишњи бравар **Ђоко Бејатовић** и двадесетједногодишњи службеник из Сарајева **Горан Лемез**. Сви они "огрешили су се" о фамозни члан 133, тј. вербални деликт. Из данашње перспективе све ове пресуде делују готово нестварно. Пресуде свима њима више личе на лаичку и накарадну критику песмарица и збирки етнографске грађе него на озбиљно и чињенично

утемељено судско решење. Оно што се Ристи Радовићу догодило у Мостару започело је у самом Бечу, где је најефикаснија фабрика Брозовог режима, тајна политичка полиција или злогласна УДБ-а прибављала "компромитујући доказни материјал" против политичких неистомисљеника комунистичког режима. Јер, како иначе објаснити да је већина оптужених у овом процесу осуђена због дела која су починили "певањем и читањем" на територији друге државе. Окружни суд у Мостару, а касније и Врховни суд СР БиХ у Сарајеву, бавили су се чак и појединоштвама као што су: "да ли су се у Радовићевом стану у Бечу налазиле посебне фотографије Краља Петра Другог и генерала Драже Михаиловића, или су се ти снимци налазили у расклопљеној књизи на ноћном орману у његовој спаваћој соби". Иследници, тужилац, све судије, као и затворски стражари и управници затвора у овом фантомском процесу против Ристе Радовића и његовом робијању били су - Срби, верне слуге БиХ режима. Многи од њих данас уздигнута чела шетају најпрометнијом улицом српског престоног града и славе "мирољубиву и доследну политику председника Слободана Милошевића". У време када је Радовићу суђено и када је робијао, ондашњу БиХ из темеља су потресали највећи финансијски скандали ("Агрокомерц", Неум...), чији су главни актери били носиоци највиших државних и партијских функција (Поздерци, Фикрет Абдић и други). Комунистички методи опстанка на власти били су у овом случају сасвим једноставни: што су више пљачкали, то су више не-

виних људи трпали у своје казамате, под оптугом да "певајући песме и читајући емигрантску штампу подривају саме основе социјалистичког самоуправног система".

ЈЕДИНА ПРАВА

Затворску казну Радовић је издржавао у КП дому у Фочи. Као политички затвореник имао је гори третман од хладнокрвних убица, родоскрвника и разбојника. У исто време са Радовићем се у Фочи, на издржавању казне, налазила и група исламских фундаменталиста на челу са Алијом Изетбеговићем. Радовићу је остала у сећању тврдња данашњег председавајућег председништва БиХ да "Срби и муслимани никада не би имали размирица, уколико би се ови први ослободили комунизма". За разлику од Војислава Шешеља, који је у то време, после изрицања казне од осам година затвора, иза решетака провео тек нешто више од годину дана, Радовић је од изречених четири ипо године затвора одлежао пуне четири године. Пуштају га 1989, тек онда када је сваком постало јасно да је крвави распад Брозове трошне државне творевине неминован.

Одмах по изласку из затвора Радовић тражи путне исправе у намери да се врати у Аустрију, земљу која му је већ једном пружила гостопримство и уточиште. Међутим, локалне власти у Мостару на циничан начин поигравају се са Радовићевом жељом да оствари своје елементарно уставно право, односно да добије пасош. НепокOLEБљив у својој намери да напусти земљу "братства и јединства", "социјалне правде", "националне равноправности" и "несврстане међународне политике" Ристо пешке и без било каквих путних исправа илегално прелази југословенско-аустријску границу и долази у Беч.

У Југославији су тада већ формиране странке и Радовић тешком муком успева да убеди аустријске државне чиновнике да је он еклатан пример политичког азиланта. Успева у томе, међутим, тек уз помоћ Амнести интернешенела који је посредством београдског Одбора за одбрану слободе мисли и изражавања био упознат са Радовићевом судском и затворском калваријом. Добија аустријско држављанство и закупује садашњу "Равну Гору" у Бечу.

После свега преживљеног, право задовољство му је представљало да и ове године из своје "Равне Горе" у Бечу дође на Равну Гору свих Срба - патриота који су се 11. маја у импозантном броју од 150 хиљада окупили да одају пошту српском чичи, ђенералу Дражи Михаиловићу и подрже кандидатуру Вука Драшковића за председника Србије. Када смо се са њим поново нашли пред црквом Светог Георгија на Равној Гори, Ристо је поновио разлоге који га воде на "српску Свету Гору" и у прве редове СПО: "Једина озбиљна демократска, антикомунистичка странка је СПО која се предао залаже за повратак Круне, успостављање правне државе, саопштавање пуне истине о Равногорском покрету и ђенералу Дражи Михаиловићу, за повратак традиционалним вредностима, симболима и знамењима Српства, као и за окупљање под једним државним кровом српских етничких територија..."

ПОМЕН ЂЕНЕРАЛУ

У недељу, 20. јула, у СПЦ у Штутгарту одржан је помен ђен. Дражи Михаиловићу и његовим саборцима пострадалим у одбрани отаџбине.

Помен је служио протонамесник Слободан Миљевић у организацији удружења "Равна гора" и СПО из Штутгарта, у присуству око 300 верника и поштовалаца ђен. Михаиловића, који су током помена држали упаљене свеће.

У Штутгарту је постала уобичајена пракса од пре неколико година да се сваког јула, поводом убиства, ђенералу Дражи и његовим саборцима служи помен у организацији поменутих удружења.

ЦРКВЕНА ОПШТИНА РАДОВАЊЕ И СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ ВЕЛИКА ПЛАНЕ ИМАЈУ ЧАСТ ДА ВАС ПОЗОВУ ДА ПРИСУСТВУЈЕТЕ ХРАМОВНОЈ СЛАВИ ЦРКВЕ ЗАХВАЛНИЦЕ (СВ. АРХ. ГАВРИЛ) У РАДОВАЊСКОМ ЛУГУ, У СУБОТУ 26. ЈУЛА 1997. ГОДИНЕ.

Програм:

- 8.00 Света литургија
- 9.30 резање славског колача
- 10.00 парастос родоначелнику династије Карађорђевић Вожду Карађорђу поводом 180 година од његове мученичке смрти.
- 10.30 поздравни говор изасланика Њ.К.В. Престолонаследника Александра.
- 12.00 Предавање у конгресној сали хотела "ПЛАНА" на тему: "Династија Карађорђевић" и Монархија данас"

Учествују: Проф. др Павле Николић - члан крунског савета
Проф. др Радослав Стојановић - председник одбора за обнову монархије СПО
Представник Цркве
14.00 славски ручак у хотелу "ПЛАНА"

С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Црквена општина Радовање

Српски покрет обнове
Велика Плана

Трећи традиционални турнир у малом фудбалу "Инђија 97"

Трећи по реду традиционални турнир у малом фудбалу у организацији ОО СПО Инђија на нивоу Србије ове године је угостио екипе: Ужице, Крагујевца, Новог Сада, Панчева, Сомбора и домаћина Инђије. Турнир је отворио Председник ОО СПО Инђија г. Раде Блануша.

Екипе су подељене у две групе жребом па су у првој групи играли Ужице, Крагујевац и Сомбор, а у другој Нови Сад, Панчево и Инђија.

Резултати по групама: Прва група: Сомбор - Ужице 3:1, Ужице - Крагујевац 1:1, Крагујевац - Сомбор 3:1. Друга група: Инђија - Нови Сад 7:2, Инђија - Панчево 6:3, Панчево - Нови Сад 7:3, тако да су се за даље такмичење пласирале екипе Инђије и Крагујевца, за прво место, и екипе Панчева и Сомбора за треће. У финалном делу прво су снаге одмериле екипе Сомбора и Панчева, за треће место. Победила је екипа Панчева резултатом 5:4.

Финална утакмица између Крагујевца и Инђије изазвала је велику пажњу како учесника тако и публике, која је у великом броју присуствовала финалу. У жељи за победом обе екипе, нису се штеделе ноге актера финала, али ни дланови навијача који су подржали своје екипе. Победила је екипа Инђије резултатом 4:1 и тиме освојила прво место и показала да је на овом турниру с правом била фаворит. Екипа победника је играла у саставу: Добрић,

Маричић, Тинтор, Блануша, Марковић, Коцо, Магдић, Јовичић и капитен Поповић, а селектор је био Миодраг Симић.

За најбољег играча проглашен је капитен Инђије Милош Поповић, а за најбољег стрелца Слободан Марковић, такође из Инђије.

Пехаре за најбоље екипе предали су Данило Беуковић, члан ОО Инђија и бивши савезни посланик, Вида Гојковић, потпредседник СО Сомбор, Миодраг Јакшић, народни посланик и члан Главног одбора странке. Екипе су потом обишле и споменик Краљу Петру Првом, који се налази у близини стадиону.

Финалном делу присуствовао је и градоначелник Новог Сада г. Стеван Врбашки. Значајније од свега, па и од резултата турнира, је то што су се чланови СПО из целе Србије боље упознали, разменили мишљења и створили нова пријатељства, овога пута на спортском пољу.

ДРАГОЉУБ ДРАГИ НИКОЛИЋ: ПОРТРЕТ НЕСАЛОМИВОГ БОРЦА ЗА СЛОБОДУ

Микрофилмоване вратибице

Рођен је 17.12.1929. године у Баричу, општина Голубац, где и данас живи. Оженио се 1947, а сина добио 1950, у време кад је стигао на издржавање двадесетогодишње робије. Казна му је умањена, ња је био затворима Словеније и Србије провео укупно 12 година.

А зашто је робијао? Зато што је био непокоран, несаломив и немомљив. Такав је остао до дана данашњеи. Увек је први кад су демонстрације, а са деветомартовских чува чак и трофеје које је у борби освојио, полициски шлем и штану коју је користио уместо мача.

Председник је општинског одбора Српског покрета обнове у Голуци.

Б. КОСТИЋ

Већ 1944. године, када му је било само петнаест година, и када се назирала победа партизана, почео је јавно да изражава своје неслагање са поступцима новодолазеће власти. Покушао је да одбрани свог комшију, кога су удбаши терали да призна да је на шајкачи носио кокарду, да је био у четницима, па му место на капи, где је била зашита, још увек није избледело.

"Што ниси ишао у шуму да му скинеш кокарду, него га везаног овде малтретираш!", умешао се Драги Николић.

Добио је шамар и обећање да ће му породица остати без ичега.

"Узећемо ти кафану, вршалицу, земљу, све!"

"Па ћете добити парабелум у дупе", добадио

НИКОЛИЋ СА ДЕВТОМАР- ТОВСКИМ "СУВЕНИРИМА"

је Драги, и добио шамар као одговор.

То му био први шамар у животу. Временом их је било све више и више, па је почео је да смишља како да их узвраћа.

Наравно, они су испунили своје обећање и Николићима све одузели, и кафану, и вршалицу и земљу, све што се могло. Већ тако млад осетио је да је постао државни непријатељ.

Пред крај рата отишао је у Београд, где је 1946. године завршио металостругарски занат. И ту је имао посла са милицијом, јер је за "Беле орлове", са своја три друга из калемегданске тврђаве крао муницију. Због тога је провео два дана у затвору, јер је успео да их убеди да је хтео само мало да се поигра.

По завршетку заната, вратио се у свој родни Барич, да ту настави живот. Међутим, забране на све и свашта постале су за њега неиздрживе. Када су партизани забранили литију кроз село, рекао је: "Е, па, то баш тако неће моћи!", и стао на чело литије. Добио је велике батине и три месеца затвора.

Кад је изашао из затвора, дошли су по њега да га воде на аутопут, на радиу акцију. Драги је побегао, али су му ухапсили супругу Ружу, која је у то време била у другом стању. Ухапсили су му и ташту, али су их већ сутрадан пустили.

Бежање се исплатило, па није ишао на акцију.

У то време кренуло се са акцијом принудног откупа жита. Опет је Драги био први који је устао против тога. Организовао је групу од 70

сељака, понели су квите и отишли су у Београд да се буне. Као њихов портпарол, Драги је издејствовао да нико од сељака из Градиштанског среза не иде у затвор.

Кад је отишао у војску, 1949. године, у Љубљану, стигла га је "карактеристика" бунције. Био је под посебним присмотром, а кренуло је и преваспитавање.

То му је дозлогрдило, па је одлучио да бежи, заједно са једним Цигом, Милисавом Миленковићем.

"Служили смо војску у војнотехничкој служби у Љубљани. Већ на почетку војног рока, планирао сам бег, иако ми је било јасно да је са аеродрома тешко побећи, јер свуда унаоколо су стражари и висока бодљикава жица. Када сам се на то коначно одлучио, украо сам пушке и муницију, и за мене и за Цигу, преварили смо стражу и побегли према Аустрији. Требало је за ноћ да избјемо на Камник, међутим Циганин не може да иде ноћу. Те мора да спава, те боле га ноге, не може даље! Да није било њега, успео бих. Овако, са аеродрома су кренули пси, милиција и народна одбрана, опколили су нас и 22. марта 1950. године ухапсили у словеначком селу Кер.

Кад су нас похватили, почеше да пуцају, да се праве јунаци. А мени мука. Псују нам издајничку мајку, да смо криви што смо им покварили првомајске празнике и прилику да буду најбољи вод. Успут, док су нас спроводили, Циганин је испричао све, и што су га питали и што нису, све детаље. Ја сам само ћутао. Кад су ме претресали, нашли су ми "вратице", неке вратибице моје жене, да јој се вратим после војске, па су ми то, мислећи да ту кријем микрофилмове, растурили. Нису ми веровали да је то "вратице". Суђење је било 8. априла 1950. године. Осудили су ме на смрт стрељањем, трајан губитак грађанских права и конфискацију целокупне имовине", присећа се Драги Николић тих за њега страшних дана.

Они који су били заједно са њим могу да посведоче да се храбро и достојанствено држао пред класним непријатељем и да до краја робије никог није продао или издао, никоме ништа није обећао, а да то није испунио.

Милисава Миленковића - Цигу су осудили на седам година робије и три године губитка грађанских права, зато што га је, наводно, на странпутицу завео Драги Николић.

Након ове пресуде, Драги се жалио, па су му смртну казну стрељањем заменили за максималну затворску казну у трајању од 20 година. Одлежао је пуних 12 година, у Љубљани, Шкофјој Лоци, Марибору и Сремској Митровици.

О тим данима Драги прича са сузама у очима, очито поново проживљавајући глад, зиму, дане проведене у самици и све страхоте затворског живота.

Супруга Ружа је све време била уз свога супруга, правила пакете и носила их по затворима, гајила њиховог сина.

Драгољуб - Драги Николић из затвора у Сремској Митровици изашао је 21. марта 1962. године. Ако сте помислили да га је 12 година проведених тамо смирило, варате се. Наставио је он и даље да истерује правду и у том послу био вазда усамљен.

Када је Српски покрет обнове основан, Драги је своје место нашао у тој политичкој странци. Био је оснивач одбора СПО у Гулупцу, где и данас обавља функцију председника Општинског одбора.

Слегнуће се сва Титова војска

“Замислите кад бих ја преко ваше и имена и презимена Владислав Јовановић ставио, на пример, Петар Шуљевић. Ви бисте се бунили. Како преко Србије и Срба ставити Јујославија, за име света? Ја против Јујославије нисам и нисам срећан што је нема. Размишљам на овакав начин: ако у једном предузећу имате 51 одсто акција, ви сте изада. Ми смо на јујословенском простору, простору бивше Јујославије, као народ имали више од 57 одсто акција. У сваком погледу смо били доминантна нација и у културном, и у економском, и у војном...”

ФЕБРУАР 1992.

На телевизији и државној штампи води се још једна кампања. Требало је објаснити народу да Милошевићу писмо Бабићу не значи напуштање председничког курса и политике доследности већ “да су српске операције 90-95 одсто успеле” и да је прави тренутак “да се прихвате трупе УН које долазе да заштите Србе у крајини”, а у пропагандним претеривањима се тврдило да ће “заштити Европу од Немаца”.

И Шешељ је, после подршке плану, задовољан ратним и политичким резултатима, мада није сигуран да ли су испуњени са 85 или 95 одсто, док СПО подржава Венсов план, али тражи одговорност у српском руководству.

Владислав Јовановић “очекује” да ће ЕЗ скинути санкције према Србији још у току фебруара.

На Жабљаку у научној тишини и еколошкој сигурности стручњаци пишу српско-црногорски устав.

... Скупштина крајине у Книну усваја Венсов план. Бабић је остао усамљен. Ничу нове политичке звезде, миљеници Београда, Горан Хаџић и Милан Мартић.

... У Србији се и даље верује да ће у ивој држави остати и БиХ и Македонија. Бранко Костић: “Поред Србије и Црне Горе очекујем да ће се и БиХ прикључити модерној федерацији, касније и Македонија, ако је претходно не растргну”. Костић је у интервјуу НИН-у обећао да док је он на челу Врховне команде неће потписати одлуку о повлачењу армије из Босне. Грдно је погрешно и у процени и у обећању.

... 15. фебруара на Срећење Господње објављено је да је превазиђен раскол Српске православне цркве.

... На трибинама СПС говори један од промотера нове српске политике Мила Штула, и плаши народ “тајном” да је “Запад, тачније немачко-мађарски обавештајни лоби већ најавио

опозицији отварање северног фронта, јер су неке тзв. демократске снаге српске опозиције планиране као разбијачка снага која би у треутку почетног сукоба у Војводини организовала рушење Милошевића у Београду. Наравно уз изазивање оружаног сукоба са ЈНА.” Разуме се да је то само један од бројних сценарија из старих и веома живих кућиња, који су колали тих година и дана, који су медијски били веома добро пласирани, а данас су само илустрација за време у коме смо живели, речи које смо слушали.

СВЕ ОТВОРЕНО ЗА САРАДЊУ

... О спољној политици и српској дипломатији тих фебруарских дана 92. говорили су Владислав Јовановић, министар иностраних послова, Вук Драшковић, председник СПО, и Александар Ненадовић, новинар, коментатор, некадашњи дописник “Политике” из Америке.

... Питала сам Јовановића и Драшковића, пошто обојица путују по свету и заступају неку Србију и неку политику, да ли су се икад срели, и разговарали о спољним пословима.

Владислав Јовановић: Још не, нажалост, мада морам да кажем да сам ја лично прижељкивао и очекивао да представници не само опозиције, него и нашег јавног живота, кад планирају посете или кад долазе из иностранства буду у контакту с нама ради допуњавања информација и ради чувања од могућих промашаја или грешака. То се није остварило. Ја сам нешто тако сугерисао Скупштини Србије, али то се још није остварило. Додуше, имамо контакте са председником Демократске странке, што се показало узајамно корисним. Влада је расположена и отворена за успостављање сличне комуникације и сарадње са свим другим шефовима опозиционих партија или личностима у тим партијама које су задужене за ресор спољ-

них послова. То је развијена пракса у осталим демократским земљама света и мислим да би ту праксу морали што пре увести у наше комуникације.

Вук Драшковић: Имао сам прилике да за последњих годину дана сретнем многе министре иностраних послова сем свог, своје државе. Слажем се са господином Јовановићем да је потребно развијати ову праксу. Међутим, кад је председник СПО-а у питању, постоји један проблем, господине Јовановићу. После 9. марта 91. једном специјалном уредбом мени је чак забрањен и улазак у зграду парламента и у зграду владе. Не знам где би се ми срели... у кафани?

Владислав Јовановић: Не знам да ли је реч о влади?

Вук Драшковић: Да, да...

Владислав Јовановић: Примедба је била само на скупштини...

Драшковић: И мислите да је то у реду?

Јовановић: Ја лично, то сам успут пратио, мислим да је могло да се поступи и еластичније у том случају.

Драшковић: Кад год желите дођите, у Српски покрет обнове, на кафу, на разговор, добро сте дошли. Забрана код нас не важи. Ми смо демократска странка. Такве глупости нам не падају на памет.

Јовановић: Нашој влади ви сте, као и сви шефови опозиције, добро дошли кад год имате неки разлог, да затражите неку информацију.

Драшковић: Морам да кажем да је Србија само привидно вишестраначка држава. Опозиције у Србији, формално, као и да нема. Србија још нема ни закон о политичким странкама. Оно што видим у другим земљама доводи човека да погрвени у име режима, српског. Овде се опозиција не доживљава као богатство, као потреба, него све што је опозиционо третира се као непријатељско, сматра се душмановињом, све пропагандна српска и кад је најофанзивнија, није усмерена према иностранству, него према опозицији, а ако се пропагира у иностранству онда је то упућено Србима да би се сатанизовала демократска опозиција.

... Лила: Да ли свет види Србију као једну демократску земљу са стабилним демократским институцијама у којој одређену улогу има та изборна срећа или и даље види Србију која заостаје, која се ослања на стара комунистичка решења?

Јовановић: Нас коначно виде као земљу која је, као и цела источна Европа, закорачила у нови друштвени систем, демократски систем односа, али виде и да смо иа почетку тог процеса као што су и сви остали, укључујући и земље са дужом демократском традицијом као што је Чехословачка. Сви морамо једни друге да поможемо, највише републици у којој смо, јер би окривљавање само једне стране а присисивање праведности оној другој била једна црно-бела слика која никад, ни у животу, па ни у политици није реална стварност. Ми јесмо прихваћени као друштво које се определило за демократску опцију, али се од нас очекује да све пусти толико дубоке корене да не би могло да буде угрожено неким климама које би могле доћи услед економских и других тешкоћа.

АНАТЕМА ДО АНАТЕМЕ

Драшковић: Кад је реч о Венсовом плану - тачно је да су владајућа странка и Српски покрет обнове у овом треутку на истим позицијама. Међутим, морам да подсетим - СПО је био за асиметричну федерацију знајући да ће доћи гора степеница. Власт у Београду је арогантно, ултимативно одбила. Дошао је потом

предлог за конфедерацију. Прихватили смо и то знајући да следи још горе. Из Београда, молим вас! Оба предлога долазе од Словенаца и Хрвата. После је био предлог за лабавим савезом, лабавијом конфедерацијом. И то је овдашњи режим одбио. Па је уследио предлог о савезу суверених држава, Изетбеговићева и Глигоровљева иницијатива, што је режим, такође, одбацио. Можда је неправда говорити о једном режиму, можда треба говорити о само једном човеку, јер је Србија постала приватни посед једног човека, неограничених моћи а ограничених могућности, слабе дипломатске и креативне вештине. Ми смо све предлоге прихватили знајући да ће следећа степенница бити рат. Оптуживани смо од тог режима за националан издају. И био је рат. Кад је пред свет изашла прва верзија Хапског документа која је нудила какву-такву асоцијацију, предлагали смо да се прихвати. Уследила је нова анатема да смо национални издајници. Казали смо - доћи ће још горе решење. И на крају, ту смо где смо. Мировни план Сајруса Венса је нешто што није најбоље, али ми боље у овом тренутку не можемо добити, нити смо са оваквом влашћу и оваквом памећу боље заступили. Венсов план је покушај да зауставимо рат. Нама је потребан свет да помогне да зауставимо и овај режим да коначно не упропасти баш све, ако је до сада упропашћено све од Вождове буне до данас. Два века је за годину-две дана садашњи владајући режим уништио. Кроз прозор су бачени сви наши ратови. Први балкански, Други балкански, Први светски... и све су то уништили а гледамо их како се ових дана још и хвалишу па кажу да су Срби решили све своје проблеме: остао је ваљда још тај 9. март и питање хоће ли бити демонстрација опозиције.

... **Ненадовић:** Ја мислим да смо ми у једном дубоком неспоразуму са светом. Мислим да је он почео грешком у корацима у тренутку кад смо ми требали да кренемо путем којим је кренула цела источна Европа. Ја ћу вас подсетити да смо ми на тај пут кренули са великим предностима. Данас смо ми у огромном мању.

... **Драшковић:** Ја се слажем са господином Јовановићем да је режим садашњи у Србији од почетка, заиста, доследно инсистирао на принципу федерација или смрт. То се не може оспорити, а сад треба видети какав је учинак, колико је паметно то истицати као врлину, хвалити што је неко градио мост низ реку уместо преко реке. Ето, федерација треба да се сведе на две српске државе, Србију и Црну Гору и да се њима навуче мртвачки покров, мртве разбијене Југославије, која је највише одговарала управо српском народу. Могу се сложити и са тврдњом да нису спорне ни најбоље намере режима. Али шта то значи? Да ли сме писац, који је имао намеру да напише добру књигу, да се љути кад кажу да написано не ваља? Сме ли архитекта који направил кућу која се сруши да се правда добрим намерама? Шта је то спољна политика? Спољна политика није ништа друго него одблесак, слика унутрашње политике изван граница државе. Спољни утисак о Србији у свету не може бити друкчији од стања у Србији. Ми ту немамо разлога за неки велики понос, чак ни за најмањи. Режим овај се од пре пет година ухватио једног најмоћнијег оружја: мас-медиа, телевизије, главних листова. Тај режим је пројектовао на медијима оно што жели да чује о себи и на крају је и сам поверовао. И постао је, заправо, жртва сопствене лажи, сопствених обмана и подвала чињених народу и опозицији. Ту бих се потпуно сло-

жио са господином Ненадовићем, с тим што бих нешто додао: национализам треба раздвојити од национализма оних који су пре две три године дознали да су Срби, али који још не знају шта то значи. Каква је то велика одговорност бити Србин, велика духовност, култура, традиција... У Србији се данас србује на начин да човека бива срамота. Стиди се. То је оно подрумско србовање. Најпримитивније. Нешто што је у нашем народу можда живело на периферијама а тај и такав национализам лансиран је управо као једна од шарених лажа да би се зауставили процеси демократије. И сад се народ лаже и даље. Писац сам, могу ствар да обрнем и овако: заиста чему демонстрације 9. марта? Јер ако размишљамо на један саркастичан начин ствари се могу видети и на следећи начин - владајући режим је дошао на власт у тренутку кад смо имали Југославију разбијену на неколико државица, четири милиона Срба је било ван матичне државе, а срећом за ових неколико година владајући режим је све то ујединио. Имали смо страховиту инфлацију а режим је увео стабилну валуту са златном подлогом, имали смо незапослене, немамо их. Био је један страхан рат где је гинула омладина, срећом победом СПС-а рат је заустављен. Имали смо углед у свету тако лош да сем Кине, Заира и Кубе нисмо имали ни једног пријатеља. Међутим, од како је СПС дошао на власт свуда смо радо виђени, примани, повратили смо традиционалне савезнике. Значи, ако ствари погледамо из овог угла онда стварно стоји питање - Чему демонстрације 9. марта?

Јовановић: Ја бих подсетио на једну чињеницу која се често заборавља. Ако неко говори о национализму у Србији мора схватити, пре него што се уопште дефинише као национализам, да је овај режим, ова власт од свог доласка на чело Србије, била натерана на дефанзиву и да је већ 4-5 година у дефанзиви под притиском оних који су хтели да сачувају пређашње привилегије, пре свега у оквиру бивше Комунистичке партије, а онда од стране оних који су се својски бацили на уништавање сопствене земље. И било која власт у Србији не би могла да се помири са процесом одвођења, како господин Драшковић каже, неколико милиона Срба у нове независне земље. Она власт која би на то пристала истог тренутка би изгубила без обзи-

ра да ли је лева, десна, средња. Према томе, то је био једини могући начин да се, прво, успори процес, а онда кроз то успоравање добије у времену да би се пронашло решење или међурешења која би омогућавала српском народу ван матичне државе да одржи комуникације са том државом, односно остане у заједничкој држави ако је то могуће.

Драшковић: Што је коначно, хвала Богу, постигнуто!!!

ИЗМИШЉАЊЕ ИМЕНА

Јовановић: Није ни изгубљено, јер шансе за такво очување тих комуникација и веза нису нестале. И то управо захваљујући упорности с којом смо бранили федералну опцију и у иностранству и у земљи. Доказ за то су последње најаве, сигнали и службене изјаве и од председника оних земаља које су биле прогласиле Југославију мртвом, да је федерална опција једна југословенска реалност која се мора уважити...

Драшковић: Између кога, забога?

Јовановић: Између оних који желе. Ту су српски народ у Југославији, комплетна Црна Гора и Србија...

Драшковић: А који народ живи у Црној Гори а који у Србији, господине Јовановићу?

Јовановић: То су два народа, оба српског порекла и две републике које су до сада постојале у оквиру југословенске федерације а ту је плус српски народ у Босни, српски народ у Хрватској, који су се изјаснили путем својих референдума за заједнички живот у Југославији.

Драшковић: Замислите кад бих ја преко вашег имена и презимена Владислав Јовановић ставио, на пример, Петар Шуљевић. Ви бисте се бунили. Како преко Србије и Срба ставити Југославија, за име света? Ја против Југославије нисам и нисам срећан што је нема. Размишљај на овакав начин: ако у једном предузећу имате 51 одсто акција, ви сте газда. Ми смо на југословенском простору, простору бивше Југославије, као народ имали више од 57 одсто акција. У сваком погледу смо били доминантна нација и у културном, и у економском, и у војном... И у тренутку кад пада болшевизам, кад падају све оне стеге које су нам онемогућавале да од 1945. године до данас искористимо ту своју предност у акционарском друштву званом Југославија, кад смо могли да прихватимо европске принципе ми... Могли смо глат да будемо хегемон у Југославији, али на један европејски начин, а не на начин божура и гусала и митинговања и онаквог србовања о којем сам мало пре говорио. У том тренутку догађа се једна несрећа у нашој историји, једна од највећих несрећа у нашој новијој историји, а то је то што се десило пре 6-7 година - 8. септембра. Од тада ми немамо једног дана без невоља. Један дан од тада Србија није имала слокојан. Ми само низбрдо идемо.

Јовановић: Господине Драшковићу, да ли сте то мишљење имали пре 5-6 година кад се десило тај први догађај?

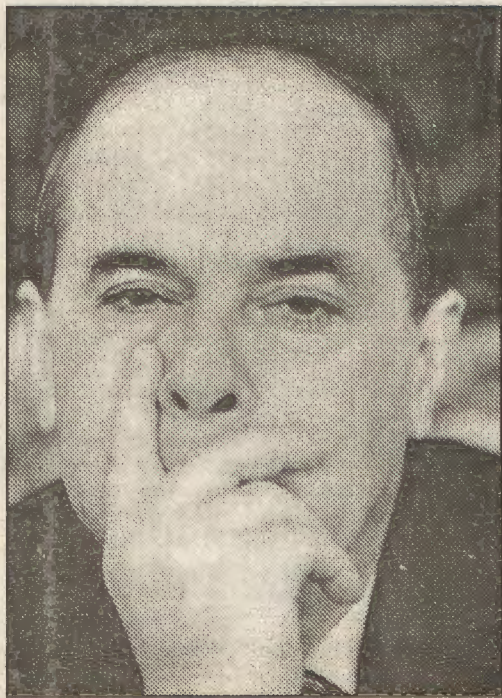
Драшковић: Јесам...

Јовановић: И тад сте били против...

Драшковић: Не овако, јер што кажу нисам одмах препознао. Али могу вам рећи сва она митингашка фуртутма која је пролетела Србијом (први митинг сам видео негде на телевизији) није ме привукла, ни на један нисам пожелело да одем, савршено ми је било јасно шта је у питању.

Лила: Има ли, господине Јовановићу, данас савезника за ту федерацију о којој сте говорили?

Јовановић: Савезнике не треба ни да тра-

жимо већ да тражимо додире са интересима других. Највећи интерес других је да на нашем југословенском простору завлада мир и стабилност. Једино у тим условима и други могу да обезбеђују своје регионалне и глобалне интересе и у том погледу федерална опција нуди више него даља фрагментација Југославије. Последице које могу наступити ако би процес дезинтеграције Југославије био довршен тим блиц кригом којим су кренули су све неизвесније. Сада су свеснији да би то ипак довело до низа последица које не би могли да контролишу.

Невадовић: Извините, о коме говорите?

Јовановић: О светској заједници и другим силама...

Невадовић: ... да је она хтела да нас дезинтегрише?

Јовановић: Она је позвала све југословенске републике да траже признање независности и прогласила Југославију... мртвом...

Невадовић: ... тек кад су све југословенске републике позвале њу да арбитражу... ми смо се обратили свету да нам помогне.

Јовановић: А они су понудили своје добре услуге и ми смо прихватили добре услуге у смислу добронамерног посредовања да би лакше дошли до заједничког стола и трагали за заједничким решењима. То добре услуге значе. Врло брзо је међународна заједница прешла са терена добрих услуга на диктирање темпа конференције и на постављање услова онима који и даље инсистирају на добрим услугама и на равноправности свих понуђених опција.

Драшковић: Не треба свет кривити.

Јовановић: Ја га не кривим.

Драшковић: Не, не треба, тај ће нас свет на крају спасити.

Јовановић: Тај свет све више увиђа да је и југословенска реалност све више опипљива, као и сецесионизам. Ако је то опипљива реалност и службено се тако изјављује, а то чине земље Европске заједнице, о њима говоримо, не видим зашто се две републике не би организовале као Југославија и не би биле наследнице Југославије.

ОСИГУРАЊЕ ЛУДОМ РАДОВАЊЕ

Драшковић: Мислите ли да ли би ико у свету имао права да протестује ако би два човека у Србији и два човека у Црној Гори, пошто се и онако народ ништа не пита, одлучили да се та нова држава зове на пример "масонија", "тулгузија", итд.

Јовановић: Овде је реч о континуитету...

Драшковић: А шта добијате тим континуитетом? Само већи терет. Преуземамо југословенске дугове који су, колико знам, много већи од југословенских потраживања. Само на ову несрећну Србију и Црну Гору ће се слегнути сва та титоистичка војска за чије издржавање треба 5 милијарди долара годишње, не рачунајући плате, пензије... Или је можда то један пут да се сад уз помоћ читавог тог војног апарата Србија и Црна Гора практично претворе у један војни логор који ће уз помоћ полиције стварно да потврди речи председника садашње српске Владе - још ћемо ми дуго, дуго владати.

Јовановић: Добијамо много, али ја се јако изненађујем...

Драшковић: Ако ме убедите извинићу се...

Јовановић: Изненађујем се да ви, господине Драшковићу, као лидер опозиције толико мало познајете проблем борбе за континуитет Југославије. Прво, то осигурава присуство Југо-

славље - Србији и Црној Гори у свим међународним организацијама. То јој осигурава...

Драшковић: А Србија не може да буде члан међународних организација?

Јовановић: Може, али то треба накнадно изборити, за шта треба посебно плаћати, често учествовати у разговорима и није сигурно да ће добити своје место у свим међународним организацијама у којим Југославија већ постоји. Друго, питање дугова - не заборавимо да су југословенски дугови већ распоређени по републикама и дугови су оних који су их правили. Један проценат отпада на Југославију као федерацију. Међутим, и то ће бити предмет расправе о деобном билансу на посебној радној групи Бриселске конференције. Према томе, континуитет неће имати казних материјалних последица по ту умањену Југославију или Србију, како хоћете. Имаће очигледних предности у смислу очувања места и положаја у међународним организацијама...

Драшковић: Само због тога? Па да ли вреди укинути српско име само да би седео у неком УНИЦЕФ-у?

Јовановић: Ја не знам због чега инсистирате на укидању српског имена, пошто је Југославија била многовековни сан многих српских генерација?

Драшковић: Што је онда ова генерација, и то српска, срушила тај сан? Српски режим је срушио Југославију. Највише је он крив за њу.

... **Јовановић:** Разуме се, рат је најгора несрећа. На крају, ми га нисмо ни изазвали нити смо га водили. Оно што су од нас тражили прво наши сецесионисти а касније и њихови страни заштитници, укључујући и конференцију, па и Европску заједницу у једном тренутку је да се одрекнемо сопствене државе и да сви заједно postanемо сецесионисти. А онда важи правило - кад су сви разбојници - нема више разбојника.

... **Драшковић:** Добро, ми увек имамо дежурног кривца, међутим, ја мислим да би требало некад и вид чути и ако народ каже да ће престоница тој крвој и усуређеној Југославији бити Крњача, то већ нешто значи. Знате, Југославију су 1918. године створила три народа: Срби, Хрвати и Словенци. Словенци и Хрвати су отишли и како то да сад Срби са Србима

стварају Југославију. То је недопустиво не само логички него и термилошки - то је нехигијенски са становишта Вука Караџића. Постоји велика опасност да се разбију вековни односи између две српске државе - Србије и Црне Горе. Од Црне Горе се ствара бастион. Црна Гора ће се одметнути од српства. Данас се од Црне Горе практично ствара нечији срез. Ми овде у Србији губимо име, губимо државу, а Црна Гора ће поврх свега имати осећај да је постала срез једне државе које нема.

Лиља: Овде је вероватно у игри једна...

Драшковић: Молим вас, Лиља, помиње се Лорд Карингтон. Од прве верзије Хашког документа па надаље Лорд Карингтон нуди неки минимум, минимум на који треба да се пристане не оспоравајући све што би се договорило преко минимума. Ако је нама прва верзија наметала као минимум или као обавезу, неку асоцијацију, економску унију, царински систем јединствен, па чак и неке облике заједничке државе у тој асоцијацији, ми смо то дочекали на нож. Међутим, човек је предлагао минимум на којем ћемо се сложити да би на тој основи могли да зидмо максимум. Српска власт је у том тренутку очекивала од Лорда Карингтона да прогласи федерални концепт унитарне Југославије и да једног човека прогласи за шефа те велике Југославије да би онда аплаudirали Лорду Карингтону. Е, тако не иде! Није тачно да ми не можемо да постигнемо више.

Молим вас, господин Изетбеговић нуди више, одмах у старту, од онога што је Хашки документ гарантовао. Он неће Југославију, али он хоће у савез под условом да оде садашњи српски режим. Ако господин Изетбеговић у старту нуди да имамо чак асоцијацију у којој ће под једном командом бити авијација, ракетне јединице и сви скупи облици и родови војске, питама вас шта је то?

Лиља: А да пре тога сви буду суверени.

Драшковић: Да буду сви суверени, да асоцијација буде суверена, да имамо међудржавни парламент, међудржавни савет министара, да границе не постоје сем на мапи, да на терену буду такозване прозрачне границе, а да се на подручју асоцијације гарантује јединство, културно и духовно, сваког народа. Шта ми тиме постижемо? Имамо суверену Црну Гору, имамо Краљевину Србију, имамо Македонију, имамо Босну и Херцеговину са вероватно нешто измењеним границама (Хрватској Западна Херцеговина, нама Српска Крајина) и на том целом простору Срби нису нигде национална мањина, јер важи принцип јединства националног корпуса у таквој асоцијацији. Нити су Муслимани национална мањина...

Лиља: Путовали сте по свету... како тамо пролази таква опција? Како на њу гледају релевантни међународни фактори?

Драшковић: Свуда сам са највећом пажњом саслушан. Ово је опција Европе, опција света. Једино се не изјашњавају кад је у питању ова промена граница у Босни и Херцеговини. Ја лично мислим да Западној Херцеговини треба открити и дати је Хрватима да бисмо добили Крајину и да ће и Хрвати и Срби бити сити а Босна остати на броју! Услов је да нема тврдоглавости у Београду и да овај режим оде. Ако цео свет можда и без разлога мисли о том режиму то што мисли и ако то шкоди српским националним интересима онда српски национални интерес захтева да се режим повуче и да да шансу онима које тај свет прихвата...

Ноћ је настала дан пре

Годинама, свакодневно, безброј веома крућних и врло ситних догађаја посведочава да живимо у јустом мраку, у ноћи из које не умемо изаћи. Неколико примера мрака забележила сам 16. јула, када се збио избор за председника СР Југославије, чин после кога смо на добром путу да нам још годинама не сване.

Драган Јовановић Данилов: "Алманах пешчаних дина" ("Просвета", Београд, 1996)

Кажу да је на питање шта је настало пре, ноћ или дан, Талес из Милета одговорио: "Ноћ је настала дан пре". Време чини своје, па морам признати да ми је данас свеједно чија је заправо ова двосмислена, духовита мисао. Ма колико била у духу мудре логике маторих Грка, могао ју је сасвим лепо изрећи и Александар Гаталица, у чијој сам је причи "Градитељ јонских храмова" (Мимикрије) и пронашла, јер Гаталица, као и сви ми уосталом, живи у времену и земљи где је ноћ настала дан пре, и где врло тешко и ретко свањива, барем људима од духа, памети и образа.

Годинама, свакодневно, безброј веома крупних и врло ситних догађаја посведочава мрак у коме живимо, ноћ из које не умемо изаћи. Да је овај текст настајао неког другог дана, примери мрака би били други, мада у суштини исти. Али како ове редове исписујем 16. јула, ноћ која има шансу да се продужи у недоглед изгледа овако:

- Слободан Милошевић изабран је за председника СР Југославије, о чему "Политика" извештава на четири странице ситног слога, доносићи у антрфилемна еуфоричне честитке тако значајних и аутономних, објективних и мислећих личности као што су Драган Томић, Мирко Марјановић, Миломир Минић, Милутин Стојковић, Љубиша Ристић, Вукашин Јокановић, Радмило Богдановић, Радоје Контић, Михаљ Кергес, Горица Гајевић, Момчило Перишић, а у непарелу изливе одушевљења грађана Свилајнца, Косова Поља, Лајковца, Уба, Љига, Мионице, Колубаре, Тамнаве, Ресаве... Све у стилу: и после Слобе - Слоба, ако се уопште о било ка-

квом стилу ових бљутавих, удворичких, фразерских литанија може говорити.

- Председникова супруга и даље води свој цвркутаво - борбени дневник, сада у женском листу, што свакако боље приличи њеној осећајности и стилској вештини, с обзиром на укус и ниво читатељства којем се обраћа. Инспирација јој је овога пута амерички филм о шпијунима (права ствар!), који ју је асоцијативним путем довео до разумевања "социјалних и етичких прилика у земљи". Елем, гледајући амерички филм госпођа се досетила да су готово сви опозициони лидери у њеној земљи баш такви исти шпијуни (как на филме) и како, као такви, по светским стандардима не би били на слободи ни недељу дана. Са домаћих шпијуна госпођа се обрушила на градску власт и закључила да је вода у Београду одлучила да пресахне због те и такве власти. Да се госпођа у Београду на власт врати или дође, гејзири воде ("сапутника сребрне и ћудљиве планете у чијем сам знаку ја рођена") наткрилили би београдско небо и натопили београдски асфалт. Што је много - много је, чак и за читатељке "Базара"!

- БК врти снимак из Скупштине Србије у којој влада атмосфера кафанска, тачније друмско-механијска: Биџа и Рака, уз још понеки стидљиво придружен глас вајних нам народних посланика, певају репертоар са лајковачке пруге, да би на крају зачинили невероватним производом нашег менталитета преточеног у стихоклепство из времена народноослободилачких тежњи различитог предзнака:

Слободане, Слободане,
ти си комуниста,
волимо те, волимо те,
као Исуса Христа!

- Војислав Шешељ, у својим фамозним акцијама чишћења Земуна од свега што је законито, грађанско, пристojно, брани чин избацивања једне породице из стана, машући пред камерама хрватским држављанствима и хрватским пасошима једног дела те породице, а истовремено вређајући на незапамћен начин саговорника у емисији, адвоката Николу Баровића, његовог мртвог оца и све нормалне људе у овој земљи, и та фашистичка тиранија траје све док збуњени и злу недорасли водитељ не прекине емисију, страшнију од сваког кафкијанског кошмара.

- Источани и даље живе у београдском Пиоирском парку, и једнако чекају да им проблеме реши генерални секретар ЈУЛ-а Александар Вулин.

- Да би вам неко ушао у стан и у њему остао, више не морате стан издати, или отићи на годишњи одмор; довољно је да одете у оближњу продавницу и да се више немате где вратити.

- На питање које најзначајније особине треба да има председник републике, 1,6% испитаника одговара да председник треба да буде демократа!

- Телефон ми се усијао од честитања на тексту "Павић против Града Београда", објављеном у прошлом броју "Српске речи", али јавно се о написаном (и од Павића урађеном) није до сада изјаснио ни огласио нико, ни нова власт у Градској скупштини, чије је целине и моја маленкост делић, ни легатор Павић лично.

Ноћ је уистину настала дан пре. А када ће (нам) сванути - не зна се.

Све мање смо и заслужили да (нам) сване, помишљам често и та ме мисао истински плаши.

***

Све ређе су књиге у којима уживам понета чистим читалачким задовољством, налик оном у гимназијским данима, када сам читала без реда, плана и предаха, и када ми је једина вредносна категорија било субјективно осећање допадања или отпора. Тако сам једно кратко, заморно и тужно путовање до родитељског дома у Босни и Херцеговини провела готово и несвесна да путујем, уз роман Драгана Јовановића Данилова "Алманах пешчаних дина", помишљајући како је можда највећи комплимент неком делу кад критичар не осећа потребу да о њему размишља ни као тумач, ни као судија, ни као професионалац било ког (естетског, теоријског) опредељења. Можда у некој од крајњих, дакле радикалних консеквенци овакво размишљање није и комплимент мојој професији, можда доводи у питање њен смисао и значење, али ми то у време читања "Алманаха пешчаних дина" нимало није сметало. Напротив.

Путешествије кроз Даниловљеве поетске и есејистичке записе, који се привидно и завидно чудесном лакоћом, као сами од себе компоњују у романсијерско штиво, омогућава читаоцу некакву неочекивану, радосну, празничну слободу каква се рет-

ко данас среће и у животу и у књигама. Слободу да одлута у сопствене успомене, лектире, асоцијације, да упоређује са својим укусима и светоназорима, да истовремено буде и у Даниловљевој и у својој причи и кожи.

Прозни Данилов је превасходно, најчешће, скоро увек и песник. Барокно разбокорени стил, узбурканост чула, емоција, језика, неустрашиви поход, не свакидашње тензије - неустрашив у смислу да се аутор не плаши сентименталности, патетике, па чак ни кича (сматрајући га добрим

зачином, попут соли на вршку кашичице) - јесу основна одлика Даниловљевог стила. Раскош, слобода, необузданост и једна за ово време неуобичајена позитивна енергија дамарају из Даниловљевих слика, ликова, описа, сећања, мисли, али истовремено однекуд допире и свест о мери, контрола и самоконтрола које то обиле савладавају, кроте и функционално усмеравају.

Често су ми се, за боравка у јарком и опојном свету "Алманах пешчаних дина" враћале у свест две књиге које волим: "Породични циркус" Данила Киша и "Година протиче кроз авлију" Милована Данојлића. У једном тексту класичне књижевнокритичке вокације, било би можда занимљиво начинити неке паралеле између ових књига, њихове духовне сродности, сличности и разлика које се у њима могу откривати као путокази ка сличним и различитим поимањима живота, литературе, језика, света. Не желим, међутим, барем у овој прилици, да напишем класичну књижевну критику о "Алманаху пешчаних дина", па ћу само рећи да су Даниловљеве странице о оцу по правилу дозивале у сећање "Породични циркус", а оне о природи и дечачком сазревању Данојлићев роман.

Чему пре одати признање једне уистину разгаљене читалачке душе која у "Алманаху пешчаних дина" бежи из одбојне јаве и мучне свакодневице, до краја помало страхујући да писац неће одолети да је на 384 странице романа, писаног од 1989. до 1996. године, у ту јаву и свакодневицу не врати, барем једним поглављем, макар неком савременом темом. (Али не, чак и причом о Брозовој смрти Данилов је испи-

сао сасвим другачије странице о том феномену од свих својих савременика.)

Да ли је ода жени и женству, женској тајни и лепоти, тема којој се Данилов најверније и најстраственије враћа, идеја водиља "Алманаха..."? И јесте и није, јер са истом поетском енергијом и бајковитим слаповима речитости враћа се он и природи, биљу, књигама, породичној идили, небесима и кишима, вашарима, суседима, оцу, мајци и сестри, маковима, пренаталним сећањима... Хамвашевски водећи "бригу о животу" (није генијални Мађар узалуд тако често цитирани гост у овој прози), Драган Јовановић Данилов испишује неку врсту златног пресека кроз своја детиња, дечачка, младичка сећања и доживљаје, кроз идилично-идеални Годовик и фасцинантну Пожегу (што каквом урбаном асфалтољупцу може изгледати невероватно и несхватљиво), са једнаком се преданошћу у језику, евокацијама прошлости, духовној будности окрећући маку, човеку, женској коси, антикварници, вишњику, слову Ж, или мистерији пробушених женских ушију... Лакоћа са којом се у Даниловљевој свести преплићу обичан животни детаљ и антички мит, сутлијаш и космос, родно место и ова планета, кућни праг и светска литература, чине од њега одиста врсног есејисту блиског најбољима које знам и волим.

Колико снаге и унутрашњег мира треба да се у време расула и објективно трауматичне стварности испише књига овакве хармоније (појединачне, међуљудске, мушко - женске, породичне, природне, духовне, космичке), да се свет сагледа као интегрална целина и љупки вез фино и разумно усклађених детаља, да се у ситни-

цама и великим сразмерама пронађу ужитак, лепота, склад, смисао? Колико воље, вере, човекољубља треба да се упамте и заволе тако различити људи, да се у њиховим поступцима и судбинама сагледа изузетност, доброта, занимљивост, снага природног нагона, врлина?

При томе, Данилов нигде није рекао да свет не почива и на злу, хаосу, тами, злочину, глупости. Топлина и светлост његовог угла гледања не произлазе из визије наивног оптимизма, нити услед затварања очију пред стварношћу ("Пламент над једном пониженом земљом"). Топлина и светлост почивају, рекла бих, у вољи и потреби за самоваспитањем и самообразовањем, у изналажењу духовне равнотеже која се постиже на различите начине: самањем, позитивним односом према навали успомена, вером у поезију и духовност, у најситније доказе лепоте и метафизичке законе света. Можда вером у детињство какво бисмо желели да је било, без обзира да ли је оно уистину било срећно и блажено како нам из перспективе одраслости често изгледа.

Данилов једноставно није дозволио да дете у њему, као у одраслом човеку, умре, да изгуби и заборави првотног себе, да се преда обманама, манама и трагичној озбиљности одраслих људи. Стога се "Алманах пешчаних дина", према је књига итекако разноврсних знања и стилске сложености, може посматрати и као врсна омладинска литература, изванредна лектира за младог, радозналост, хиперсензибилног човека на почетку животног пута.

ИСТОРИЈА: БУДАЧКИ ПРОЦЕС НА КОРДУНУ 1944.

Како је почињало

Кордуну нису била наклоњена њрољећа 2. свјетској рата. Тешко је рећи које је било њоубније и крвавије, да ли оно 1941. када су њочели масовни злочини над српским народом, или 1942. када је на Кордуну усмрћено њреко 1/3 свих ратних жртава (мартовска и мајска офанзива на Петрову њору), или 1943. када су српски народ косиле ток и њосљедице 4. офанзиве (ѡлад, ѡлогитња, тифус, тешке радне и друје обавезе да би се ѡрехранио народ и ѡартизанска војска), или оно кобно ѡполитичко ѡрољеће 1944. када је из више разлоја дошло до ратне заморености народа, незадовољства и ѡљуљаној ѡвјерења у оно шта треба бити ѡослије рата.

Мр Миле ДАКИЋ

Посебно изражено незадовољство се осјећало код дијела српских интелектуалаца, међу којима су се истицали: Вељко Кораћ (апсолвент технике и машинства, писац, политичар и надарени полиглот), Илија Жегарац (дипломирани правник), Јоцо Еремић (апсолвент шумарства и студент Правног факултета у Београду), Милан Маслић (студент филозофије) и Љубо Вујичић (учитељ).

Сви су они били задојени идејама комунизма до оних размеђа када се почело размишљати о појлама власти после рата, те о националној партиципацији у њој. Био је то период када су се добро наслућивали ратни побједници, када су се Хрвати почели масовније укључивати у НОП. Њихове прелазе из војске и структура власти НДХ стимулисала је званична политика Коминтерне и КПЈ-е, често на рачун основног носиоца рата и ратних страдања, српског народа на подручју дјеловања КПХ-е.

Српски интелектуалци су били првоборци у буђењу отпора и организовања устанка, усмјереног против фашизма и усташких злочина над српским народом. Они су истовремено размишљали како сачувати биолошку масу свога народа, изложеног злочинству и брзом нестану. Они су реаговали на национални и образовни паритет у ЗАВНОХ-у. Отворено су приговорили да српски народ у ЗАВНОХ-у не могу заступати Ђаница Опачић и двије неписмене жене. На другој страни, хрватски комунисти су у ЗАВНОХ именовали врсне интелектуалци из редова КПХ и лијевог крила ХСС-а. Српско интелектуално језгро Кордуна је приговорило на доношење одлука у Предсједништву ЗАВНОХ-а, о црквеном браку и увођењу вјеронаука у школама, на праксу признавања чинова усташким и домобранским официрима који су 1943. и 1944. прешли на страну НОП-а, на политички опортунизам према десном крилу ХСС-а окупљеног око Божицара Маговца, које се вјешто увлачило у структуре народне власти, на праксу честих убистава без судских пресуда, на симболично улажење Хрвата у НОП на подручјима око

Карловца и Слуња, на бијег бројних хрватских младића и неких одборника са Слуњског котара у 8. усташку бојну, касније у 1. и 2. слуњску усташку бојну, које су се налазиле у Цазину, Ваганци и Дрежнику граду. Истовремено, у српским селима Кордуна извршена је потпуна мобилизација од 1901. до 1927. годишта.

ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ

Српски интелектуалци су приговарали и на национални паритет у ЦК КПХ-е, јер послније убиства секретара Раде Кончара у ЦК КПХ није био нити један члан српске националности. Све је то довело до незадовољства, групашења, сумњи и неформалних састанака и одвајања српских интелектуалаца од званичне политичке линије НОП-а Хрватске. Централна личност око које су се окупљали српски интелектуалци била је Јован Јоцо Еремић, командант Кордунашког подручја. Његов блиски сарадник и истомишљеник је Никола Видовић, шеф Покрајинског обавјештајног центра. С њима је сарађивала група српских интелектуалаца окупљена око Вељка Кораћа, Илије Жегарца и Љубе Вујичића. Обавјештајне службе су ушле у траг незадовољства српских интелектуалаца. О покретању истраге Јоцу Еремића је обавијестио члан ОК КПХ Карловац Душан Ркман. Јоцо је 26. априла 1944. напустио функцију команданта Кордунашког војног подручја и дезертирао из НОП-а у правцу Плашког и Јосипдола, спојивши се с четницима у Капели и с Нијемцима у Јосипдолу.

На сједници Пленума ОК КПХ Карловац 5. маја вођена је расправа о бијегу Јоце Еремића. Разлог истраге је мотивисан корупцијом. Душан Ркман је суспендиран из ОК КПХ Карловац. Именована је комисија за испитивање његове одговорности (Иво Амулић, Душан Ливада и Милица Вујичић). Чланови ОК КПХ Карловац су обавијештени о хапшењу шефа ПОЦ-а Николе Видовића. На његово мјесто предложен је Ранко Митић, а за комесара Кордунашког подручја Божо Спачек. Котарски комитет КПХ Војних је 10. маја проширио листу осумњичених, спомињући Милу Кресоје-

вића Шињу из Војнића и Жарка Берића из Крстиње. На састанку Бироа ОК КПХ Карловац 12. маја констатира се да "политичка ситуација у нашем округу поприма озбиљан карактер" те да треба "омогућити пуно национално иживљавање. Код овог користити попове, одржавати састанке, односно службе божије тамо гдје постоји могућност. У нашим листовима писати ћирилицом... Написати један летак дезертери-ма у нашем округу који треба да потпишу сви руководиоци Срби". С обзиром да је било неправилности код мобилизације предложено је да се она остави.

КОЛИКО ИХ ГИНЕ СЕДМИЧНО

Бијег Јоце Еремића постаје централном темом свих политичких форума у Хрватској и на Кордуну. Осумњичени су бројни људи који су на било који начин сарађивали с Командом кордунашког подручја. Сви чланови КПЈ на Кордуну су подвргнути истрази и саслушању пред комисијама ОК КПХ и ЦК КПХ. Јоцо Еремић је оптужен за ометање мобилизације, за криминал и непријатељску дјелатност. Оптуживан је за сарадњу с њемачком обавјештајном службом. Те квалификације и оптужбе су биле без материјалних доказа, али су снажно пласиране у јавност.

Треба напоменути да се његово име не може наћи у Дневнику њемачког генерала Глеза фон Хостернау, представника Вермахта у Загребу од 1941. до 1944. године.

Њега не спомиње ни обавјештајца Хефнер, који је радио за Хостернау.

Јоцо Еремић је био на извору информација, колико седмично гине српских бораца Кордуна. Преко њега те стравичне истине су сазнавали незадовољни српски интелектуалци Кордуна, што је код њих стварало бунт и незадовољство.

С Јоцом је дезертирао и Стево Косановић Јабучар, родом из Плашког. Њихово писмо којег су упутили интелектуалном језгру око Вељка Кораћа, домогла се обавјештајна служба НОП-а Хрватске. У њему су поменута нека имена добрих Срба на које се могу ослонити (Миле Мартиновић, предсједника Округног НОО-а за Кордун и Стевана Новаковића из села Војшинице).

Почетком маја 1944. уследило је хапшење српских интелектуалаца, а истовремено и неких споредних личности, које су послужиле као фарса за правичност Вишег војног суда, којег је на приједлог ЦК КПХ формирао Главни штаб Хрватске.

За државног тужиоца је именован Душко Бркић, за предсједника Суда Богдан Орешчанин, за чланове Вијећа: Илија Павловић, Милош Шумоња, Никола Видовић, Мане Трбојевић, Миле Мартиновић, Милић Новковић Басаћан, официри Нишевић и Манојловић.

Секретар Суда је био др. Фердо Чилиновић, а народни тужилац Станко Ђаница Опачић. За бранитеље су именовани: Иван Амулић, Милутин Кошарић и Стево Томић.

Оптужени су: Вељко Кораћ, Илија Жегарац, Љубо Вујичић, Милан Момчиловић, Милић Напијало, Марко Мркић, Милан Напијало, Даница Хајдин, Јово Балчин, Ђане Копреница, Љубо Мартиновић, Милић Стојић и Славко Скорупан. Просторија суднице у Горњем Будачком је окићена паролама и заставама. Иза судског вијећа на зиду је постављена ћирилична парола: "Живио праведни народни суд!", а на столу свијећа и крст.

Судском процесу у Горњем Будачком су претходиле широке припреме у свим институцијама НОП-а. У њих су били сви укључени, од

опћинских и котарских комитета, ОК КПХ Карловац и ЦК КПХ, преко Команде кордунашког подручја, Агитпропа ОК КПХ Карловац и Окружног НОО-а за Кордун, котарских и опћинских НОО-а. те свих комитета СКОЈ-а и АФЖ-а. За тужиоце и судско вијеће су именовани најистакнутији Срби из војске и власти Кордуна.

На сједници Окружног комитета КПХ Карловац 4. јула, члан ЦК КПХ Марко Белинић је спомену партијску чистку на Кордуну износећи податак о 800 искључених Кордунаша из КП и 64 стријељана.

За лошу политичку ситуацију је оптужио ОК КПХ Карловац и рекао: "У погледу четничке појаве и шпијуна у ОК доказ је да ОК на терену није водио политику КП... Не чује се данас пјесма и весеље. Кордун је проживио страховите дане". Окружни комитет је 7. јула обавијестио котарске комитете Партије: "Истрага над четничко-

шпијунском групом довршена је и за који дан ће започети суђење па је потребно да се изврше сљедеће припреме и да се одреди из сваке опћине 5 добрих делегата који ће присуствовати судској расправи у судници". Упозорено је на будно праћење понашања родбине и да ће за сваку немарност лично одговорати сваки члан Партије.

Котарски комитет Војнић је 23. јуна писао опћинским комитетима да, поред осталог, поздравне телеграме треба слати Војном суду НОВ при 4. корпусу, да се сви потпишу који шаљу поздраве и поклањају повјерење Војном суду. Родбина оптужених је била под посебном присмотром, а ближа родбина је позвана у Окружни НОО да се јавно одрекну оптужених. Учитељица Смиља Дојчиновић је позвана да се одрекне мужа, који је "побегао к непријатељу, усташама, четницима и Нјемцима". Окружни комитет КПХ Карловац је 28. јуна доставио државном тужиоцу Душку Бркићу податке о истрази, о стању у Агитпропу ОК КПХ Карловац и Пропагандном одјелу Окружног НОО-а за Кордун. У истрази Аница Ракар Магашкић је изјавила "да је Вељко Кораћ песимиста, да говори да шта ће сви успјеси када ће нестати Срба".

Иван Пекин је изјавио да је Вељко Кораћ све радио и да је друге учио. "Могао сам једино то примјетити код њега да је због нечега у животу потиштен и погођен, због чега то не знам, као и то да он осјећа велику љубав према брату којега је изгубио у НОБ-у код Тузле, такођер у задње вријеме и оца... Ето, то су те болесне контуре о којима се говори као о неком песимизму или штетном бауку који уопће не постоји".

Судски процес у Горњем Будачком је одржан 13. и 14. јула 1944. године.

Када су оптужени уведени у судницу, делегирана публика је узвикивала паролe: "Живио праведни народни суд! Смрт издајницима народа!" У оптужници државни тужилац Душко Бркић је између осталог рекао: "Овдје на оптуженичкој клупи налазе се лица која су на ослобођеном Кордуну дјеловала као чланови непријатељске гестаповске организације у циљу обарања тековина НОР-а... Оптужени су извршили дјело велеиздаје, кривично дјело које је сматрано у свим законима, у свим временима за најогавније, најподлије и најстрашније кривично дјело".

Свих 16 оптужених државни тужилац је оптужио за злочин велеиздаје. Развоју овог политичког процеса у правцу велеиздаје за све оптужене, знатно су допринијеле појединачне људске амбиције и доказано схватање Кордунаша - војника да позадинци избјегавају во-

јску и да не желе омирисати барут.

Стенограм судског процеса је пун увреда изречених од чланова судског вијећа. Сви су, без разлике, настојали за себе прибавити неки политички поен више. Све подјела на такмичарску атмосферу ко ли ће упутити већи пријекор "гестаповцима и издајницима". Оптужени челници су признали да су у моменту политичког незадовољства написали Летак од 9. септембра 1943. године, али нису имали храбрости да га растурају.

Првооптужени Вељко Кораћ се истицао по образовању и интелигенцији. Био је истакнути предавач марксизма, новинар и надарени писац. У своме Дневнику туђује над злом судбином српскога народа. Његови истомишљеници су били: Илија Жегарац, Драгић Бунчић, студент права, Душан Балчин, службеник у ОК КПХ Карловац, Милић Напијало, свршени гимназијалац и син познатог члана Прибичевићеве Самосталне демократске странке Мишама Напијала, Миљан Маслић, Љубо Мартиновић, Милић Стојић и Милица Вујичић. Остали оптужени ни по чему нису припадали групи незадовољних интелектуалаца. Највећи број је оптужен да би Суд могао изрећи временске и ослобађајуће пресуде, како би се у јавности могло манипулисати са судском правдом и формалном озбиљношћу. Изненађује чињеница да двојица од оптужених: Милан Момчиловић и Марко Мркић нису у доказном поступку везани за групу Вељко Кораћа, али су осуђени на најстрожу казну.

Котарски комитет Војнић је 15. јула извјестио ОК КПХ Карловац да "баш у овим моментима, откако је почело суђење народним издајницима", народ у Крњаку говори како Јово Балчин није за смртну казну, да нема изгледа за демонстрације против суда, да у Скраду родбина припрема демонстрације, али је то СКОЈ одбио, да се у Војнићу говори да их не треба казнити смртном казном, да има покушаја за демонстрације у Купленском (учитељица Јулка Чалић), у Вељуну (Милица Велимировић), родбина Љубе Вујичића.

Пресуде су изречене 15. јула. На смрт стријељањем су осуђени: Вељко Кораћ, родом из Чемернице, котар Вргинмоост, Илија Жегарац, из Војнића, Љубо Вујичић, из Вељуна, Милан Момчиловић, из Плашког и Марко Мркић из села Лоскуе, котар Војнић.

УСМРЉЕНИ У ШУМИ

На временске казне су осуђени: Драгић Бунчић (4 године присилног рада и губитак грађанских и политичких права 8 година), Душан Балчин (2 године присилног рада и губитак грађанских и политичких права 5 година), Милица Вујичић (3 године присилног рада и губитак грађанских и политичких права 8 година), Милић Напијало (2 године присилног рада, губитак грађанских и политичких права 4 године), Милан Напијало (2 године присилног рада, губитак грађанских и политичких права 5 година), Јово Балчин (1 година присилног рада, губитак грађанских и политичких права 4 године).

Ослобођени су оптужбе: Даница Хајдин, домаћица из Војнића, Ђане Копреница, сељак из Вељуна, Милић Стојић и Славко Скорупан, У закључку Суда је речено да се условно на слободу пуштају: Милић Напијало и Јово Балчин, да "пресуда у погледу временске казне, у погледу принудног рада постаје правомоћном и извршном, те стога осуђени на ту казну наступају истога дана. Осуђени на смрт стријељањем имају сачекати одлуку Вишег војног суда, коме ће се иста доставити на одлуку и одобрење".

Осуђени на смрт су усмрћени у шуми код То-

пуског, недалеко Молинаријева врела, али не стрељањем како је гласила пресуда. Судски процес су избјегли: Јован Јоцо Еремић, који живи у Канади, Стево Косановић Јабучар, који је побегао у Канаду, Миљан Маслић и Стево Новаковић који су осјетили опасност и критичних дана отишли у борце у 8. кордунашку дивизију.

Из свега до сада познатог произлази, да је на Кордуну од средине 1943. године постојала група незадовољних интелектуалаца, али без чвршће повезаности и неке формалне организације. У току судског поступка није прављена разлика између оптужених. Сви су оптужени за велеиздају и сарадњу са гестапом, па чак и домаћица Даница Хајдин, која није знала шта значи ријеч гестапо. Квалификација издаје и сарадње с непријатељем није доказана, што произлази из стенограма ове судске и политичке лажности. Срби, који су и мало национално размисљали, нису били пожељни за времена која су долазила. Политика, планови Коминтерне и КПЕ-е су били сасвим јасни, да се политичка власт може освојити само ако се нешто уништи, српски народ, до тада једини државотворни народ Југославије са својом династијом Карађорђевића. Тај негативистички став према Србима је сасвим природан за сваког онога ко би се у оним условима борио за политичку власт, јер је то био једини пут комунизације Краљевине Југославије.

Из Оптужнице кривичну одговорност повлачи писање Летка, али он није растуран и није имао никакав практичан учинак. Радило се о групи незадовољника, који су тешко доживљавали масовне несреће свога народа, који су примјетили да главни терет рата и жртве подноси њихов народ.

О судском процесу у Горњем Будачком се до сада мало писало. Ово је више од педесет година табу тема на Кордуну и у Хрватској. Негативан политички предзнак сусрећемо у писму Едварда Кардеља Јосипу Броз у Титу 30. септембра 1944.

Живи свједоци још ћуте. Неки од њих настоје сав терет пребацити на Андрију Хебранга, тада секретара ЦК КПХ. Станко Паница Опачић народни тужилац у Вишем војном суду пише: "По завршетку поступка смо Богдан, Душко и ја отишли код Хебранга и он је поткрижио кога стријељати, кога на друге казне судити, па је то Богдан само прочитао и то је било неопозиво". Буро Станковић, шеф обавјештајне службе 4. корпуса је написао: "Што се тиче висине казне за неке окривљене то није одлучивао ни Штаб 4. корпуса, а нити они другови који су водили истрагу".

Неспорна је чињеница да је судски процес у Горњем Будачком вођен по политичком сценарију који је обухватио ангажман свих политичких и војничких структура с циљем да се мора доказати служба Гестапу свих оптужених, а посебно групе српских интелектуалаца Кордуна. И одабир свједока упућује на ангажираност политичких структура да се под сваку цијену докаже кривња. Анализом стенограма, оптужнице и свједочења, уочава се сва апсурдност и политичка усмјереност будачког судског процеса. Он спада у еру почетног процвата стаљинизма на југославенским просторима, а српски народ Крајине и данас плаћа цех давног једноумља и губитка интелектуалног кормилара на брзацима новије историје. Сваки народ који убија своју интелигенцију и краткорочно и дугорочно убија себе. То потврђује и најновији егзодус који траје, у којем смо дотакли дно српске историје, о којем ћемо, надам се, научно проговорити прије истека временске дистанце од 50 година.

Моја одлука је СПО

Зашто?

Ово је прича о томе, ово је прича која траје од 1990. и у тој причи сам био свим срцем, али са стране, некако пасивно, све се понашајући у складу са максимумом - "од мене ништа не зависи, ја сам не могу ништа променити". А онда сам схватио - ја нисам сам! Знам много људи који желе исто што и ја, моја сестра, другови, другарице, колеге са факултета, комшије... Све нас мучи исто и сви бисмо да променимо садашње стање. Желимо нешто ново, али не било шта, не непознате, желимо промену али на основу традиције српског народа, која је монархистичка, дуга, лепа и поносита; али за време Другог светског рата насилно прекинута комунистичком револуцијом. Сликовито речено, кућа нам је била порушена а темељ подривен, излокан и оскрнављен па је онда на таквом темељу постављена грађевина која се већ увелико обрушила. Е па тај остатак те грађевине, ту рушевину треба до краја срушити, темељ обновити па тек онда на основама стабилног темеља изградити велику и лепу кућу, најјачу у комшилуку, каква је одувек била! То је оно што нам је потребно - вратити старе вредности у духу новог времена. И то је оно што сам схватио током свих ових несрећних година у којима смо лутали и тражили национални идентитет, који је од 1945. па наовамо био затиран. То сам увидео ја, али и моји пријатељи, друштво у коме се крећем и због тога ми је драго што нисам сам, што нас има толико много да чинимо читав један покрет - СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ!

СПО није само странка и то се јасно види и из самог назива. То је свеопшти покрет и свеобухватни начин размишљања људи који желе промену не само власти, већ целокупне друштвене формације коју данас имамо, а коју смо наследили од десетогодишње владавине комуниста. Неопходна је промена свих структура друштва од економског система и производних односа преко правно-политичког система до идејне свести друштва која је на посебан начин затрвана последњих 50 година. Суштина је у следећем:

"Ми смо опозиција комунизму, а не опозиција у комунизму. Ми нисмо за корак по корак. Ми смо за одлучујући и велики искорак. Ми нисмо за Србију против њих, већ за Србију без њих. Ми нећемо промене кроз систем и кроз институције. Ми хоћемо промене система и промене институција". (Вук Драшковић, на Трећем сабору СПО)

Речи храбре, потребне и недвосмислено упућене на јасну адресу од стране СПО. Ово није претња, ово је неминовност, оно што нас сигурно чека у будућности, јер програм Српског покрета обнове је победнички. На Трећем сабору СПО се коначно вратио себи, свом програму и својој снази коју је више пута жртвовао зарад одређених циљева. Не могу да кажем да нисам веровао у коалиције које је правило СПО. Али ми је увек било жао што се у њима губи идентитет странке. Прецизније, СПО је увек улазио у коалиције са мањим странкама од себе (чак и вицеструко мањим) које су уз то биле и програмски различите од СПО. И уместо да се они прилагођавају Српском покрету обнове, стицао се утисак да се СПО приближава њима као да се стиди свога програма и своје величине, све се плашећи да не повреди своје мале партнере. Са-

да, без њих, СПО је коначно оно што јесте и због чега је настао - најјача демократска странка српског народа, једина која може да промени овај превазиђени и од целог Света одбачени систем. Зато, моја одлука је СПО!

Влалан Губеринић, Београд
(Од Трећег сабора - члан СПО)

Злоупотреба Шешеља

- тајна полиција сеје страх и хаос -

Позивамо демократску јавност да енергично осуди гнусни телевизијски обрачун В. Шешеља са познатим борцем за људска права и хуманост, црногорским и српским адвокатом Николом Баровићем, који за исти није дао повод.

Одајући признање огромној већини чланова СРС као истинским патриотима, предочавамо да лидер СРС, већ годинама, свесно или несвесно, блокира скупштинску говорницу и медијске наступе опозиције, чиме обара углед српске опозиције и сеје дефетизам и безнађе.

В. Шешељ смислило спречава да се на дневни ред стави питање биолошког слабљења српског народа у Србији и пренебрегава да СЛАБА СРБИЈА значи СЛАБА ЈУГОСЛАВИЈА и СЛАБО СРПСТВО. Уједно, он систематски подгрева поделе на "Србе преко Дрине" и "Србијанце".

Уместо захвалности за нашу подршку, док је био у затворима у Зеници, Падинској скели и Централном затвору у Београду, што смо прикупљали потписе за његову странку за изборе, он клевеће приватно и преко медија нашу организацију и челнике (без права на репликају). Уједно, он је финансирао разбјичаку делатност лучиста у оквиру нашег Покрета, а има индиција да стоји из више провала у стан Т. Крсмановића (нашег председника) и угрожавања његове личне безбедности и интегритета.

Шешељ, натегнутих нерава и узнемирене психе, изложен свакојаким ударима на челу СРС, у стању дефанзиве, уместо да се прибере, генерализује и почиње да свугде види "непријатеље" и да јуриша на њих. Шешељ треба да зна да је као такав погодан за манипулације оних из сенке.

Оваква психологија Шешеља не може бити довољно оправдање за физичке обрачуне, клевете, увреде, кабадахијско понашање. Многим незрелим Шерлок Холмсима прија улога шефова подземља, то је евазија у фикцију пред суровом реалношћу, али у исто време и недозвољено богаћење. То је посезање за туђим сламарницама, туђим цеповима у аутобусима, незаконито трговање нескретницама, провале и неовлашћени уласци у туђе станове, рекет, уцене, крађе, пљачке, отимачине, дилерисање, па све до обрачуна са "непријатељима" (тј. незаштићеним грађанима, уз подршку покрета). Ови "моћици", запенушани јуришају на леђима својих Розинанти са црвеним ружама за реверима, спремни да зачас из својих доњих канона испразне своје отровно гасно пуњење на "све присутне непријатеље" у Србији, старе, пензионере, болесне, обесправљене, децу, жене, уместо да своје топове окрену према окупаторима које стално помињу. (Ови патриоти-мафијашци, не увиђају да се обрачувавају са већином.)

Обрачун са Баровићем, свађе лидера Црне Горе, Босне, тензије на Косову, у Санџуку и Војводини, промоције Шешеља, С. Милошевића и Драгана Томића, су више него наговештај да у очима доносиоца одлуке још нисмо довољно сазрели и извукли поуке, да не заслужујемо демократску власт и да зато настаје нова уједурма, фаворизовање прегрејаних уместо прагматичара.

Позивамо све стране на смиреност и слогу, праштање, међусобно и према суседима и међународном окружењу. Позивамо Шешеља да се исправи и уразуми и тако спасе своју странку и себе, док није касно. И тако да свој допринос изласку из кризе. Позивамо га на јавну расправу пред аудиторijумом.

За Покрет за заштиту људских права
др Јанко Разуменић, психо-социолог

Београдски урбанисти напустили развој града

Београд је у свом динамичном развоју, који је пре свега дуго година био условљен хаотичном урбанизацијом, која је у основи имала некавалитетну структуру демографске експлозије, оставио далеко из себе потпуно немоћне све своје несусећене неимаре - београдске урбанисте, који се како по својим архаичним методама рада, тако и самим процесима интуитивног урбаног планирања, већ пуне три деценије налазе далеко иза свих развојних и других трендова Београда.

Неколико покушаја да се уради какав такав нови Генерални урбанистички план Београда остали су без резултата, управо због тога што су руководећи људи у Заводу за урбанизам Београда упорно настојали, па и данас то чине, да ураде тај план без икаквих претходних научних и других истраживања и строго наменских инвестиција. Крајње немоћни, београдски урбанисти по већ стеченим навикама дубоке сервилности према власти, данас потпуно немоћно посматрају те хаотичне и катастрофалне појаве које разарају Београд из својих задиљених и крајње неуредних канцеларија. Суморни и дак икаквог разлога пуни себе, стручњаци Београдског завода за урбанизам, у својим канцеларијама једино са великим задовољством једу масан бурек умотан у старе новине.

За све то има више разлога, али основни разлог су сами урбанисти. Да је урбанизам синоним политике, то су урбанисти морали да схвате кроз све фазе десетогодишњег развоја тоталитарног комунистичког режима. Међутим, оно што никада нису могли да схвате, а још мање да прихвате, то је потреба ада енергично одбијају све тоналитете и начин рада неуких претпостављених, без обзира што их је на та места постављала ова и/или она градска власт, са овим и/или оном у основни личним мотивима.

Та чињеница, уз њихову стручну немоћ, која се временом све више повећавала и условљавала њихову погубну сервилност, први је и основни узрок што се Београд деценијама развијао и развија без икаквих планова, а на трендовима стихије са несавладивим и далекосежним штетним последицама, које ето ни до данас никоме нису засметале нити данас сметају.

Сагласно томе, већина београдских подсистема и његових примарних функција, скоро да нестају у ретардацијама и девастацијама, а град сваким даном прераста у стање урбаног хаоса и нездраве и кримогене животне средине.

Овде се наводе само неке од оних есенцијалних урбаних система Београда и њихових примарних урбаних функција, које су директна последица већ дуго година непоседовања адекватног и високостручног руководећег и оперативног кадра у Заводу за урбанизам Београда. Данас на пример у Београду постоји висок несклад између производње и потрошње пијаће воде, који се сваким даном све више повећава. Односно, Београд се снабдева сировом водом из рени-бунара чији се капацитети полако али сигурно гасе и из реке Саве, која сваким даном постаје све загађенија како се отварањем канала Рајна-Мајна-Дунав интензивира

пловни пут дуж ње и Дунава.

Данас је 1/3 екумене крајње дефицитарна са сиромом пијаћом водом што чини да она сваки даном постаје један од најскупљих ресурса широке потрошње.

Насупрот томе, стручњаци Урбанистичког завода Београда, својим свесним али крајње нестручним одлукама, крајње неодговорно угрожавају тако драгоцене капацитете подземних вода у Београду (зоне Макиша и сл.).

Изливање 98 процентног састава азотне киселине 9. јуна 1997. године на железничкој ранжирној станици "Макиш", за Београдски урбанистички завод није никаква тврдоглава чињеница високог ризика, већ само мала екцидентна ситуација, која у законској регулативи подлеже под чланове: 131, 133 и 134, а којима се починилац за дело учињено из нехата кажњава са 3 месеца до 3 године затвора.

Данас је Београд највећи град у Европи који нема никакве планове постројења за прераду отпадних вода. Урбанистичка служба Београда данас не располаже ни са било каквим подацима о карактеристикама отпадних вода у Београду.

Саобраћајни систем Београда ни до данас у урбаним плановима нема целовиту концепцију у којој је бар на цртежима могуће видети какав је то Београд саобраћајни чвор интерног и екстерног значаја?

Комунална бука и аерозагађење сваки даном су у порасту и пре свега су последица хаотичног рада примарних урбаних система и неадекватног одвијања урбаних функција у њима.

Иако је велики број истраживања показао да је рециклажа комуналног отпада много јефтинија и еколошкија од спаљивања и закопавања, Београдски урбанистички завод и даље планира крајње примитивно организоване депоније комуналног отпада, које су најчешће, с обзиром на локацију, повезане са високим процентом ризика. Ни до данас, дакле, Урбанистички завод Београда није планирао, па тим ни реалнизовао ни једну једину депонију чврстог комуналног отпада по савременим санитарним и урбоеколошким принципима, нити Завод за урбанизам Београда у свом саставу располаже са било каквим стручним кадром те врсте.

Нестручно дефинисане и неплански на подручју Београда дистрибуиране депоније индустријске соли и асфалтне ризле, са којих се масовно шире све врсте астматичних обољења у граду, нимало не сметају урбанистима Градског завода за урбанизам, нити их за то било ко чини стручно па и морално одговорним.

Наспрам таквих и многих других спорно великих недостатака у урбаном планирању, Урбанистички завод Београда у свом стручном саставу нема ни есенцијалних и кључних стручњака за многе виталне проблеме који девастирају и коче хуман, успешан и здрав развој Београда.

Запањујуће је на пример да у Заводу за урбанизам Београда нема: планира урбаног транспорта, еколога, Хидрогеолога, геолога, демографа, урбаних економиста, социолога, стручњака хумане екологије, као и многих других за Београд тако важних кадрова. Када је дакле у питању формирање кадра у Заводу, годинама су били присутни искључиво лични интереси, који су пред долазак нове градске власти достигли своју критичну масу. Све то и поред тога, што Београд има таквог врхунског стручног кадра.

Велика је нада у том смислу полагана у нову градску власт, од које се очекивало да радикално измени таква стања и оформи структуре високостручних служби града Београда. Напротив, нова градска власт је на примарна и кључна места поставила људе чија је и стручност, па

и политичко опредељење крајње проблематично. Остале структуре стручног и руководионог кадра нова градска власт је задржала као статус кво, што се за врло кратко време показало као крајње погубно, па чак и катастрофално. Јер, сада се већ јасно види да се сви ти урбани системи Београда већ одавно налазе у фазама тоталног распада. На жалост, тако није морало да буде.

Крајње је дакле време да грађани Београда позову на одговорност све оне који са својих високих функција нису ништа чинили за Београд осим што су водили рачуна о својим личним интересима.

Проф. др Миодраг Тодоров Бојовић, Београд

Једна медаља за две Србије?

После победе југословенске репрезентације на првенству Европе у кошарци и свих догађаја у току првенства и после њега логично је поставити питање: постоји ли још неко у овој земљи ко верује да су спорт и политика одвојени?

За почетак, довољно је присетити се не тако давног протеста "поништених" гласача који су се борили за поштовање елементарних грађанских права и односа који су наши спортисти имали према том протесту. Осим пар изузетака, наши спортисти су попут владајућег режима имали исти игнорански став уз крајње интригантно објашњење да спорт и политику не треба мешати. Проблем изборне краје се, додуше баиално, могао поставити као стављање на страну Лево или коалиције "Заједно", али се свему могло прићи и са "узвишенијег" аспекта - чему избори које неко (погађај ко) увек може да покраде, хришћанског - осма божја заповест каже "не кради", искуственог - ко лаже тај и краде... И студенти су у свему нашли "виши разлог" а понеки и циљ, тако да су и спортисти, као и многи други који нису имали храбрости да се директно супротставе крађи могли то учинити индиректно - тако што ће подржати студенте. Такав однос је додатно неразумљив ако се узме у обзир да су наши врхунски спортисти заиста врхунски, односно да им учешће у репрезентацији или неки будући ангажман - углавном у иностранству не зависи од политичког, етничког или било ког другог става јер су управо они потребни репрезентацији, клубу... а не обрнуто. Такође, тиме што су врхунски они су и апсолутно материјално независни и располажу средствима о којима највећи део људи у Србији може само да машта, тако да су страхови с којим се суочава обичан грађанин у њиховом случају заиста занемарљиви. Ово су само неки од аргумената који иду у прилог неразумевања игноранског односа према неким догађајима када је заиста аморалније немати став него имати став који се можда некоме неће допасти. Уосталом, у земљи у којој и пука егзистенцијална питања имају првенствено политичку димензију, зашто би спорт остао по страни? Или наши спортисти у овој земљи проводе искупише мало времена да би учили "неке детаље" или можда не желе да их уоче или у најгорем случају - нису способни да их уоче?

Да су спортисти ипак способни да понешто уоче сведочи и атмосфера пре, у току и после сусрета са хрватском репрезентацијом или неким хрватским клубом, када је исход сусрета питање "живота и смрти". Односно, спорт нем везе само са унутрашњом али не и са спољашњом политиком. Наши спортисти су модерни хероји чији је задатак и функција да у међусобним сусретима увек победе Хрвате и на неки начин компензују све наше поразе у протеклих неколико година. Сваки сусрет у себи носи ди-

мензију "више од игре" у којем је питање победника питање наше части и националног интереса. Тако је и коментатор РТС-а Кнежевић, после победе над хрватским рукометашима, кроз сузе закључио да смо им се "осветили" за сву српску нејача... Победом се на трен ублажују све наше фрустрације и код посматрача изазива (привидно) победничко осећање које нам свакодневни живот одузима. И у Барселони су, поред лоше игре, уз мало среће и храбрости Срби тријумфовали што је требало и "адекватно прославити" и показати Хрватима - у овом случају згради хрватске амбасде, како је танка линија између моралног победника и стварног губитник. Да овом народу очајнички недостају победе, као и да не зна да на адекватан начин одговори на победе и да се сходно томе понаша сведочи и изглед центра Београда после "спонтане прославе" златне медаље. Занимљивости ради, истим тим центром су месецима пролазиле бројне "снаге хаоса и безумља" које га, звучи немогуће, нису демолирале.

После спонтане прославе уследила је и она организована, која је још једном потврдила да између спорта и политике "ипак има нешто". Још у току првенства кључно питање је било да ли ће плаве дочекати Савезна влада - позиција или Скупштина града - опозиција. Вероватно је додатну драг, коју је требало искористити, представљала чињеница да је повратак репрезентације заказан за 7. јул - дан када су наши партизани свим мрачним окупаторским силама рекли историјско не и смело убили обичног српског жандара. Трбало је и овога пута показати надмоћ партизанских тековина и не дозволити да се победи обрадују и "зли момци" који су са градске скупштине скинули њихову милу и драгу петокраку. Наравно, све ово се догађа у тренутку када "врховни вођа" српску председничку фотељу мења југословенском, тако да је просто нужно све победе југословенске репрезентације приграбити и тако још мало популаризисати идеју југословенства. Јер, да смо сви Срби и Црногорци чији би председник био Милошевић? Још једном позната СПС-ЈУЛ политика - "хлеба и игара", није могла себи дозволити да јој промакне "игре" пошто хлеба ионако нема, те је Савезна влада уприличила свечани дочек кошаркаша испред Савезне скупштине.

Махало се југословенским заставама, играла је рокенрол цела Југославија и народ се радовао. Наравно, иако је до сада сваки дочек спортиста организовала само Скупштина града сада се ни компромис - вечерњи дочек испред градске скупштине није могао дозволити, јер је за разлику од свих претходних ова скупштина - опозициона. Пошто је у то време владајући брачни пар приређивао парти за своју дружину то је био више него одличан разлог да јаке милицијске снаге онемогуће да и неко други, на другом месту, поздраве исте кошаркаше. Све би било "већ виђено" да није једног ситног детаља - нико се од кошаркаша није појавио да поздраве народ - вероватно исти онај који није дозволио да му се, попут много тога, отме и ова скупштина. Да ли су кошаркаши и сви други спортисти ексклузивна привилегија владајуће гарнитуре или можда они који су се те вечери окупили испред градске скупштине нису довољно добри и нису заслужили да их наши јунаци поздраве? шта год да је, тужно је. Те ноћи у акцији рашчишћавања милиција је тукла "грешнике" који су уз "Боже правде" а не "Хеј Словени" желели да поздраве шампионе.

Још тужније је што нико од тих шампиона није имао никакав коментар на све што се тога дана догодило. Најтужније је што је шампионима све унапред опроштено.

Милица Богдановић, Београд

**СРПСКА
РЕЧ И**

ШАХ

Уређује: Владимир Јовићевић ЈОВ

Живео Таљ

На захтев многобројних поклоника древне игре на 64 црно-бела поља приказујемо поново партије гусара из Риге Михаила Мише Таља. Ако би ми законом забрањили да играм шах, постао бих кријумчар - говорио је генијални шахиста.

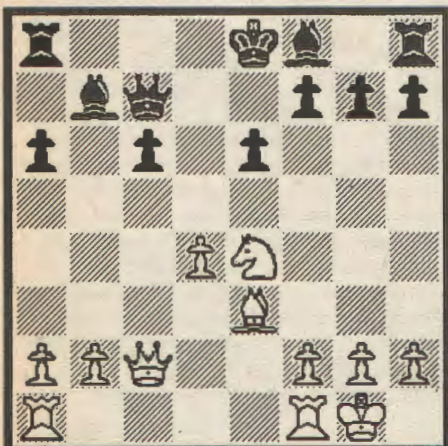
Барса - Таљ

Староиндијска одбрана
Талин, 1971.

1.Сф3,г6, 2.г3,Лг7 3.Лг2,д6, 4.д3,е5,
5.е4,Сц6 6.Сц3,Сге7, 7.Ле3,0-0, 8.Дд2,Сд4,
9.Се2,Лх3, 10.Сфд4,Лг2, 11.Тг1,ед,
12.Сд4,ц5, 13.Сб5,Лф3, 14.г4,д5,
15.Лц5,Тц8, 16.Ла3,де, 17.де,Дб6,
18.Ле7,Дб5, 19.Лф8,Дб2, 20.Лг7,Кг7,
21.Тц1,Тд8, 22.Де3,Дц2, 23.Кф1,Тд1. Бели
предаје (0:1)

Таљ - Милев

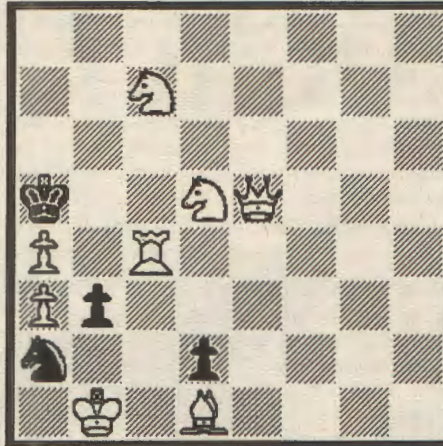
Минхен, 1958.

1.д5,ед, 2.Тфе1,Кд8, 3.Дб3,ц5, 4.Сц5!
Црни предаје (1:0)

Проблем број 50

Самуел Лојд
САД, 1878.

Мат у два потеза

Решење проблема бр. 49
1. г8Д!, Кг8, 2. Ке6, Кх8, 3. Кф7, е5, 4.
Лг7 мат...

Осма Касандра

Популарни Касандрин позивни бр-
зопотезни турнир, који ће се одржати
3. августа 1997 године у кафићу Змај
окупиће овога пута многе познате
јавне личности које воле шах. Ту су
Љубивоје Ршумовић, Карло Минић,
Петар Лазих, Веселин Бошковић,
Слободан Јарчевић, Добрица Јовано-
вић, Драган Њамцул, Милан Пејић,
Васо Милинчевић, Раша Попов, Ран-
ко Гузина, Милан Михајловић, Пера
Главановић, Милан Шејић, Милорад
Бајић, Радмило Стојановић и сестре
Надежда и Анђелија Стојановић. Ви-
соки новчани наградни фонд обезбе-
дила је компанија Касандра из Београ-
да, а књиге Удружење књижевника
Србије.

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Бођо Љуб Пејић

УРЕДНИЦИ: Илија Давидовић,
Љиљана Јорђовановић-Булашовић,
Сивео Бајић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Александар Чојирић, Александар
Цвешковић, Александар Баљак,
Блаица Стојановић, Бранка Пламенац,
Донка Михаиловић, Ђорђо Вукоје (фото),
Јелена Ленголд, Ксенија Јанковић,
Љиљана Шой, Милан Божић, Мирко
Дошен (Вашигтон), Миленко Вучешић,
Милош Ђорђевић, Никола Бурзан,
Ружица Ранићковић-Јовић, Сандра
Пејрушић, Сандра Скоко (Лондон),
Сивице Сикавица, Владан Василијевић

ДИЗАЈН И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
D-design

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бугарски, Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
тел. 011/ 625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801 - 603 - 4 - 27562 Спшари град

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ
ВРАЋАЈУ

ШТАМПА:
АБЦ Глас, Влајковићева 6, Београд.
Мишљењем Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од
15.2.1991. одређена је стопа пореза од 3%.

ПРЕТПЛАТА
Прећулајту на Српску реч можете
извршити улајтом на жиро-рачун 40801-
603-4-27562, Спшари град, са назнаком - за
прећулајту - и јо за:
3 месеца (6 бројева) - 42 динара
6 месеци (12 бројева) - 84 динара
12 месеци (24 броја) - 168 динара
ЗА ИНОСТРАНСТВО - ЕВРОПСКЕ
ЗЕМЉЕ
3 месеца (6 бројева) - 35 ДЕМ
6 месеци (12 бројева) - 70 ДЕМ
12 месеци (24 броја) - 140 ДЕМ
ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ
Информације на телефоне
011/620-891, 628-242, 620-968

ИЗАБРАНА

ДЕЛА

ВУКА

ДРАШКОВИЋА

НОВО!
ПРВИ ПУТ У ТВРДОМ ПОВЕЗУ
ЦЕНА 600 ДИНАРА
У РЕДАКЦИЈИ "СРПСКЕ РЕЧИ"
300 ДИНАРА

у шест књига

СУДИЈА

НОЖ

МОЛИТВА 1

МОЛИТВА 2

РУСКИ КОНЗУЛ

НОЋ ЂЕНЕРАЛА

МИЛОРАД РОДИЋ

*"и све кад њосџиџне
џрашина неће сџаџи*

*џолико џосџиџнуће
најзад обавезује*

*мора се усџремџи
на џреосџала месџа"*

М. РОДИЋ

**НОВО ИЗДАЊЕ
"СРПСКЕ РЕЧИ"
ЦЕНА 50 ДИНАРА
ПОПУСТ 30%**

ПРАШИНА

СРПСКА РЕЧ